

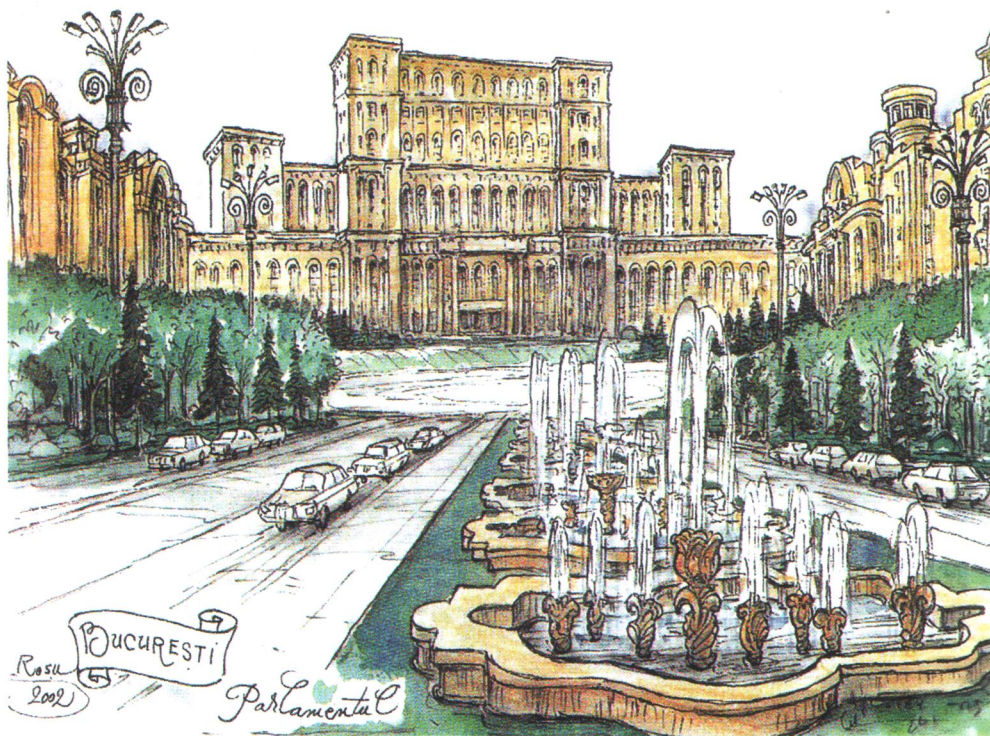
PERISCOOP

Nr. 4(24) Anul VI . octombrie - decembrie 2013

PUBlicație EDITATĂ DE

**ASOCIAȚIA CADRELOR MILITARE
ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE
DIN SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora și nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.

„Fie în capul țării, fie alături cu d-voastră, eu voi fi totdeauna cu țara, pentru țară, fără altă țință decât voința națională și marile interese ale României”.

Alexandru Ioan Cuza, din *Mesajul* adresat la deschiderea corpurilor legiuitoare (decembrie 1865)

PERISCOP

Anul VI · Nr. 4/24 · octombrie-decembrie 2013

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă
și în Retragere din Serviciul de Informații Externe**

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC :

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU

Academician Dinu C. GIURESCU

Prof. univ.dr. ing. Ștefan IANCU

Prof. univ. dr. Mihai MIRON

Prof. univ. dr. Viorel ROMAN

–Universitatea Bremen, Germania

Prof. univ. dr. Emilian STANCU

REDAȚIA :

Redactor - șef :

Ioan Popa

Secretar general de redacție :

Dan Sulugiuc

Colegiul de redacție :

G. Bărbulescu , A. Botez,

I. Constantin, V. Dumitru,

D. Ionescu, M. Manea

P. Neghiu , I. Pavel

Grafica :

Dumitru Roșu

*În spațiul ex-sovietic există mai multe situații conflictuale în cea mai mare parte moștenite de la imperiul țarist, dar mai ales de la regimul comunist din perioada fostei URSS. Este vorba de ceea ce experții în geopolitică au numit **conflicte înghețate**, aflate de peste două decenii în atenția comunității internaționale. (Elena Luiza P.)*

Politica energetică, componentă esențială a politicii externe la nivel regional și național 96

Construirea unei relații corecte cu Rusia rămâne, fie că ne convine sau nu, un element de bază al dezvoltării domeniului energetic din țara noastră. În paralel, România trebuie să continue efortul de interconectare cu rețelele regionale de transport al energiei electrice și să susțină activ crearea unei burse europene unice a energiei, (Cătălin Neagu)

„Înțelegerea istorică” dintre Serbia și Kosovo, în fața unor noi provocări.....104

Alegerile din Kosovo au împins relațiile dintre Serbia și Kosovo într-o perioadă tensionată, calificată drept serioasă de analiști europeni. Reacțiile după alegeri au fost dure din ambele părți și au fost calmate cu dificultate la Bruxelles, unde cei doi lideri, sârb și kosovar, au acceptat cu greu să reia discuțiile. (Ambasador dr. Vasile Leca)

O vizită cu cântec..... 108

La 9 octombrie 2013, Victor Orban a efectuat o vizită oficială la Londra, care nu s-ar fi remarcat prin nimic deosebit dacă nu ar fi inclus și un discurs al primului ministru în care oaspetele ungar a menționat nici mai mult nici mai puțin decât că, sub guvernarea sa, „Ungaria a devenit un adevărat laborator, în încercarea de a găsi răspunsuri bazate pe valorile tradiționale la provocările actuale” . (Alexandru Botez)

Venezuela în epoca post – Chavez (II).....112

O sintetică analiză a celor peste 14 ani de mandate prezidențiale exercitate de către președintele defunct Hugo Chavez Frias evidențiază o diferență netă între lideratul său regional și crearea de noi alianțe politico - economice la nivel continental, comparativ cu rezultatele obținute pe plan intern, în modernizarea și democratizarea societății venezuelene, protecția socială, educație, stabilizarea economiei naționale, atragerea de investiții străine. (Virgiliu Faur)

MOZAIC

Identitatea națională, la ordinea zilei în Maramureș (Petru Neghiu).....120

Vitrina cărților (Redacția).....122

Pacepa, Zoe și .... "lipitura" (V.Dumitru-Fulger).....126

Limba noastră cea uitată (Mihai Miron).....129

Revista PERISCOP în oglinda mass-media (Redacția).....132

DIN ACTIVITATEA ACMRR-SIE

Din activitatea ACMRR (Gh.Iordache).....134

O zi cu semne bune (Gh. Bărbulescu).....135

Maramureș, mulțumim ...și la anul iar venim! (A.Omeag).....137

1963 – MOMENT SEMNIFICATIV ÎN DESOVIETIZAREA / DEKAGHEBIZAREA STRUCTURILOR DE INFORMAȚII EXTERNE ROMÂNE

Se împlinește în acest an o jumătate de secol de la înființarea Școlii de ofițeri de informații externe a României. 50 de ani de când, în suta acțiunilor de manifestare a descătușării țării și poporului român de sub ocupația militară sovietică postbelică, Serviciul de spionaj român, o coloană principală a imunității statale, a încetat să-și mai formeze, sub aspect profesional, cadrele în instituții de învățământ din URSS.

La prima vedere, pentru unii din camarazii noștri și alții din ziua de azi, chiar aflați în structurile de profil, evenimentul ar părea să însemne puțin, ei, afișând ecranul cu proiecția atâtor altor unități și subunități care ar fi dorit să-și clameze aniversarea unor vârste mai mult sau mai puțin rotunde. Se pare, însă, că, pentru ei contează doar o singură cifră: cea de când ei, vezi Doamne, au rupt-o cu istoria și de când, cu ei, ar fi început totul ...!!

Dar, s-o luăm cu începutul.

Totul s-a întâmplat undeva, între anii 1955-1965, când statul român, cu încurajarea unor țări care se arătau prietene, a pornit, treptat, sistematic, cu pași uneori mărunți, timizi, dar fermi, pe drumul recuceririi dreptului de a se pronunța în interesul poporului său, de sine stătător, fără tutelă străină, în toate laturile politicii interne și externe: determinarea URSS să-și retragă trupele de ocupație din România (1958); lărgirea continuă a relațiilor diplomatice bilaterale cu cât mai multe state ale lumii (66 de țări în 1964); normalizarea relațiilor cu RSF Iugoslavia după grava deteriorare din 1948: într-un cuvânt, deschiderea largă a României către lume. Plenara CC al PMR din aprilie 1962 ("Tezele din aprilie"), iar mai apoi Declarația din 1964 a Biroului Politic, *"o reală declarație de independență a României"*, precum și ceea ce a urmat, respectiv relații diplomatice la nivel de ambasadă cu RFG (1967), menținerea relației diplomatice cu Israelul după războiul din 1967 etc., au constituit o paletă densă de acțiuni, măsuri și evenimente politice care, într-un răstimp scurt, cam un deceniu, au dus la adierea aceluși "vânt de libertate" ce a descreștit frunțile românilor și, mai ales, au contribuit la reducerea încrâncenării politice din epocă.

În domeniul securității statului, sovieticii au dus sistematic, atât înainte și, mai cu seamă după această "deschidere", acțiuni de culegere/stocare de informații, prin mijloace specifice despre ceea ce realizăm noi, românii, pe plan intern și extern. Aveau mai multe canale pe care le utilizau și controlau, dintre care menționăm doar două: 1. consilierii sovietici, KGB-iști bine pregătiți, aflați în structurile operative, la principalele direcții regionale ale MAI, chiar și la Școala de ofițeri Băneasa, și în domeniul logisticii și care își creaseră, cu profesionalism, surse proprii de informații secrete, pe lângă cele oficiale, și 2. cadre de conducere KGB-iste din Securitate, foști ilegalști, kominterniști, cei mai mulți de etnie maghiar-evreiască (a se vedea sala cu exponate "MAI" cu conducerea centrală și teritorială, de la acea vreme, de la "Memorialul" din Sighetul Marmăției!).

Toată această "mainmise" pe structurile de forță pentru imunitatea statului român avea să fie redusă în contextul politic creat la care am făcut referire mai sus. Ministrul de interne, Alexandru Drăghici, un fiu de țăran sărac din părțile Buzăului, bun patriot și susținător necondiționat al lui Gheorghiu Dej, **"a românizat Ministerul de Interne"**: a scos consilierii sovietici din structurile acestuia (din păcate, ultimii au plecat de la Securitatea externă), a redus atribuțiile (pe cei mai mulți i-a înlocuit) șefilor alogeni de la direcțiile centrale și teritoriale, a îmbunătățit compoziția națională a cadrelor din MAI, a ordonat obținerea de documentație din principalele țări despre structurile lor de siguranță și a cerut să se sintetizeze și să se valorifice experiența antebelică în domeniul apărării siguranței statului etc.

SUMAR

EDITORIAL

- 1963 – Moment semnificativ în desovietizarea / dekahebizarea structurilor de informații externe române** 7
Se împlineste în acest an o jumătate de secol de la înființarea Școlii de ofițeri de informații externe a României. (Petru Neghiu)

MEMORIALISTICĂ-CONSEMĂRI

- Pro memoria** 12
Acum, la împlinirea a 50 de ani de la înființarea Școlii de informații externe, revista "Periscop" publică amintiri ale unora din ofițerii-elevi care au fost martori, protagoniști ai acestui mare eveniment din istoria Serviciului român de spionaj. (Petru Neghiu)
- Remember - Centrul de Pregătire și Perfecționare a cadrelor de informații externe (1972 – 1973; 1981 – 1990)** (Ion Pavel) 21
Amintiri, amintiri ... foarte pe scurt (Costică Nițu).....27

SERVICII SPECIALE

- România sub presiunea aliaților din Tratatul de la Varșovia**.....31
În ultima vreme am primit la redacție mai multe articole din partea unor membri ai ACMRR care pun în discuție unele din subiectele cărților domnului Larry L. Watts, mai precis o serie de afirmații despre statutul și rolul serviciilor secrete române în politica externă a țării în perioada analizată. Publicăm în continuare două dintre ele:
- Omissioni, acuze și o corectură necesară** (Leon Toader).....32
Câteva comentarii și semne de întrebare (P.D. Dumitru).....38
"Regina Cubei" a executat primii zece ani de temniță dintr-o condamnare de 25 pentru spionaj în SUA.....42
Ana Belen Montes,... spionul cel mai important al Cubei despre care s-a vorbit cel mai puțin..., a fost alăturat unui panteon de figuri ale spionajului din care fac parte Mata Hari, Robert Hanssen și mult mai recent, Anna Chapman. (Ioan N. Dumitru)
- Cazul Snowden**..... 46
Din informațiile făcute publice până acum de Edward Snowden nu rezultă nici un singur caz de abuz sau ilegalități, dezvăluirile sale limitându-se doar la unele detalii cu caracter secret despre capacitățile tehnice ale NSA, dar care nu contravin prevederilor legislației americane. (A. Botez)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- O carte de referință: România în anii 1948-1989**.....56
De curând a ieșit de sub tipar, la Editura Enciclopedică, volumul X din seria ISTORIA ROMÂNILOR. O lucrare monumentală, de peste 1300 de pagini, care se referă la România în anii 1948-1989, realizată de un colectiv de cercetători sub coordonarea E.S. academician Dinu C. Giurescu. (I. Popa)
- 65 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului**.... 59

Apărută ca unul din învățămintele tragicelor consecințe ale celei mai mari conflagrații mondiale, care a provocat umanității pierderi de vieți și suferințe fără precedent în istorie, precum și uriașe prejudicii materiale, culturale și spirituale inestimabile, Declarația Universală a Drepturilor Omului se constituie într-un document fundamental cu valoare de pionierat în domeniu . (Mircea M. Dabija)

O instituție anacronică : C N S A S . Nu glonțul a fost orb, ci trăgătorul!.....63
Este nedrept că, deși s-a stabilit lipsa de implicare a Securității în fazele fierbinți ale evenimentelor din 1989, acțiunile de discreditare globală a acesteia își mențin virulența abuzivă în varii campanii mediatice, fără a face diferența necesară între aspectele represive istoricește condamnabile și acțiunile puse în serviciul țării!
 (Marian Teodorescu)

Culoarea Roșiei Montana..... ..67
Roșia Montană era momentul de care aveam nevoie de mai multă vreme. Să scoatem din el tot aurul, indiferent dacă la Roșia Montană se va exploata sau nu!
 (Ovidiu M. Curea)

CEHOSLOVACIA – 1 9 6 8. Amintiri, bazate pe fapte.....71
Să ne amintim mereu de evenimentele din Cehoslovacia de acum 45 de ani. A fost un îndemn spre democrație, deși eșuat atunci, dar care a dat speranțe unor popoare din estul Europei, speranțe care s-au îndeplinit în 1989, rând pe rând, România fiind ultima, cu o revoluție însângerată. (Petre Dan Dumitru)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

Arhiva „Periscopului” 1978: Incitați de Moscova, comuniștii moldoveni condamnă „cu indignare” poziția internațională a României.....75
Documentul declasificat pe care îl prezentăm mai jos aduce în premieră faptul că disputele sovieto-române depășeau cu mult „chestiunea basarabeană”, reală de altfel, dar folosită de Moscova ca mijloc de presiune permanentă asupra Bucureștilor.

Istorie și actualitate în destinul românilor de dincolo de Prut.....80
În ziua de joi 31 octombrie 2013, Fundația Europeană Titulescu a organizat masa rotundă cu tema „Istorie și actualitate în destinul românilor de dincolo de Prut”, eveniment prilejuit de lansarea volumului „Problema Basarabiei în lumina principiilor actelor juridice internaționale (contribuții la cunoașterea raporturilor diplomatice româno-ruse)”, semnat de Dumitru Th. Pârvu. (Redacția)

Republica Moldova: undă verde pentru Europa.....84
Semnala verde pentru Europa dat la Vilnius de parafarea Acordului de Asociere cu UE a reprezentat, fără îndoială, evenimentul anului 2013 pentru Republica Moldova. Anul 2014 se anunță ca unul în care va fi mult de lucru pentru atingerea obiectivelor parcursului european, în primul rând semnarea Acordului de Asociere și de Liber Schimb și concretizarea propunerii de eliminare a vizelor privind accesul cetățenilor moldoveni în spațiul comunitar. (P. Ioan)

Conflictele înghețate din Georgia.....88

O măsură profund semnificativă care a consolidat dezaghebizarea securității statului a constituit-o **crearea propriei instituții de învățământ a Direcției de Informații Externe, în 1963**, pe atunci numită Direcția I a MAI. **Centrul de pregătire și perfecționare** nou înființat a fost și este destinat școlarizării noilor angajați și perfecționării ("reciclării") cadrelor mai vechi pentru ridicarea competenței profesionale în acord cu progresele în domeniu pe plan internațional și cu interesele de securitate națională ale statului român. De atunci și până astăzi școala de spionaj a României a dat țării generații întregi de oameni (chiar dacă nu fiecare an a avut o promoție) care s-au situat și se situează în linia întâi a apărării interesului național, a tuturor intereselor țării în plan extern.

Nu este lipsit de importanță să amintim că școala a funcționat neîntrerupt până în 1990 când s-a hotărât desființarea ei. O măsură nechibzuită, pe lângă altele (vezi afacerea "Hernu"), pe care a luat-o generalul Mihai Caraman, de altfel un profesionist al spionajului. Activitatea școlii s-a reluat abia în 1998, printr-o măsură, de astă dată chibzuită a directorului de atunci al SIE, Cătălin Harnagea și continuă până în prezent. Ni se pare semnificativ să anunțăm, tot aici, că multe alte țări foste socialiste, în 1989 încă își formau cadrele de spionaj la Moscova !! Și NATO știe acest lucru!! **Se cuvine, deci, să aducem un omagiu tuturor celor care au slujit în instituția de învățământ a SIE, în calitate de instructori, profesori, comandanți, personal auxiliar etc.** Nu credem că i-am putea enumera pe toți acești slujitori, "profesori la spioni", dar nu putem să nu le **adresăm mulțumiri**, în numele tuturor celor ce s-au "școlit" în această prestigioasă instituție de învățământ, apreciată și de partenerii externi ai SIE.

Tot atât de important și, poate, incitant este **începutul**, cine au fost cei ce au început, cum au început, unde au început. Toate acestea rezultă din succinta discuție avută cu domnul general-colonel (r) **Iulian VLAD**, pe atunci locotenent-colonel, **șef al Serviciului Învățământ** din Ministerul Afacerilor Interne, pe care, pe cât este cu putință, o reproducem:

"Prin aprilie-mai 1963 am primit ordin să mă prezint la ministrul Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici. Se afla în biroul său din clădirea "Procuratură". Era de față și generalul Nicolae Doicaru, șeful Direcției de Informații Externe. Între ministru și mine a avut loc o scurtă discuție, pe care aș vrea s-o redau pe cât posibil textual:

– Ministrul: Vlad, tu știi că în urmă cu ceva timp am renunțat să mai trimitem la studii în URSS cadre de la Securitatea internă ... Acum, am hotărât să nu mai trimitem nici de la Direcția I (informații externe). Cred că înțelegi de ce! Ia măsuri să organizezi o școală în țară!

–Lt.col. Vlad: *Am înțeles ordinul dumneavoastră, tovarășe ministru! Să începem cu seria următoare.....*

–Ministrul: *Nu, cu actuala serie de la Moscova. Îi aducem acasă și continuă școlarizarea în țară! Lucrează strâns cu tovarășul Doicaru și îmi raportați de executare!*

– Lt.col. Vlad: (privind spre Doicaru): *Raportez că în scurt timp îi voi propune tov. General un plan de măsuri în conformitate cu cele ordonate de dvs.!*

–Ministrul: *În legătură cu sediul școlii, ai dezlegare să iei orice este disponibil și corespunzător pentru activități de școlarizare.*

După câteva zile, m-am prezentat la generalul Doicaru și i-am propus varianta de tranziție - un pavilion disponibil la Școala nr.5, a MAI, respectiv Școala de filaj-investigații, din cartierul Militari, în zona Pieței Gorjului. Precizez că ministerul avea vreo 10-12 școli, în București și în țară, dintre care mai cunoscute sunt Școala de ofițeri de securitate nr.1 – Băneasa, Școala de ofițeri de miliție din Șos. Olteniței, Școala nr.3, pentru ofițeri cunoscători de limbi străine, două școli de ofițeri la Oradea și Școala nr.5 despre care am amintit etc. Școala DIE a funcționat la început sub aceeași denumire – Școala nr.5 a MAI. Șeful întregului complex școlar din Militari era colonelul Ștefănescu Dumitru Sebastian. Ca șef al școlii DIE l-am numit pe colonelul Munteanu Ion. Pe acesta, înainte de a fi fost trecut la "Informații Externe", l-am avut lucrător la Serviciul de Învățământ, deci un ofițer cu experiență la acest domeniu, în plus era absolvent cu rezultate strălucite al Facultății de filologie. Am adus ca profesori-instructori pe unii din cei mai buni ofițeri de informații externe, cu experiență îndelungată, incontestabilă competență profesională și moralitate de excepție. Sub aspect metodic, s-a folosit experiența proprie a celorlalte școli ale MAI, am realizat o documentare externă în câteva țări, și am avut discuții și cu absolvenții de la Moscova asupra conținutului și desfășurării activităților didactice. Toate aceste preparative s-au făcut într-un timp record, astfel că anul de învățământ 1963-1964 a demarat cu două serii: una de anul II, cu cei aduși de la Moscova și una cu prima serie integral școlărită în țară, amândouă cu planuri de învățământ foarte temeinic fundamentate, cu lecții profesionale (manuale de specialitate) întocmite cu sprijinul unităților operative. Desigur, au fost și necazuri și lipsuri și incidente, dar entuziasmul și motivația erau mari. Insist pe faptul că s-a acordat de la început mare atenție studiului limbilor străine. Au fost aduși profesori foarte bine pregătiți, selecționați, preponderent, din învățământul superior și asta într-o perioadă când și criteriile social-politice erau dintre cele mai dure, iar această categorie socioprofesională nu era prea abundentă. Nevoile muncii operative reclamau necesitatea cunoașterii mai multor

limbi străine, astfel că în minister se studiau/se vorbeau 11 limbi străine, de largă și restrânsă circulație.

Ulterior, s-a hotărât deblocarea sediului unității speciale "B" – contrainformații radio. Cum, pe fondul deschiderii politice, radio "Europa Liberă" nu mai ataca atât de virulent România, având alte ținte, s-a renunțat la unele din activitățile specifice ale unității "B".

*După ce m-am documentat bine asupra "locației" și după discuții cu direcțiile de profil din minister, m-am prezentat la generalul Doicaru și i-am expus proiectul ce era, de acum, bine conturat. Doicaru a spus "da" și am mers împreună să vizităm ceea ce avea să devină sediul propriu al școlii de informații externe, undeva la 35-40 km în afara Capitalei, prin preajma actualei autostrăzi A-2. La scurt timp, tot împreună ne-am prezentat la ministrul Drăghici și i-am supus proiectul de ordin referitor la Școala DIE: **I-a aprobat pe loc.** Cum Munteanu Ion n-a stat mult ca director la școala din Militari, l-am propus în această funcție pe **generalul Dinar Marcarian**, alias "Ion Moraru", care, până atunci, fusese locțiitor al comandantului Școlii de la Băneasa. Era un cadru deosebit de inteligent, citit, cu o cultură vastă, cu experiență bogată în munca de informații, vorbitor a mai multor limbi străine. El a condus școala până prin anii '70. Mă opresc aici și vă propun ca, altădată, cu alt prilej, să mai reluăm acest subiect. Dați-mi voie, în încheiere să adresez din inimă o urare: **La mulți ani, Școala SIE!"***

Mulțumindu-i, domnului general Iulian Vlad, pentru prețioasa intervenție, în calitate mea de fost comandant al școlii, **reiterez urarea de mulți ani** prestigioasei instituții de învățământ a Serviciului de Informații Externe al României.

Gl.bg.(r) Petru NEGHIU

Președintele

**Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere
provenite din SIE**

MEMORIALISTICĂ – CONSEMĂRI

Acum, la împlinirea a 50 de ani de la înființarea Școlii de informații externe, revista "Periscop" publică amintiri ale unora din ofițerii-elevi care au fost martori, protagoniști ai acestui mare eveniment din istoria Serviciului român de spionaj.

1. Acțiuni premergătoare înființării Școlii de informații externe a României

Gl.bg.(r) MANEA MIRCEA – locuitor șef serviciu contrainformații în anii 1958-1961.

"Cine vrea să se compromită, o face pe propriul risc"

"Crearea acestei instituții a fost pregătită încă din a doua jumătate a anului 1960. Atunci, printr-o acțiune minuțios conspirată au fost selectați riguros de pe întreg cuprinsul țării 40 de tineri, toți cu pregătire universitară (juriști, economiști, ingineri, istorici, cadre didactice în învățământul superior, profesori de limbi străine ș.a.) toți căsătoriți și cu o practică profesională relevantă. Aceștia au fost încazarmați și școlarizați în domeniul muncii de informații și contrainformații externe, pentru a ști să se apere în activitatea viitoare – timp de 90 de zile.

Școlarizarea s-a realizat într-un ritm foarte intens cuprinzând pe lângă noțiunile specifice activității viitoare și un curs intensiv de limbi străine de circulație internațională, acțiune completată și de o pregătire militară strict necesară.

Întreaga acțiune s-a desfășurat într-o "locație" situată la 35-40 km în afara Capitalei, asigurându-se deplina conspirare a locului și a prezenței persoanelor participante în zonă.

De existența acestui curs nu au știut decât puține persoane: ministrul de interne, conducerea DIE și cei câțiva specialiști-profesori, dintre care am avut onoarea de a face parte, antrenati în buna desfășurare a activității. Iar cursanții au fost instruiți corespunzător cu privire la "justificarea" absenței lor îndelungate de la locul de muncă și din familie, excluzându-se deocamdată orice referire sau aluzie la școlarizarea lor și la viitoarea lor ocupație.

Cu excepția a doi cursanți, care s-au dovedit inapți pentru munca de informații și au fost excluși încă din faza de început, toți ceilalți 38 au devenit ulterior, prin activitatea concretă desfășurată, ca și prin seriozitatea și comportamentul lor impecabil, un potențial profesional remarcabil, ceea ce a

condus firesc la promovarea ulterioară a multora în funcții de răspundere în munca de informații, ca și în structura instituțiilor de acoperire folosite de DIE.

Iată, succint, câteva realități susținute de forța de necontestat a faptelor atestate de probe indubitabile.

Cine vrea să se compromită și în pofida adevărului, să le nege ori să le conteste, o face pe propriul risc. Inevitabil".

2. Ultima serie de ofițeri care au urmat curs de informații externe de doi ani la Moscova

Col. NUT ALEXANDRU, 1 septembrie 1961 – 1 august 1963

"Nu am simțit că asupra mea se încearcă o determinare de colaborare ..."

"Ofițerii erau trimiși cu nume codificat. Eu am avut numele "Greavu Ilie", era numele fotbalistului de la Rapid, cel de la cadre care s-a ocupat de mine era mare rapidist și mi-a dat acest nume. Plecarea grupului la Moscova s-a realizat destul de simplu, am avut un "pervodcic", adică un translator, un fel de ghid-interpret. Noi știam ceva rusă, făcusem un curs intensiv de câteva luni. Am plecat cu trenul, după o zi și ceva am ajuns la Moscova, unde am fost așteptați la gară, după scurt timp ne-am îmbarcat în "Elektrișca", un tren electric care ne-a dus până la Perhuskovo, unde am urcat într-un autobuz, al școlii, cu care am mers vreo 10 km; acolo, pe vremuri erau niște conace, niște vile ale boierilor, care au fost confiscate, acolo eram complet izolați, conspirați, nu știa nimeni ce-i acolo. Nu era nimic ce să lase să se bănuiască că acolo erau militari, noi eram civili, nu exista pază militară, nici tehnici de supraveghere ambientală, cum se spune astăzi, doar un post de control, pentru că în zonă erau și vile pentru demnitari.

Școala era la vreo 45-50 km de Moscova, acolo aveam toate dotările pentru cursuri, acolo eram cazați. Disciplinele principale erau specialitatea: bazele muncii informative, mijloacele și metodele de muncă, modul de recrutare, sistemele de legătură (c.p.i, micropunct etc.). Se făceau numai probleme de spionaj clasic, dar în anul II la activitățile practice aveam fiecare un instructor rus care avea și rol de străin cu care ne întâlneam și discutam în limba străină studiată și pe care trebuia să-l determinăm la recrutare ca agent, el susținând acoperirea de funcționar în ministerul "X" din țara "Y". Noi trebuia să-l determinăm să ne dea informații din obiectivul respectiv. Practica operativă, deci, se desfășura numai prin exerciții, nu intram în unități ale serviciului de spionaj sovietic, nu au existat situații reale în care să fim somați sau arestați de miliție, nu se practica astfel de procedee.

Pregătirea de limbi străine se realiza cu ofițeri ruși, eu am studiat franceză. La plecarea din țară făcusem pregătire de franceză, rusă am făcut vreo trei luni intensiv. Nu prea era suficientă pregătirea de rusă pentru ceea ce făceam, pentru că "perevodcik"-ul ne traducea doar prelegerile pe care le țineau cei ce veneau din altă parte, nu erau titularii școlii, ne țineau prelegeri pe principalele teme ale muncii operative. După doi ani de zile ne-am întors și am început să punem în practică ce am învățat. Practică operativă concretă nu făceam, doar exerciții, un fel de simulări. Nici pe linie de tehnică operativă nu am participat la acțiuni concrete, reale. Se punea mare accent pe fotografia secretă, micropunct, sisteme tehnice secrete de legătură. Pe linie politico-ideologică nu făceam nimic legat de istoria țării noastre, nici a URSS. Se făceau niște dezbateri când aveau loc evenimente de partid, dar numai pe aspecte ce se refereau la munca de informații, de apărare. Nici pe linie cultural-artistică nu făceam lecții, am organizat noi un cor cu care mai dădeam spectacole, nu eram scoși la spectacole în mod organizat, doar când mergeam noi, uneori, în timpul liber. Nu aveam niciun fel de legătură directă cu țara, cu instituția. Cu familia țineam legătura prin corespondență scrisă pe care o depuneam la școală, sau, când mergeam la Moscova, mai trimiteam câte o vedere. Când aveam vreo problemă mergeam la comandantul școlii, îi raportam și el o rezolva, bănuiesc prin legătură directă cu instituția noastră din țară sau prin ambasadă. De exemplu, eu am avut o problemă, soția era gravidă, un prim copil îmi murise, dar, pentru cel de acum am primit învoire să vin acasă în luna aprilie. Nu am simțit că asupra mea s-ar încerca să fiu determinat la o colaborare ulterioară, adică să fiu recrutat, nici n-am auzit ca alții din seria mea să fi fost în situația asta. De altfel, a venit la noi, la un moment dat, șeful de cadre al instituției, col. Diaconu Nicolae, care ne-a atras atenția să nu ne implicăm în niciun fel de relații cu nimeni, inclusiv cu femeii, eu eram de altfel însurat, cum am spus. Nu am avut niciun fel de provocare, probabil că la activitățile practice, când ne întâlneam cu diverși ofițeri-instructori, aceștia făceau rapoarte cu privire la modul nostru de comportare. La locația unde eram noi, românii, nu erau alți ofițeri, din alte țări socialiste, nu eram în grupuri mixte, nu aveam cursuri comune, prelegeri comune".

Col.(r) ȘTEFAN DUMITRU

"Eu, venind din județ, habar n-aveam de munca de spionaj"

"În 1951 lucram la Vișeu de Sus, absolvise școala tehnică de prelucrare a lemnului. Am fost încadrat în Securitate, la regiunea Mureș, ca sublocotenent. În 1958 am fost trimis la perfecționare la școala de ofițeri Băneasa. În 1961 am fost adus la Direcția de Informații Externe și trimis la școală la Moscova. Pregătire de limba rusă am făcut vreo trei luni în unitatea din Militari. Eram căsătorit, aveam copil de 7 ani, dar nu i-am mutat la București. Din cei cu care am plecat la

Moscova, vreo trei s-au întors acasă după primul trimestru. La Moscova era deja în anul II altă grupă, din care îmi amintesc pe Constanda Vasile, Hidoș, Victor Dorobanțu și alții. Printre alți colegi l-am avut și pe Constantin David, fiul ilegalistului cu același nume. Practic, la Moscova au studiat trei serii: 1960-1962; 1961-1963 și seria cu durata de jumătate de curs, respectiv, 1962-1963. În total, cam 40 de oameni pentru că grupele nu au fost identice ca număr de cursanți.

Organizația de partid îi cuprindea pe toți cei aflați acolo, era un singur secretar de partid. Nu existau între noi probleme, nu eram timorați de nimic, singura grijă erau familiile din țară, corespondența era destul de dificilă. La ședințele de partid discutam probleme curente, nu aveam gazetă de perete. Eu, venind de la județ, habar nu aveam de munca de spionaj. La practică aveam întâlniri cu pensionari, foști KGB-iști. Aveam ceva bani de cheltuieli operative, dar și de buzunar. Primeam ceva leafă și în țară. N-am făcut cursuri de cifrare, am făcut practică mai ales cu filaj și mijloace de legătură. După practică întocmeam rapoarte, constituiam un dosar cu explicații în limba rusă. La limba engleză discutam numai în această limbă cu profesorii. În ziarele sovietice nu apăreau știri despre România uneori cu lunile. Primeam ziare românești, în principal "Scânteia". Nici măcar despre boala lui Gheorghiu-Dej nu s-a scris nimic. Examenul final a fost oral, aprecierea cu calificative. Eu nu știu să ni se fi făcut vreo "Aprecieri de serviciu" așa cum se făceau la sfârșit de an. În misiune am fost în Brazilia, pe economic, având rezident pe col. Sporiș Nicolae, apoi pe col. Mocanu Dorel.

3. Seria de ofițeri care au început cursul la Moscova în 1962, iar după primul an, în 1963, au fost retrași și au continuat cursul în anul II în țară, în 1963-1964 la Școala nou înființată a Direcției de Informații Externe

Col. (r) TOBOȘARU ION

"Col. Dragu a respins ideea coordonării pe linie de partid a ambasadelor..."

"Am fost un grup de ofițeri români, din care au mai făcut parte și regretatul colonel Mirancea Constantin, precum și alții ca: Burcă Nicolae, Moise Traian, Catană Ion, Nica Gheorghe etc.

Am început cursul la Moscova în octombrie 1962, unde am rămas până în mai 1963, când am fost aduși acasă. Tocmai apăruse doctrina Valev și cred că și acest fapt a determinat încetarea participării noastre la curs. Înainte de plecare am făcut pregătire în țară, la Școala de ofițeri Băneasa, unde între alții preda Dumitru Mazilu și unde am studiat limba italiană, apoi am intrat la DGIE, la început la unitatea de exploatare informații, "Presă" cum i se spunea. În 1962 mi s-a spus că

plec la Moscova, eram căsătorit, aveam și un copil. Am plecat cu alt nume, acolo mi s-a dat o legitimație cu grad, nume, prenume și cu precizarea de "colaborator" al unei unități a KGB.

Școala era la vreo 40 km de Moscova, la Perhuskovo, unde avea și Hrușciiov "datcha" lui. Era un post de control la intrarea în zonă, unde eram legitimați când ne întorceam cu autobuzul.

În grupele de studiu eram repartizați numai noi românii, nu erau alții din alte țări. Într-o clădire datcha erau dormitoarele și sălile de mese și în alta erau sălile de curs. Nu aveam multe cunoștințe de limba rusă, studiasem ceva înainte de plecare, acolo n-am avut cursuri speciale de rusă. La limbile străine, vorbeam cu profesorii în limbile respective. La "specialitate" instructorii erau ofițeri care activaseră în KGB, iar spre sfârșitul carierei erau detașați la școală. Directorul școlii lucrase la București încă pe vremea lui Moruzov, alt instructor lucrase în China vreo 16 ani, la rezidența ilegală.

La această categorie de pregătire, tematica era cam aceeași ca și cea pe care o făcusem între 1960-1962 la locul de muncă. În general, cursurile erau interactive, puteam pune întrebări, aveam și dezbateri/seminarii la anumite teme. Practica o făceam prin exerciții în oraș, se punea mare accent pe filaj și lucrul la căsuța poștală impersonală. Nu am avut la practică teme de recrutare de persoane, reale, nu am avut acolo, eu n-am apucat anul II. Atmosfera în rândul nostru era bună, eram mulțumiți de ceea ce făceam acolo, aveam baze sportive, ni se prezentau și filme artistice, dar mai ales documentare pe teme militare, unele făcute de ofițeri KGB care au lucrat prin America și au filmat baze militare, obiective economice cu specific militar, avioane militare etc. Nu-mi mai amintesc dacă am văzut acolo filme pe teme de spionaj, artistice sau documentare.

La limba străină – eu am făcut franceza – se mergea mult pe conversație pe bază de texte, dictări, nu aveam laboratoare de limbi străine, nici altă aparatură, doar un radio la care ascultam emisiunea în limba franceză de la postul din Moscova, care emitea în foarte multe limbi străine. La plecarea de acolo, după un an, întrucât mai studiasem și în țară franceza, am reușit să o folosesc bine atât în vorbire, cât mai cu seamă în exploatarea textelor de presă. Interesant este că nu făceam cursuri ideologice, dar nici de cultură generală.

La venirea în țară am lucrat vreo câteva luni la "Presă", apoi am continuat anul al II-lea la școala din Militari. Față de Moscova aici dotările erau mai reduse, dar am continuat studiul limbii străine, s-a introdus filosofia și Istoria Românilor, l-am avut instructor pe colonelul Jderu Neculai, un om foarte bine pregătit, cu puternice trăiri patriotice.

În final, în 1964, am absolvit școala cu un examen oral, la specialitate și la limba străină. Nu ni s-a cerut niciodată și nici n-am fost instruiți să întocmim sinteze, să analizăm informații. Doar la limbi străine pe baza textelor din ziare făceam rezumate cu sublinierea ideilor.

După absolvire, am fost repartizat la contrainformații, în strada Lutherană, șef era col. Socol. Eu am avut spațiul Italia, acolo se afla Dumitru Mazilu, care a fost în legătura mea în Centrală. Multe lucruri practice le-am învățat de la actualul general Manea, care era un om foarte organizat, citea presa dimineața de la cap la coadă și știa tot ce se întâmpla pe linie de muncă.

În misiune am fost în Italia între 1967-1972, acolo era rezident Dragu Haralambie, apoi în Portugalia, col. Manea. Pe baza cunoștințelor mai mult teoretice din școală, am putut câștiga și experiența practică, parte mult mai importantă decât orice.

În legătură cu eventuale tentative de racolare, de recrutare a noastră, la Moscova, nu am avut de-a face cu așa ceva. Dar la un 7 noiembrie, la Roma, s-a organizat o festivitate la care au participat toate ambasaderele țărilor socialiste. Col. Dragu, care era secretarul nostru de partid a făcut parte din prezidiu și la un moment dat, secretarul de partid al sovieticilor, care era și el ofițer acoperit, a spus că ar fi bine ca și între ambasaderele noastre, pe linie de partid, să existe o coordonare. Col. Dragu, în cuvântul său, a respins această idee".

4. Prima serie de ofițeri care au urmat și absolvit cursul de informații externe integral în țară, cu durata de doi ani, în nou înființata Școală a DGIE – 1963-1965

Col.(r) BURULEANU VASILE, col.(r) DRAGNEA DUMITRU, col.(r) GRĂDINARU ALEXANDRU, col.(r) DINȚICĂ NICOLAE, col.(r) MEZEI NICOLAE

"La pregătire politică făceam filozofie marxistă, economie politică, istorie..."

"În 1963, când am fost trimiși la școală; aceasta funcționa în cartierul Militari, vis-à-vis de Piața Gorjului, într-un perimetru comun cu Școala de filaj a Ministerului de Interne. Eram încazarmați acolo într-o ambianță tipic militărească. Director era col. (r) Ion Munteanu, locțiitor col. (r) Ștefănescu Dumitru, la filozofie-științe politice era instructor col.(r) Jderu Neculai; făceam și economie politică; la

tehnică operativă un instructor tânăr, lt. Ion Trache. Din Centrală, veneau cadre de conducere, șefi de unități. Se făceau multe exerciții de filaj, eram de fapt obiective pentru cei de la școala de filaj, de alături. La exerciții participau și ofițeri din unități care ne îndrumau concret pe momente operative. Făceam dosar de practică, nu aveam teme practice de recrutări/racolări de străini. Școala era relativ bine dotată: casetofoane pentru limbi străine, laborator foto modern. Fotodocul l-am folosit mai târziu. La limbi străine aveam câte două ore zilnic și i-am avut profesori pe col. (r) Vasilache Nicu și Sanda Harșea, la engleză. La spaniolă, Cora Ion, la germană Anuței Mihai și la franceză – Stanciu.

Pe timpul școlii primeam salariul integral. Condițiile de hrană se încadrau în așa-numitul "Ordin 50". Cursul s-a finalizat cu examene orale la specialitate și scris și oral la limba străină.

Am făcut cursuri de relații internaționale și de cultură și civilizație. Profesorul Cora, un om foarte cult, a ținut acest curs foarte interesant.

Dormitoarele erau mari, eram mulți în câte o cameră. Pregătirea de specialitate consta în cunoașterea bazelor muncii de informații externe, mijloace și metode de muncă specifice, acțiunea de informații externe, legătura cu rețeaua; apoi tehnică operativă: mijloace de ascultare, procedee specifice de înregistrare, tehnica fotografiei, în special secrete, containere; filaj. O zi pe săptămână, miercurea, făceam practică în teren; mai ales în anul II întocmeam și documente de practică operativă (rapoarte, note, documente foto etc.). Aveam și ore de pregătire militară: regulamente, topografie, trageri în poligon.

La practica operativă se mai obișnuia să facem exerciții cu ofițeri veniți din misiune externă care, la rândul lor, prin ordin, trebuiau să se perfecționeze în perioada de concediu sau la venirea definitivă. Pe timpul școlii n-am făcut practică în afara Capitalei, respectiv în provincie, la munte, la mare.

La TO nu am participat niciodată la introducerea de tehnică de ascultare, în mod real, cu percheziție secretă. Cei dintre noi care, înainte de venirea în școală au lucrat cu bază operativă, în parte au continuat să o păstreze activă, alții au predat-o colegilor din unitățile operative.

Filme fără subtitrare ni se dădeau mai ales în cadrul pregătirii de limbi străine.

A fost prima școală de ofițeri de informații externe făcută în România.

Când am terminat școala a venit generalul Doicaru, iar colegul Dobrotă Teodor, șef de promoție, a ținut un speech din partea noastră, a absolvenților. Apoi am fost repartizați fiecare la unitatea de la care a venit.

Pro Memoria 1963

Col. (r) VÎTĂ ALEXANDRU NICOLAE

"Viața noastră oscilează între două contradicții: datorita de a spune adevărul și necesitatea de a-l ascunde" (Tudor Arghezi)

"Aceste rânduri se doresc a se constitui într-o încercare modestă de a înlătura un vâl al uitării ce pare a se așterne asupra unuia dintre evenimentele care aveau să redea și să imprime caracterul național al Serviciului de Informații Externe, indiferent de titulatura avută de acesta de-a lungul timpului. Cu atât mai mult cu cât se încearcă a se acredita ideea că totul ar fi început în 1990 ...!!!

Am avut șansa, dar mai ales onoarea de a face parte din această primă serie (1963-1965) pe care cu mândrie îmi place s-o denumesc ca fiind prima promoție "pur sânge românesc".

Acel număr restrâns de cursanți au fost repartizați pe grupe mici, criteriul de bază fiind limbile străine care aveau să fie însușite. Cât despre programa de specialitate, aceasta nu a diferit cu nimic față de ceea ce azi orice amator ori persoană interesată poate găsi în literatura de specialitate, mass-media, pe micile și marile ecrane. Era o atmosferă excelentă și condiții propice pentru a ne deprinde cu tehnicile de obținere a informațiilor, sistemele de legătură personală și impersonală, mijloacele și metodele folosite în filaj, tehnica foto, conducerea auto, prelegeri de îmbogățire a cunoștințelor de cultură generală. Nu au lipsit nici orele de pregătire politică (n.n. termen adecvat momentului), dar cu un amendament: nu se făcea Istoria PCUS. Cursurile aveau ca scop să dezvolte și să mențină simțămintele de patriotism și dragostea față de țară, apărarea idealurilor de libertate, independență și dezvoltarea de sine stătătoare a poporului român. Au fost și cursuri de drept internațional, adecvate și utile în activitatea viitoare a cursanților.

Am beneficiat de prezența unor profesori cu pregătire excelentă, fapt ce ne-a determinat și ne-a provocat să nu precupețim niciun efort pentru a termina cât mai bine cursurile de pregătire. Ca profesor coordonator l-am avut pe Ioan Cora, un om deosebit, cunoscător al mai multor limbi de circulație internațională. Erau așteptate cu mult interes și cu multă plăcere prelegerile lui, prilej cu care luam cunoștință de multe lucruri de cultură și civilizație, și ne "plimba" prin muzeele lumii, trecea în

revistă curente literare, filozofice, cunoșteam obiceiuri ale unor popoare. Era o desfătare să-l ascultăm. Am colegi care și astăzi, pensionari fiind, își amintesc cu drag de el, neuitând să menționeze că încă mai păstrează însemnările făcute la prelegerile lui.

Sunt convins că de aceleași condiții au beneficiat toate promoțiile de până acum și că nu trebuie să se uite că Centrul de pregătire și perfecționare a cadrelor de informații externe a fost creat pentru cei de ieri, de azi și de mâine.

*Va veni peste noi o imensă adâncime a timpului,
puține spirite își vor scoate capul deasupra și, menite
să se cufunde odată în aceeași tăcere, vor rezista
uitării și se vor afirma mult timp" (Seneca).*

A consemnat Petru NEGHIU

**REMEMBER: CENTRUL DE PREGĂTIRE ȘI PERFECTIONARE
A CADRELOR DE INFORMAȚII EXTERNE
(1972 – 1973; 1981 – 1990)**

A fost odată ... Poate că așa ar trebui să încep a depăna amintirile legate de intrarea pe ultima turnantă a carierei mele de ofițer. Se întâmpla la începutul anului 1981 – era o iarnă blândă ca și omul care avea să treacă peste pragul biroului meu de lucru din unitatea în care fusesem mutat de puțină vreme. Un bărbat, nu prea înalt, dar bine legat, cu ochii limpezi ca o fereastră deschisă spre suflet, se recomandă:

- Colonel Mănescu .
- Colonel Pavel, răspund eu.

Discuția dintre noi a durat aproape trei ore. Am tăifăsuțit despre muncă, despre viață, despre pasiuni, despre bucurii și neazuri avute în carieră, dar și despre nimicuri, cum ar fi de pildă, despre fotbal. La despărțire, la poartă, mi-a spus:

- ... s-ar putea să nu mai petreceți mult timp pe-aici. Toate bune!

Aceasta era pentru mine cheia discuției avute – cunoașterea mea. Nu peste mult timp am fost numit locțiitor al comandantului Centrului de Pregătire și Perfecționare a Cadrelor de informații externe, C.P.P.C. – colonelul Ioan Mănescu. Era ultima, dar a *douăzecea* funcție profesională din întreaga mea viață activă.

După Fălticeni, acesta a fost al doilea loc de muncă al meu în care m-am simțit împlinit ca om și ca ofițer. De fapt era o revenire, eu mai ocupasem această funcție, pentru scurt timp, între anii 1972 – 1973.

Într-o „Sinteză alcătuită de Serviciile vest germane de spionaj procurată de Mihai Caraman de la o sursă din Austria la 21 iulie 1978” intitulată „Serviciile de informații române” apărută în cartea „Față în față cu generalul Ion Mihai Pacepa” (Ed. Humanitas, 2009) semnată de Lucia Hossu Longin, se face referire, printre altele, la modul de selecție și pregătire a ofițerilor de informații externe în România anilor 1972 – 1978. Redau din Sinteză: „Pregătirea personalului D.G.I.E. se realizează prin Direcția,, Personal – pregătire ”... Pregătirea începe cu un ciclu introductiv de trei ani în domeniul securității (accentul se pune pe contraspionaj și contrasabotaj). Studenții, participanți la învățământ, ... sunt de regulă în vârstă de 18 – 19 ani, bacalaureați.

La terminarea cursului, sunt avansați la gradul de locotenent ...”

Total inexact. De altfel, mă îndoiesc că serviciile de spionaj germane au luat în serios „dezvăluirea” că un ofițer de informații externe, fie el și dintr-o țară

comunistă, poate fi pregătit în numai trei ani de studiu, și asta între 18 și 21 de ani. Școala românească de spionaj nu era un șantier hei-rupist de tipul Bumbști – Livezeni , nici stabiliment ienicesc cum se insinuează în cartea citată mai sus. Ca unul care a lucrat în această școală mai bine de zece ani, afirm cu convingere că C.P.P.C. era o instituție de învățământ postuniversitar de înalt nivel într-un domeniu special. Aici erau aduși pentru școlarizare tineri ofițeri selecționați din rândul absolvenților de facultăți și cursuri postuniversitare, cu un anumit stagiul într-un loc de muncă stabil, cunoscători de limbi străine de circulație internațională sau rare, căsătoriți și, desigur, membri de partid.

Munca de căutare și selecție în vederea evaluării viitorilor aspiranți la admiterea în C.P.P.C. era una migăloasă care cerea rafinament și răbdare. Decizia finală cu privire la admiterea sau respingerea celor selecționați în vederea acceptării la C.P.P.C. era precedată de o evaluare laborioasă a nivelului de cunoștințe generale, a mobilității gândirii și a capacității ideative în comunicare. Nu lipseau nici testele psihotehnice pentru a stabili în ce măsură candidatul are aptitudini pentru munca de informații externe.

Mă voi referi pe scurt, la ceea ce cred eu că definea esențial mediul în care s-au pregătit mai multe generații de ofițeri pentru a îndeplini misiuni în exterior. Cultul personalității însoțit de dogmatizarea politică până la paroxism, făcuse din România, în ultimii săi ani de comunism , un mediu ostil gândirii libere și creației novative a omului și comunităților în care el se manifesta ca producător de valori. Dar într-un deșert, nu întâlnești numai zone aride, ci și oaze, în care se poate viețui și creia – depinde însă și de cei care au șansa să ajungă într-o oază fertilă din nemărginirea pustiului! Am credința că nu greșesc dacă susțin că Școala în care am lucrat era o astfel de oază în care se trăia, se gândea și se muncea sub semnul unei libertăți asumate și apărate de rezultate.

Fără a insinua că am făcut disidență politică, nici nu ar fi fost posibil în condițiile date, dar în C.P.P.C. nu au fost urmate orbește poruncile partinice în desfășurarea procesului de învățământ. Puterea de a proceda astfel venea de la calitatea corpului de ofițeri instructori și profesori de înaltă calificare, dar și de la înțelegerea tacită a celor din structurile superioare pe linie de învățământ din centrală. Pentru susținerea acestui punct de vedere am să dau câteva, din multele, exemple care se pot da.

În vara anului 1987 urma să aibă loc deschiderea anului de învățământ cu o nouă serie de ofițeri elevi. În asemenea ocazii se obișnuia organizarea unor festivități care se desfășurau după un anumit tipic inspirat atât din ceremonialul militar, cât și din cel politic. Adunarea festivă se deschidea cu prezentarea raportului de către unul dintre locțiitorii șefului școlii, reprezentantului eșalonului superior. Pe timpul deplasării acestuia de la locul primirii raportului către prezidiu

se transmitea, prin sistemul de sonorizare a sălii, un cântec revoluționar închinat partidului și conducătorului său. De data aceasta am avut temeritatea să schimbăm banda de magnetofon cu un disc de celuloid pe care era imprimat, în interpretarea Corului Armatei, cântecul emblemă din trecutul revoluționar al neamului nostru „Deșteaptă-te române”. După o scurtă tresărire, provocată de emoția surprizei, toți cei prezenți au ascultat până la capăt cântecul trezirii noastre naționale, într-o distinsă solemnitate. Merită menționat și faptul că această inițiativă nu a avut niciun fel de urmări politice, disciplinare sau contrainformative pentru niciunul dintre cei care și-au asumat-o. Aceasta îmi dă curajul să întreb și eu acum, retoric, desigur: în câte locuri din România se mai cânta la acea vreme, într-un cadru oficial, „Deșteaptă-te române”? Repet și de această dată, că inițiativa noastră nu s-a dorit a fi un „ghiont” dat politicii și propagandei oficiale a Partidului Comunist. Ea s-a născut din convingerea că imnul deșteptării noastre naționale poate și trebuie să fie un temelie pe care se poate clădi personalitatea profesională, morală și spirituală a unui ofițer de informații externe.

Structura programului de învățământ pe ani școlari venea de la Centru, urmând ca planul tematic pe categorii de pregătire să fie elaborat de către catedrele de profil, aprobate în Consiliul de învățământ al Școlii și avizate în final de către Sectorul de învățământ din D.I.E., devenit după 1978 Centrul de Informații Externe (C.I.E.). În anul de învățământ 1987-1988 Catedrei de științe sociale i-au fost repartizate un număr de ore, din care, prin Directivă a Secției de Propagandă a C.C. al P.C.R., 45% erau alocate studierii documentelor de partid și operei secretarului general al Partidului. Coordonarea acestei catedre îmi revenea mie. Am socotit că era mai benefic pentru cursanți ca din cele 45 de procente, 30 să le repartizez unui subcapitol nou, intitulat „Plan tematic de educație patriotică și de etică profesională”. După ce m-am consultat cu comandantul școlii și cu șeful catedrei de profil, mr. Stoian, am întocmit planul tematic, l-am prezentat Consiliului de învățământ al C.P.P.C. și l-am înaintat spre avizare sectorului de profil din C.I.E. Temerea unei posibile respingeri a fost repede risipită. Peste numai câteva zile, instructorul principal de învățământ, mr. Negrescu, un ofițer cu mintea brici, „enervant de tânăr”, cum îmi plăcea mie să-l alint, mă cuprinde după umeri și-mi șoptește complice:

- Felicitări și succes. Planul tematic este ca și trecut.

Și a trecut... Și a avut și succes mai ales că o bună parte din teme s-au desfășurat sub forma unor întâlniri colocviale între cursanți și ofițeri din Școală sau din unitățile de linie cu multă experiență în munca operativă din exterior.

Fără îndoială că în programa de învățământ a ofițerilor elevi erau și teme politico-ideologice comuniste, dar și teme prin care se urmărea cunoașterea și a altor curente de gândire și manifestare în ideologie, știință, artă și cultură din lumea

contemporană. Pregătirea ideologică în C.P.P.C. nu-și propunea să facă din ofițerii cursanți viitori propagandiști ai politicii partidului în exterior – ar fi fost ridicol și neproductiv; chiar dacă afinitatea ideologică este și ea o cale de recrutare, dar prin descoperire și exploatare, nu prin insinuare. Atunci ați putea întreba: La ce nevoia de pregătire politico-ideologică?

Scopul acestei pregătiri este ușor de înțeles: menținerea și consolidarea loialității față de România a viitorilor ofițeri de informații externe, loialitate presupusă a fi încă de la recrutarea cursanților. Atingerea acestui scop este însă foarte greu de cuantificat la nivel individual. Educația patriotică și etică profesională, ca să dau un exemplu, aveau rolul de a-i pregăti pe cursanți pentru a obține performanțe în misiunile specifice de o dificultate excepțională, pentru a face față tuturor privațiunilor, încercărilor, tentațiilor, pentru a nu se lăsa păcăliți de „cântecul sirenelor”, pentru a descoperi încercările de racolare a lor sau a altor cetățeni români. Am crezut atunci, cred și acum, că alături de educația patriotică persuasivă, etica profesională trebuie aleasă ca temelie la clădirea personalității stabile a unui spion, pentru care orgoliul profesional, care îl individualizează, este prima frână în calea tentației de a încălca regulile și normele de muncă.

Distanța relativ mare de centrală și de tumultul politic al Capitalei ne îngăduia, întrucâtva, o anumită relaxare în modul de a gândi și acționa în desfășurarea activității de învățământ profesional și educativ din C.P.P.C. În afară de aceasta, aveam acces la unele informații cu circulație restrânsă privind evoluția lumii contemporane și a procesului de reformare a sistemului socialist în Europa, care, nu puteau să nu se asambleze în sistemul nostru de gândire și să producă unele mutații în modul nostru de a percepe realitatea. Îmi aduc aminte de dese comentarii pe care le făceam pe aleea centrală a unității, în drum spre cantină sau autobuz, cu Ioan Mănescu, Panduru, meditativul George Teodorescu, năvalnicul Nicoară, blândul Cristescu sau hâtrul Anca, despre lipsa de căldură, lumină și alimente, dar mai cu seamă, despre cultul personalității ce căpătase dimensiuni grotești, mai ales la televiziune.

Se apropia Congresul al XIV-lea al Partidului. În toate organizațiile de bază aveau loc adunări generale de susținere a propunerii ca Nicolae Ceaușescu să fie reales secretar general al P.C.R. O astfel de adunare trebuia să organizăm și noi. Cu această ocazie s-a prezentat la mine instructorul de partid al C.I.E. și mi-a înmănat, gata dactilografiată, hotărârea pe care trebuia s-o semneze prezidiul adunării noastre generale ... Un text supraîncărcat de elogii la adresa conducătorului partidului care se încheia cu formula: „Adunarea generală a organizației de bază a P.C.R. din C.P.P.C. a hotărât în unanimitate să susțină ...”. I-am înapoiat hârtia și de față fiind și Secretarul O.B., Cristescu, am zis:

- Nu. Hotărârile pe care noi le luăm, le formulăm singuri.

Și așa a rămas. Votul nostru unanim, desigur, a fost consemnat într-o hotărâre care cuprindea, doar câteva fraze și anume: „Adunarea generală a O.B. din C.P.P.C., întrunită în ziua de ... a hotărât în unanimitate să susțină propunerea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales la al XIV-lea Congres al P.C.R. în funcția de secretar general”. Frondă? ... Nu. Poate mai degrabă o defulare a obidei cauzate de dictatul în viața de partid.

Nu am cunoscut plăcere mai mare în C.P.P.C. decât aceea de a mă afla la catedră. Aici mă simțeam învăluit de bucuria comunicării libere cu ofițerii elevi pe teme politice, filozofice, de educație patriotică sau etică profesională. Dacă stăpânul conținutului politic al unei teme era Partidul, stăpânul metodei de comunicare a acestuia mă socoteam a fi eu. Sigur, că nu gândeam atunci în acești termeni, nu aveam nici curajul, nici naivitatea s-o fac. Am să dau un exemplu, care ar putea șoca, sau chiar crea cititorului o anumită îndoială cu privire la autenticitatea acestuia. Posibilii cititori din rândul ofițerilor elevi, seria 1983, ar putea să mă contrazică, dacă au motive s-o facă.

În toate programele de pregătire politico-ideologică a membrilor de partid dar și din învățământul universitar, prima temă de expus și dezbătut, era „P.C.R., partidul unic al clasei muncitoare, forța politică conducătoare în Republica Socialistă România”. Era socotită atât de importantă, încât sarcina expunerii și dezbaterii revenea, musai, unui cadru din conducerea unității, în acest caz, mie. Am hotărât să înlocuiesc expunerea cu o dezbaterie liberă a temei pe baza unui plan de seminar însoțit de o bibliografie suplimentară, cu trimiteri inclusiv la scrierile apărute în Occident despre politică și filozofia politicii. Și a început dezbaterea. După un timp acordat discuțiilor convenționale, am expus ofițerilor cursanți următorul scenariu: „Vă aflați la post sub acoperire diplomatică. Ați fost atras, sau ați căzut din neglijență, într-o capcană ideologică. Interlocutorul străin, care prezintă interes operativ pentru noi vă întreabă „La voi Partidul Comunist se manifestă ca forță politică conducătoare. Noi numim asta partid – stat. Cum se împacă aceasta cu democrația reală la voi românii?”. Întrebarea s-a pus. Cum comentați ?” – am încheiat eu scenariul.

Ce răspunsuri să primești la o astfel de provocare intelectuală? Fel de fel: unele nu ieșeau din decorul ideologic al timpului, altele atingeau stadiul amalgamului de idei rostite din prudență doar pe jumătate ... Au fost însă și răspunsuri urmate de comentarii îndrăznețe care probau nu numai nivelul de pregătire teoretică al cursanților, ci și curajul lor de a participa la un exercițiu intelectual presărat cu capcane. Câteva răspunsuri merită să fie amintite în sinteză. Unul dintre cursanți a tranșat răspunsul în cuvinte puține, dar foarte consistente în conținut.

„- Păstrând în dihotomie conceptul partid - stat, se poate ieși relativ ușor din această „capcană”. Aș explica interlocutorului că eu reprezint în țara lui statul român și nu P.C.R. Și, ca să scurtez drumul către schimbarea subiectului aș alege, ca să-i fac plăcere interlocutorului meu, că în ceea ce mă privește, când este vorba de putere, eu mă alătur părerii lui Gaston Bachelard exprimată încă în 1938, că marele succes în supunerea oamenilor vine atunci când triumfă voința de rațiune și nu voința de putere”. Bibliografia suplimentară își făcea efectul, mi-am spus eu.

Intervenția curajoasă și șocantă prin sinceritatea exprimării ei de către un cursant avea să pună capăt seminarului nostru special:

„- Eu socotesc întemeiată nedumerirea interlocutorului străin. De aceea și întreb, dacă chiar n-ar trebui luată în serios, la nivelul corespunzător de decizie, ca Partidul să fie partid și statul, stat. Aceasta ar face mai dinamică activitatea economică, administrativă și socială în România.”

Dezbateră putea aluneca într-o direcție periculoasă, mai ales că nu trecuse niciun an de când Ilie Verdeț fusese detronat din funcția de prim ministru printr-o decizie politică, tocmai pentru că îndrăznise să ceară mai multă autonomie executivului față de partid. Așa că m-am adresat cursanților cu celebra formulă:

- Mai sunt întrebări?

N-au mai fost. Dar nici eu n-am fost întrebat niciodată de cineva despre acest mod de a desfășura o dezbatere politică în C.P.P.C. După cum la fel de adevărat este că nu eram singurul ofițer din C.P.P.C. care organiza dezbateri după scenarii induse de realitatea muncii de informații în exterior.

Nu pot să închei fără a face o precizare fermă, pe care o scot în afara oricărui drept de clemență, în cazul în care ea s-ar dovedi falsă. În planul de învățământ profesional sau militar al viitorilor ofițeri de informații externe pregătiți în C.P.P.C. nu a existat nici măcar o singură temă de clasă sau exercițiu practic în teren, poligoane sau laboratoare T.O., care să aibă ca subiect asasinatul (uciderea), atentatul sau neutralizarea fizică prin mijloace violente a adversarilor sau obiectivelor informative din exterior cu scopul de a obține un rezultat operativ programat. Erau însă pregătiți să se apere fizic, atitudinal și psihic în situații limită: cădere operativă ca urmare a unei trădări din sistem, provocări, deconspirări din eroare, încercări de racolare din partea serviciilor secrete concurente, sau cum să depășească senzația de frică, de prăbușire fizică ori psihică sub presiunea stresului muncii sau a unor evenimente deosebit de grave în care ar putea fi implicați, într-un fel sau altul. Restul sunt povești fără nicio acoperire în realitate.

Loc de vis și de împlinire a fost pentru mine munca de peste zece ani în C.P.P.C. Dar și binele își are sorocul său. Ca și răul, dealtfel! Mă întâlnesc adesea cu foștii mei elevi, care mi se adresează cu „Domn’ profesor” ... Ce încântare! ... Egală doar cu aceea produsă de apelativul „Domnule comandant” cu care mi se

adreseză foștii mei camarazi de la Fălticeni. Atâta mi-a mai rămas din zestrea mea de bine.

Restul se conjugă la trecut – remember.

Col. (r) Ion Pavel

AMINTIRI, AMINTIRI ... FOARTE PE SCURT

În împrejurările politico-sociale de la finele deceniului al șaselea al secolului trecut reorganizarea instituțiilor statului era prioritară pentru a putea imprima un curs accelerat progresului societății românești.

În domeniul informațiilor externe, evoluția a cunoscut perioade sinuoase, pornindu-se cu cadre provenite din SSI și primenite treptat cu cadre tinere selecționate și recrutate după criterii noi.

La începuturi, pregătirea teoretică și practică a cadrelor de informații externe se făcea individual sau pe grupe mici, la locul de muncă, apoi o perioadă de trei ani (1960-1963), în baza unui protocol, școlarizarea s-a făcut la un institut specializat din Moscova.

Ulterior, la începutul anului 1963, s-a analizat și s-a hotărât înființarea primei școli din România cu un asemenea profil, inițiatorii fiind ministrul de interne (Alexandru Drăghici), șeful serviciului învățământ din Ministerul Afacerilor Interne (Iulian Vlad) și șeful Direcției de Informații Externe (Nicolae Doicaru).

Așa a fost înființată la 1 iulie 1963, în timp record de câteva luni, Școala MAI nr.5., în organigrama Direcției Cadre și Învățământ a Ministerului Afacerilor Interne având ca obiectiv de bază pregătirea, formarea și perfecționarea ofițerilor de informații externe.

Inițial a avut locația (sediul) într-o școală militară cu alt profil, iar primele cursuri au început în august 1963. Durata cursurilor de bază, doi ani, stabilită inițial, asigura condițiile cele mai bune pentru însușirea metodelor și mijloacelor specifice, precum și învățarea a una sau două limbi străine de circulație internațională sau restrânsă.

În structura organizatorică erau catedre de: specialitate, tehnică operativă, pregătire militară și fizică, pregătire politico-ideologică și cea mai numeroasă catedră cea de limbi străine (engleza, franceza, germana, spaniola, araba) la care se adauga compartimentul administrativ și el destul de numeros (meseriași, conducători auto, bucătari, ospătari, îngrijitoare etc.).

La baza procesului instructiv-educativ au stat programul și tematicile de învățământ aprobate de factorii decidenți, precum și prevederile regulamentelor

militare, comune tuturor structurilor militare, cu un evident și pronunțat caracter militar.

În vara anului 1968 s-a dispus un control de fond al activității de învățământ urmat de măsuri disciplinare și organizatorice la nivelul întregului efectiv de instructori, soldat cu mișcări și înlocuiri de cadre.

Ulterior, a fost numit în funcția de comandant al școlii colonelul Dinar Marcarian, respectiv Moraru Ion, un armean cu multă experiență de viață atât în țară cât și în străinătate, cunoscător al câtorva limbi străine care mai fusese comandant al unei școli militare.

Sub comanda acestuia, puternic sprijinit de Centrală, activitatea școlii a fost marcată de o destindere radicală, procesul de învățământ s-a diversificat în integritatea lui, adaptat la cerințele muncii de informații în străinătate. Au fost introduse în programul de instruire activități noi: parașutism, alpinism, călărie, natație, judo, conducere auto, tenis de masă și de câmp, jocuri de societate etc., care au fost primite cu multă plăcere și entuziasm de ofițerii cursanți, tocmai pentru că îi pregătea pentru "atmosfera" externă.

S-a permis în mod deliberat consumul moderat de băuturi alcoolice la bufetul școlii.

Au fost concepute și organizate acțiuni practice complexe, de către catedrele de specialitate, tehnică operativă, militară și fizică, la munte și la mare, atât în țară cât și în străinătate, cu aplicarea în practică a tuturor metodelor și mijloacelor muncii de informații externe însușite, prin care erau testate calitățile și aptitudinile viitorilor ofițeri operativi.

În plan logistic, mai ales după 1968, dotarea școlii a fost deosebită; au fost aduse laboratoare fonice pentru studiu, învățarea și exersarea limbilor străine, cu instructori și individual, a fost construit un complex sportiv – sală multifuncțională și de forță, bazin de înot, poligon de tragere cu armamentul ușor, terenuri de tenis. Punându-se un mare accent pe principiul compartimentării și secretizării au fost construite clădiri separate, repartizate pe serii de cursanți care aveau dotare și personal de servire propriu, precum și autobuze destinate transportului, astfel încât să nu se întâlnească și să nu se cunoască unii cu alții.

De asemenea, după evenimentele din Cehoslovacia (21-22 august 1968) Școala a fost dotată cu un număr însemnat de autoturisme Dacia-1100 care au fost folosite de grupuri mici de câte 3-4 ofițeri instructori și cursanți cu care s-au deplasat în țară și străinătate pentru a obține informații cu privire la situația (informativ) operativă din zonele limitrofe României și care priveau țara noastră. Ulterior, aceste autoturisme din dotare au fost utilizate în acțiunile cu caracter practic aplicativ de către ofițerii cursanți.

În toamna anului 1970 s-a organizat un nou control de fond executat de un colectiv numeros de la nivel central care a analizat pe compartimente activitatea fiecărui salariat pornind de la îngrijitoare până la comandant inclusiv, control care s-a finalizat la 17 aprilie 1971 cu măsuri de îmbunătățire a activității, inclusiv schimbări de cadre .

În plan organizatoric Școala nr.5 a fost trecută, la 1 mai 1971 în organigrama Departamentului de Informații Externe și schimbată titulatura în Centru de Pregătire și Perfecționare a Cadrelor DIE.

La ciclul de specialitate, care acum avea în componență catedre specializate au fost aduse cadre noi, cu multă experiență în exterior, unele din ele chiar din Rețeaua Caraman, menționate și într-o carte apărută în Occident, "*Cei 13 români care au zguduit NATO*".

În continuare, la comanda CPPC s-a asigurat interimatul cu delegație, de către trei ofițeri superiori – colonei.

La 01.08.1973 a fost numit comandant, titular, gl.mr. Budișteanu Nicolae, personalitate puternică, cu autoritate recunoscută, cu experiență în munca de informații externe și cea de învățământ. Sub conducerea sa procesul instructiv-educativ a cunoscut o evoluție deosebită în plan concepțional și calitativ. Au fost revizuite și actualizate programul de învățământ și tematicile, materialele didactice etc.

Pe plan logistic a adus școala la parametri deosebiți, a reorganizat și modernizat tot terenul din noul perimetru cu alei asfaltate, mărginite de arbuști, pomi fructiferi, umbrare, fântâni arteziene, statui, ceea ce a creat un mediu ambiant plăcut pentru întregul personal.

În decembrie 1976 generalul a fost trecut în rezervă și pensionat după care a urmat o nouă perioadă de interimat, de doi ani, în care procesul instructiv-educativ a continuat pe coordonatele, programul și tematicile ce le-a lăsat moștenire și la care nu s-a mai umblat mult timp.

Evenimentul din 1978, trădarea lui Pacea, a fost pentru noi, cei de la școală, un moment de neuitat: sâmbătă, 29 iulie 1978 la CPPC se desfășura festivitatea de absolvire a unei promoții și de promovare în anul II al altei promoții, manifestare la care a participat și noul șef al spionajului român, generalul Alexandru Dănescu. După ce s-au încheiat aspectele de protocol, în timp ce generalul cu paharul în mână, la masa prezidiului, transmitea urările convenite în asemenea momente, ofițerul de serviciu a venit agitat și l-a cheamat pe ministru la telefonul guvernamental. A mers, cu precizarea că va reveni și n-a mai revenit, atunci fiind momentul în care a aflat că subalternul său trădase, vineri, 28 iulie și trecuse de partea adversarului. A urmat o perioadă cam lungă de perturbări majore în angrenajul instituției cu repercusiuni ce s-au resimțit și la această școală. Dar, sub o

comandă nouă, a generalilor Dragu Haralambie și Florea Aurel, cadre cu o bogată experiență în domeniul muncii de informații externe, munca a continuat adaptându-se la noile realități.

Personal, încă de la mutarea mea, în anul 1967, în această instituție de învățământ de o înaltă ținută, am fost integrat la catedra de specialitate ca **instructor cu probleme de planificare, învățământ, organizare-mobilizare și secretariat**, iar după câteva luni mi s-a încredințat și **compartimentul de resurse umane**, ceea ce mi-a permis să cunosc îndeaproape și în detaliu toată problematica într-o perioadă de 14-15 ani efectivi.

Școala a reprezentat locul unde ofițerii cursanți au fost cunoscuți, îndrumați, instruiți și testați, iar structura cursurilor de lungă sau de scurtă durată, formele de organizare, numărul de cursanți și de instructori au fluctuat și variat în funcție de nevoile și interesele centralei.

Această instituție de învățământ de nivel postuniversitar a format cadre oameni care în timp s-au dovedit a fi utili în domenii foarte diferite: diplomați, relații economice internaționale, învățământ superior, justiție, procuratură etc.

Mă opresc aici, deoarece după evenimentul din 28 iulie 1978, prin reorganizarea mării unități am fost mutat în Centrală, de unde am continuat să sprijin o perioadă această unitate, după care am primit alte însărcinări, problematica școlii fiind încredințată unui cadru nou.

Costică NIȚU

ROMÂNIA SUB PRESIUNEA ALIAȚILOR DIN TRATATUL DE LA VARȘOVIA

Sub semnătura reputatului cercetător american Larry L. Watts, în anul 2011 a apărut un volum cu titlul Ferește-mă, doamne de prieteni (Războiul clandestin al Blocului sovietic cu România), urmat de un al doilea volum, în 2013, Cei dintâi vor fi cei din urmă (România și sfârșitul Războiului Rece). Versiunile în limba română au apărut la editura Rao. Revista „Periscop” a semnalat de la început și a prezentat în mai multe numere valoarea și noutatea lucrărilor domnului Larry L. Watts, precum și ecourile preponderent favorabile generate în mediile științifice și mass-media din România. A se vedea, spre exemplu, „Periscop” nr. 2 (14) 2011 (O carte-document despre „Războiul clandestin al Blocului Sovietic cu România”), nr. 2(18) 2012 (Larry L. Watts – Demontarea unei ample operațiuni de dezinformare sovietice: România – „cal troian” al URSS în Occident), nr. 3(19) 2012 (Cominternul și dezmembrarea României), nr. 2 (22) 2013 (Adevărul iese ca untdelemnul la suprafață – Ultima concluzie: Ion Mihai Pacepa, trădător de țară). Firește, subiectele dezvoltate de istoricul american în lucrările sale, care acoperă o perioadă de câteva decenii, sunt de natură să stimuleze dezbateri, să stârnească pasiuni și adeseori controversate. Fostul general de securitate I. M. Pacepa a reacționat de mai multe ori negativ la dezvoltările lui Larry L. Watts, fiind acompaniat în criticile sale de V. Tismăneanu și de unii istorici și publiciști români care continuă să susțină una din tezele preferate ale transfugului: România ar fi fost un fals disident în Blocul răsăritean, iar serviciile sale ar fi fost întotdeauna în slujba URSS, făcând jocul sovieticilor în relațiile cu Occidentul. În ultima vreme am primit la redacție mai multe articole din partea unor membri ai ACMRR care pun în discuție unele din subiectele cărților domnului Larry L. Watts, mai precis o serie de afirmații despre statutul și rolul serviciilor secrete române în politica externă a țării în perioada analizată. Publicăm în continuare două dintre ele. Se înțelege, colegii noștri nu se alătură nicidecum corului detractorilor lui Larry L. Watts, amintit mai sus. Fără a diminua valoarea demersului cercetătorului american, ei atrag atenția asupra nevoii de a se revedea și reanaliza anumite aspecte tratate, pentru a pune în lumină întregul adevăr. Paginile revistei „Periscop” rămân deschise pentru a găzdui în continuare noi dezbateri clarificatoare în legătură cu aceste subiecte. (Redacția)

OMISIUNI, ACUZE ȘI O CORECTURĂ NECESARĂ

Într-un număr anterior al revistei "Periscop", aduceam în atenția cititorilor câteva observații pertinente, zic eu, despre rolul structurii de informații externe a României în servirea și protejarea interesului național al țării ca una din răspunderile de bază ce-i revine în fața istoriei. Nu întâmplător. Vizăm de fapt, pe termen mai lung, timpul când aş putea să mă refer mai pe larg la această chestiune de mare importanță în istoria modernă a țării noastre. Ziceam și mențin că, la o analiză documentată, obiectivă, scuturată de orice fel de influențe politice sau de circumstanțe impuse sau autoimpuse, această structură a contribuit din plin alături de celelalte instituții ale statului la consolidarea politicii externe a țării, de independență, de apărare a suveranității naționale, a păstrării țării în granițele cunoscute, a dezvoltării sale economice, tehnologice, culturale etc. Această activitate a fost desfășurată în baza unor obiective stabilite la cel mai înalt nivel și transpuse **întocmai** în planurile de muncă și ordinele de misiune pentru toate cadrele de spionaj cu activitate în străinătate.

Aduc din nou în atenție acest lucru binecunoscut majorității cititorilor revistei întrucât m-a surprins, m-a izbit cum spuneam în numărul anterior al revistei, lipsa totală a unor asemenea recunoașteri în cărțile "*Ferește-mă, Doamne, de prieteni și Războiul clandestin al Blocului sovietic cu România*".

Cartea, am mai spus-o, se constituie într-o pledoarie serioasă, documentată și robustă, cu subsoluri bogate (deci un aparat critic impresionant) a acțiunilor desfășurate de autoritățile române pentru realizarea marilor obiective de politică externă a României și convergența lumii vestice la adevărul acesteia. Trebuie precizat că lucrarea tratează marile probleme ale României după câștigarea independenței din 1877 și, mai ales, după primul război mondial, când întreaga politică a Uniunii Sovietice și Cominternului, secondată de Ungaria și Bulgaria, era dedicată marginalizării și creării condițiilor de desființare a României Mari și menținerii unei țărișoare mici, neînsemnate care să poarte, doar spre amintire, numele de România. Demonstrația autorului se extinde și după al Doilea Război Mondial cu noi valențe, culminând cu perioada războiului rece când România își prefigurase deja statutul de stat cu adevărat independent față de colosul de la Răsărit și-și stabilise opțiunile pentru relații de prietenie și colaborare cu toate statele lumii, cu un accent aparte pe lumea Occidentală și SUA, aceasta într-o perioadă când jocurile fuseseră făcute și ne mișcam într-un context politic și teritorial fixate de alții. Asemenea opțiuni nu puteau decât să trezească contraofensiva în care au fost atrase țările vecine sau din vecinătatea apropiată cu acțiuni mai mult sau mai puțin la vedere, dar cu un singur scop – convingerea lumii occidentale sau cel puțin crearea de îndoieli serioase privind politica externă a României.

În acest context, istoricul american Larry Watts afirmă că lucrarea "*detaliază războiul clandestin al Blocului sovietic împotriva României până în anul 1979, bazându-se cu precădere pe documentele de arhivă deținute de țările foste membre ale Tratatului de la Varșovia*". Dar descoperirea centrală, zice domnia sa, este că

"independența regimului comunist din România a fost mult mai reală, ba chiar mult mai adevărată antisovietică decât ne-am dat noi seama în Occident" și continuă americanul că *"Pacepa (dacă o mai fi trăind n.n.) susține și acum că «România comunistă a fost un cal troian» sovietic și că nimic din independența sa nu a fost real"* (L.Watts, Tricolorul nr. 28-39/14.10.2013, editorial). Fac o mică paranteză: de ce i se permite sau de ce este împinsă lepădătura (Pacepa n.n.) să facă asemenea afirmații și acum când avem atâtea "parteneriate" cu Occidentul, este de neînțeles. Mulți dintre noi, însă, cred că **știm de ce**.

E bine de precizat că documentele la care face referire autorul în ceea ce privește tema noastră sunt în majoritate covârșitoare românești. Nu le numesc pentru că nu este locul și timpul potrivite, dar toate se constituie după 1990 mai puțin dosarele elaborate după trădarea lui Pacepa și care privesc conducerea DIE de atunci considerată a fi fost în serviciul Moscovei și, chipurile, potrivnică politicii românești independente, deschisă unor structurări solide ale relațiilor amicale și avantajoase cu Occidentul.

Indiferent de originea subsolurilor copleșitoare de multe ori, lucrarea se structurează spre a atrage atenția asupra unei perioade grele și glorioase a politicii externe românești. Așa cum am schițat anterior, se prezintă cu un real succes lupta încrâncenată a serviciilor de informații externe ale țărilor foste comuniste europene coordonate de Moscova pentru a demonstra Apusului că declarațiile și acțiunile României nu sunt sincere, nu sunt reale, nu sunt adevărate. În paralel este dată riposta părții române doar de la nivel superior cu unele mențiuni pentru MAE, era normal, dar mai deloc a altor instituții ale statului.

Unor asemenea acțiuni trebuia să le țină piept statul român prin instituțiile sale și aici intervine și rolul structurii de informații externe a României.

În mod normal, natural, în prezentarea unei activități de asemenea anvergură căreia L.Watts i-a făcut față într-un mod magistral, apreciem că ar fi trebuit să fie menționate toate instituțiile statului care au fost implicate în poziționarea, printre prioritățile organismelor și organizațiilor internaționale, a unor inițiative și propuneri avansate de țara noastră în domeniile de interes pentru statul și poporul român, pentru dovedirea independenței naționale.

Nimeni nu are pretenția că DIE/CIE a fost fruntașul în rândul acestor instituții, dar nu trebuie niciodată omis marele său rol în propagarea și consolidarea politicii externe a României în perioada de referință a cărții și ulterior. Dacă am lua în considerare numai simplul fapt că au existat mulți diplomați (chiar și ambasadori) aparținând acestei structuri care și-au făcut în mod exemplar treaba în cadrul multor ambasade, asta spune destul.

Am prezentat acest adevăr de necontestat al DIE/CIE în paginile revistei. Dar, în carte nu numai că nu se zice mai nimic, ba chiar se încearcă acreditarea ideii că DIE a acționat prin reprezentanții săi tocmai invers, iar acest neadevăr grosier nu este tratat printre rânduri sau prin aluzii străvezii, nu, există în carte subcapitole speciale, la cap. 21 și 24. Este semnalată pentru prima dată încercarea de trădare a

intereselor naționale susținute de către conducerea statului și intenția de răsturnare a acesteia din partea DSS și DIE în cap. 21 – "Remobilizarea agenților lui Stalin – 1968-1971" în subcapitolul "DIE și conspirația Doicaru-Stănescu" din 1971. Interesant de precizat este că documentele în baza cărora se fac afirmații despre trădarea conducerii acestor instituții sunt din surse RDG menționate abia în 2005 – "Herbstrit și Olaru", pag.298. De ce au încercat aceștia în 1971 să ia legătura cu STASI și nu direct cu serviciile sovietice dacă tot erau în legătura acestora rămâne un mister pentru carte (?!).

De altfel, începutul discreditării DIE este prezent în cap. 20 – "Discreditarea rolului de mediator, sabotarea parteneriatelor" – subcapitolul "Canibalizarea legăturilor franco-române" când generalul Mihai Caraman, ofițerul DIE, este cel "prin intermediul căruia Moscova a distrus relațiile franco-române" (pag.502). Se acordă mai multe pagini pentru demonstrarea neizbită a rolului acestuia de agent sovietic, infiltrat pentru a spiona NATO. Paragrafele referitoare la Mihai Caraman se încheie cu o concluzie stupefiantă: "O explicație posibilă pentru acest dezinteres (al serviciilor contrainformative franceze față de activitatea generalului român) poate fi gradul în care serviciile sovietice penetraseră spionajul extern românesc. Ancheta DSS lansată un deceniu mai târziu a concluzionat că șeful DIE, Nicolae Doicaru, era agent sovietic, iar șeful DSS, Ion Stănescu era și el puternic suspectat" (pag.509).

Subcapitolul "Deturnarea politicii externe și de securitate românești" (pag.588) este și mai grav. Mă surprinde că "sfătuitoarii și consilierii" lui L.Watts au putut accepta o asemenea enormitate care urma să fie cunoscută publicului român, inclusiv multora care au trăit și acționat în acea perioadă sub comanda celor considerați, în carte, trădători. Din rândul "sfătuitoarilor și consilierilor" cel mai tare m-a surprins Ioan Talpeș (fost șef al SIE pentru mai mulți ani) care l-a avut pe L.Watts ca "partener științific în abordarea momentelor istorice ale trecutului și prezentului românesc" (prefață la carte). Deci relații care puteau să-i permită o intervenție salutară, pertinentă în tratarea activității DIE.

Spre bună știință, observăm că se acordă și se folosește mai multă cerneală pentru "trădătorii" din conducerea DIE decât pentru cel care nu poate fi doar bănuit de trădare, căci chiar a făcut acest lucru pe față, sfidând și bătându-și joc de instituțiile care l-au crescut și i-au dat să mănânce numai cozonac. Este vorba, bineînțeles, de Mihai Pacea, deși scriu numele cu mare trudă. Să nu mi se spună că, vezi Doamne, nu era oportun să se spună că lepădătura a trădat și ar fi fost singurul din conducerea DIE acuzat de trădare.

Precizăm că nici în vol. II, "Cei dintâi vor fi cei din urmă", nu se face mare caz de trădarea ticălosului deși există capitolul 2, "Fuga lui Pacea, iulie 1978" (de parcă alerga dimineața să-și facă încălzirea). Se analizează activitatea organelor interne, în principal post-Pacea.

După ce a trădat, Pacea a fost perceput conform istoricului L.Watts, în două moduri: 1. agent sovietic pregătit (20-30 de ani n.n.) să trădeze și să lanseze teza

potrivit căreia România este "calul troian" care asculta cu loialitate de frâu sovieticilor (pag.149) și de aici toate consecințele ce decurg în privința relațiilor României cu Occidentul și, în mod special cu SUA; 2. că teoria sa (e drept, acceptată de foarte puțină lume) ridică foarte multe semne de întrebare dar, în niciun caz nu anihilează totul.

Oricum luăm lucrurile, comunitatea de informații americană nu a crezut niciodată în totalitate că independența României era adevărată.

În acest capitol, în proporție de circa 90% se vorbește despre ce a încercat Pacea să facă după ce a ajuns în SUA și nu de dezastrul ce a urmat în DIE.

"Deturnarea politicii externe și de Securitate românești" (pag.588)

Subcapitolul la care fac referire acreditează ideea că activitatea de informații externe pe linie de contrainformații în anii '70 nu mai privea apărarea coloniilor române, ci a fost redirecționată pentru recrutarea de personal de la ambasadele țărilor occidentale. Și ce este mai grav, prin aceasta DIE n-a mai avut controlul asupra politicii externe și de securitate românești. Astfel, politica României a fost distorsionată și **prezentată de organele de informații externe de peste hotare ca ostilă față de Occident, în loc de amicală** (pag.589). Și, mult mai grav, pentru L.Watts se continuă: "*Discrepanța dintre comportamentul DIE-DSS și politicile discutate de conducătorul român la Washington, Londra și Bonn apărea nu doar ca incoerentă și schizofrenică ci, în mod hotărât inamicală*" (pag.590) și, vezi Doamne, Moscova și ceilalți membri ai Pactului de la Varșovia au exploatat aceasta ca fiind o dovadă pentru a se demonstra că România este un "cal troian" sovietic. Și, pe urmă, cum se împacă acest lucru cu ceea ce afirma domnul profesor doctor (România Mare din 23 august 2013) C.Troncotă? Acesta susține doct "*Noi, istoricii români, mai știm că serviciile (de informații) Intelligence occidentale cunoșteau cu precizie că ofițerii români nu mai colaborau de mult cu ofițerii sovietici (în perioada de referință a cărții n.n.). Este un aspect sesizat și recunoscut cu franchețe (numai că după 1990 n.n.) de Tjeed Sleeswijk Visser, fostul director al Serviciului olandez de Informații Militare*". Spicuum din declarațiile olandezului: "*Agenții de informații români aveau cu totul alt profil și alte preocupări în raport cu cadrele KGB-ului și ale celorlalte servicii de securitate din statele satelit*".

Deci, cum vin să se asorteze aceste afirmații ale unuia din "istoricii români" cu noianul de referiri, documentate la subsol de o sumedenie de "documente" (este adevărat toate provenind de la surse care au acționat în securitatea internă sau la armată) apărute în majoritate zdrobitoare (când se cunoștea mai bine realitatea) după 1990 și de la surse aparținând țărilor foste comuniste? Ne referim la cele privind activitatea DIE într-o perioadă critică pentru România.

În acest context general, dl. L.Watts nu avea cum să nu prezinte (dacă i-au fost aduse la cunoștință și credem că da) ca istoric, într-o formă care putea fi publicată, unele acțiuni și realizări ale DIE în planul politicii externe favorabile României. Era posibil, dar nu găsim în carte decât relatări detaliate, concrete,

argumentate despre ceea ce plănuiau și înfăptuiau serviciile externe ale țărilor foste comuniste coordonate și controlate de KGB.

Singura referire despre DIE este legată (în timpul evenimentelor din Cehoslovacia din 1968) de *"achiziționarea din Germania de Vest, prin Serviciul de Informații Externe (presupun că este vorba de DIE), a unui vehicul ca transmțător radio suficient de puternic pentru a se putea continua transmisia căt-re populație după retragerea anticipată în munți a avut efectul direct de a convinge serviciul de informații vest-german că intenția românilor de a opune rezistență este sinceră. După ce au fost convinși, Bonn-ul a început, de asemenea, să furnizeze Bucureștiului informații despre mișcările sovieticilor"* (pag.371). Tot e bine și atât, nu?! În rest, numai acuzații și suspiciuni la adresa DIE.

De altfel, de-a lungul și de-a latul volumului se consideră ca sigure datele privind recrutarea reușită de către serviciile sovietice a conducerii DIE în scopurile deja cunoscute și influențarea activității de informații externe în maniera, arătată de prezenta încercare. Este curios că armata și serviciile de informații ale acesteia au fost ocolite de sovietici, singurele cazuri fiind cele deja ultracunoscute: Șerb și N.Militaru. Același lucru pentru departamentele de securitate internă care, de altfel, au și făcut ancheta, abia acum cunoscută, după trădarea lui M.Pacepa.

Din aceste motive am considerat necesar să încerc o corectare a acestei percepții eronate despre DIE și activitatea desfășurată în anii '70. Afirm și se poate verifica oricând că începând cu anul 1970 până în 1984 (cu o scurtă perioadă de doi ani când am lucrat în Centrală, fiind în staff-ul de conducere al unității conduse de generalul M.Caraman) am fost în misiune în străinătate, în spații sensibile din punctul de vedere al spionajului român. Nu am auzit, nu am citit și nici nu am participat la vreo întâlnire de lucru sau privată în cadrul căreia să răzbată cel puțin aluziv probleme pe care le aduc insinuările cărții americanului L. Watts, cum că DIE ar fi acționat împotriva politicii oficiale a statului român la acea vreme sau că ar fi avut de îndeplinit ordine venite din partea sovieticilor ca să nu mai amintim de "discrepanțe schizofrenice" în activitatea sa. Am participat la elaborarea a zeci de ordine de misiune pentru ofițerii care urmau să plece la post, am citit tot atâtea în exterior și nu am întâlnit prevederi care să fie cumva în acord cu insinuările cărții, ba dimpotrivă erau prevăzute în cazurile specifice capitolelor privind activitatea de influență, obiective clare pe linia promovărilor politicii externe a României pentru menținerea și consolidarea independenței și suveranității statului și apărării poporului român. În acest scop, se cerea apropierea unor personalități de suprafață, marcante ale vieții politice și diplomatice din țările occidentale pentru sprijinirea acestor deziderate și pentru a le explica sinceritatea, onestitatea și realismul politicii României față de lumea occidentală.

În consens, voi cita din ce a scris recent un foarte experimentat, documentat și avizat Ambasador, Nicolae Ecobescu (fost membru în conducerea MAE român și o perioadă în anturajul șefului statului; am zis Ambasador și am scris cu majuscule pentru a ilustra că într-adevăr este Ambasador, întrucât după 1990 au apărut mulți ambasadori care își dau cu părerea despre ce se petrecea în perioada când ei erau

pionieri cu cravată roșie la gât) într-un magistral "Cuvânt înainte" prilejuit de apariția a două volume intitulate **"România: Supraviețuire și afirmare prin diplomație în anii războiului rece"** pe care le-a coordonat. Este finalul acestei sinteze de referință: *"Politica externă a României a fost consecvent orientată spre toate orizonturile, fiind formulată la București în conformitate cu interesele imediate și de perspectivă ale țării. Activitatea diplomației românești, dedicată slujirii interesului național, a înregistrat o efervescență fără precedent, desfășurându-se cu performanțe notabile la toate orizonturile, în cele mai variate forme și modalități de manifestare"* (Periscop nr.3(23) iulie-septembrie 2013).

Leon Toader

CÂTEVA COMENTARII ȘI SEMNE DE ÎNTREBARE

A. Despre primul volum:

"FEREȘTE-MĂ, DOAMNE, DE PRIETENI"

Nu pun în discuție conținutul acestei cărți, ci mă rezum doar la niște comentarii ale unor personalități proeminente din serviciile secrete române, printre care **George MAIOR** (șeful SRI), **Cătălin HARNAGEA** (fost șef al SIE) și gl.(r) **Aurel ROGOJAN** (fost șef de cabinet al generalului Iulian VLAD și responsabil, ulterior, cu analiza și sinteza în cadrul SRI).

1. **George MAIOR**, șeful SRI, la acțiunea de lansare a cărții lui Larry Watts, comentând conținutul lucrării, a adus în discuție **presiunea constantă** sub care s-au aflat și se află serviciile de informații românești, arătând că:

"România a fost forțată să reziste unor puternice ofensive informatice. Istoria nu poate fi segmentată așa de ușor. Cei care o fac, o fac cu riscul realizării/denaturării filmului general. Istoria are fire continue, chiar dacă un regim sau altul s-au prăbușit din diverse cauze.

În cartea lui Larry Watts este prezentată lupta nevăzută a serviciilor de informații, cu diverse forțe puse în joc, de un punct strategic sau de altul ... Aduce în discuție ceva ce ne-a blocat evoluția organică într-un anumit interval istoric, respectiv lupta pentru prezervarea independenței unei Români aflate la interferența unor forțe foarte puternice.

Țara noastră a fost nevoită să reziste unei ofensive informatice, menită să devieze cursul istoric asumat la nivelul României de atunci".

2. **Cătălin HARNAGEA**, fost șef al SIE într-o anumită perioadă, într-un interviu acordat ziarului "Adevărul", vorbind despre carte și despre Pacea, cu referiri și la depoziția/mărturia sa în procesul de reabilitare a defectorului a precizat::

"Nu am avut și nu am vreun motiv să cred că generalul Pacea a fost agent sau ofițer KGB pe timpul când a lucrat în DSS. Girul pe care i-l acord se bazează pe «establishment-ul politico militar de la Washington, din 1978, care rezistă până astăzi» și pe declarația oficială a guvernului american, care a evaluat activitatea generalului Pacea drept «o importantă și unică contribuție adusă Statelor Unite». Nu consider, n-aș pricepe, ca acest om (Pacea) să aleagă să fugă în SUA la ordinele vreunei puteri străine, mai ales că atunci, la momentul fugii, toate părțile – București, Washington și Moscova – s-au arătat surprinse de gestul lui".

3. Generalul (r) **Aurel ROGOJAN**, analist de meserie (după cum am mai spus fost șef de cabinet al generalului-colonel **Iulian VLAD**, ieșit la pensie de la SRI și autor al mai multor cărți de specialitate) se exprimă astfel într-un interviu postat pe "Ziariști on line":

"Miza lucrării lui Larry Watts este aceea de a restabili adevărul istoric ... Cei care contestă cartea lui Watts ... nu pot fi considerați nici istorici, nici cu preocupări științifice ..... Lucrarea conține și unele erori, inerente întinderii sale, dar acestea pălesc în fața mizelor atinse, mize care servesc restabilirii adevărului istoric și (de ce nu) României".

B. Cartea a doua, intitulată **"CEI DINTĂI VOR FI CEI DIN URMĂ"**, încearcă să argumenteze, nu foarte documentat, că **Pacea a fost de fapt un spion sovietic, KGB-ist, determinat să fugă în SUA pentru realizarea unui scop precis, respectiv compromiterea regimului Ceaușescu, care le stătea în gât rușilor.**

1. Comentarii despre carte, apărute pe ultima copertă a volumului:

a/ Ioan TALPEȘ, general în rezervă, doctor în istorie, fost șef al SIE, spune așa:

"Cei dintâi vor fi cei din urmă", continuarea volumului "Ferește-mă, Doamne de prieteni", se constituie într-un demers absolut necesar al istoriei recente a României, ca actor pe scena internațională. Și de această dată Larry Watts ne oferă un studiu chintesențial, vital pentru a ne apropia de adevărul aflat în spatele uimitoarei apoteoze a regimului Ceaușescu în 1978 și al transformărilor survenite până în ajunul prăbușirii acestuia, incapabil de acomodare la o nouă conjunctură internațională în 1989"...

b/ Academicianul Dinu C. GIURESCU arată că:

"Istoricul Larry Watts a deschis un capitol cu totul nou în istoriografia românească. Cele două volume ... schimbă radical perspectivele solid statornicite privind raporturile dintre Blocul răsăritean și Republica Socialistă România ...

... Analiza, care îndeamnă la citit, dezvăluie capcanele multiple ale istoriografiei contemporane ..."

* * *

Pornind de la unele semne de întrebare, de la "capcanele" inerente și analizând conținutul cărții, din poziția de cunoscător al unor realități de pe acea vreme, îmi permit să fac și eu **propriile comentarii.**

Nu-l contrazic neapărat pe Larry Watts, dar am intuit o **speculație scriitoricească**, cum că Pacea era de fapt ofițer rus trimis de sovietici cu sarcini speciale în SUA pentru compromiterea lui Ceaușescu.

Istoria trebuie însă să fie reală, bazată pe documente și fapte, nu doar pe speculații demne de un roman.

Poate se va dovedi că **Pacea lucra de fapt sub cinci (5) steaguri**

Mă simt nevoit să analizez unele afirmații făcute în carte, care nu au suport logic, nu sunt documentate destul. De exemplu:

a/ În lucrare se afirmă sus și tare că Pacea a fugit, a defectat, ca urmare a unei strategii a Moscovei de "intoxicare", care avea drept scop "deteriorarea

relațiilor româno-americane și compromiterea relațiilor României cu toți partenerii săi occidentali".

Scriitorul citează o declarație a lui Pacea cum că "am lucrat 27 de ani pentru KGB", presupunând că aceasta demonstrează legăturile lui intrinsece cu serviciile de spionaj sovietice.

Rămâne o întrebare, o nelămurire: unde ar fi dovezile concrete, ce favoruri le-a făcut rușilor din postura de azilant politic. Niciuna, ba dimpotrivă. Să ne reamintim că, după prima sa carte – "Orizonturi Roșii" – care se referă strict la România, a mai urmat un volum, poate mai gros, în care se incriminează sistemul totalitar sovietic și practicile KGB-ului. Să fi fost spre acoperire? Mă îndoiesc.

Ar mai fi un argument, de presupusă acoperire, dar care s-a întâmplat pe invers. Rușii i-au decorat doar pe doi spioni români, chiar cu ordine de nivel înalt, respectiv pe Caraman, pentru spargerea sistemului informativ al NATO, și pe Pacea, de două ori, nu se știe din ce motive, poate tehnico-științifice. Unde este atunci acoperirea, planul de infiltrare secret?

De fapt și Larry Watts, autorul, recunoaște la un moment dat:

"... (asta) nu arată în mod necesar că Ion Mihai Pacepa a fost agent KGB, ci demonstrează că întreprinderea sa în America a avut rezultatele unei veritabile dezinformări sovietice".

Făcând o **interpretare logică**: adică americanii au fost atât de naivi și l-au preluat pe Pacepa, acceptând "intoxicația" sovietică? Parcă ei, CIA, FBI și câte alte agenții speciale americane nu aveau propriile informații despre România? Greu de crezut.

b/ Despre "Clauza națiunii celei mai favorizate" pomenită în carte.

Autorul Larry Watts oferă informații segmentate, referindu-se doar la anii de după 1990, cu opoziția și întârzierea provocate de Pacepa.

Istoric vorbind, Clauza, tratamentul națiunii celei mai favorizate am obținut-o prima oară pe vremea când Pacepa era un "bun român". Inclusiv cu eforturi depuse prin munca specifică, de influență, pe care acesta le coordona.

Economic vorbind, **nu din cauza lui Pacepa**, după 1990, s-a întârziat re acordarea "clauzei". Sunt alte motive mult mai pertinente. Au fost momente de prudență, de tatonare, până când piața românească a redevenit interesantă pentru cercurile de afaceri americane, după evenimentele din decembrie 1989, la care și SUA au avut ceva de spus.

c/ FURTURI DE TEHNOLOGIE

Din păcate, sovietologul american Larry Watts se lasă prins într-o nouă capcană.

Doar îl citează pe Pacepa, din "Orizonturi Roșii", fără vreo documentare mai profundă, pomenind de tancul "Panzer" (obținut într-adevăr cu sprijinul OEP), care de fapt nici nu a fost asimilat, rămânând în construcție doar tancul românesc de inspirație sovietică.

Despre **tehnologii laser, de satelit**, idee preluată tot din "Orizonturi Roșii", nici pomeneală. România era cu mult în urmă, nu tindea spre astfel de obiective. Avea alte priorități, precum exploatarea în scop civil a energiei atomice și realizarea de dispozitive electronice bazate pe "cip"-uri, componente minituarizate, unele realizate inclusiv prin munca informativă, ceea ce a dus la construirea Centralei Nucleare de la Cernavodă și a fabricii "Microelectronica", dar și a fabricii de diamante artificiale.

Practica a dovedit că informațiile tehnico-științifice, care izvorau din tematici ale ministerelor de resort românești, se exploatau în țară. Nu s-a vândut, cedat din tehnologiile curente obținute pe căi specifice.

Dacă ar fi să facem speculații, demne de un roman, multe bazate pe fapte și mărturisiri, se pot naște și alte variante despre Pacepa și fuga sa peste Ocean. Despre asemenea scenarii, poate cu altă ocazie.

În concluzie este cert că scrierile lui Larry Watts conțin multe date documentare interesante dar și **erori de interpretare**.

Sursele de inspirație, fie din România, fie din SUA sau de aiurea, lasă aspecte neacoperite. Ar fi de preferat ca viitoarele lucrări să conțină alte surse documentare inclusiv și prin ascultarea unor martori care au trăit acele vremuri.

P. D. Dumitru

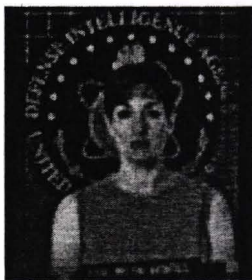
“REGINA CUBEI” A EXECUTAT PRIMII ZECE ANI DE TEMNIȚĂ DINTR-O CONDAMNARE DE 25 PENTRU SPIONAJ

“Ana Belen Montes,... spionul cel mai important despre care s-a vorbit cel mai puțin..., a fost alăturat unui panteon de figuri ale spionajului din care fac parte Mata Hari, Robert Hanssen și mult mai recent, Anna Chapman”.

Jim Popkin (The Washington Post - Magazine/27.04.2013)

La câteva zile după atentatele teroriste din 11 septembrie 2001, F.B.I.-ul aresta pe Ana Belen Montes, considerată spionul cel mai important despre care s-a vorbit cel mai puțin din cauza gravelor evenimente ce au avut loc în Statele Unite ale Americii în acea perioadă. Practic, s-a scris despre această arestare în presa americană din acele zile, dar masa enormă de știri despre actele teroriste din SUA au acoperit cazul.

Fiica cea mai mare a unui respectat medic militar nord-american de origine portorică, Ana Belen Montes a surprins serviciile de informații nord-americane prin cutezanța actelor sale de trădare. Pe timpul zilei era o funcționară fițoasă a unei secții din Direcția de Informații a Departamentului Apărării al S.U.A. Pe timpul nopții, însă, lucra pentru serviciul de informații al Cubei conectată la un radio pe unde scurte pentru a primi mesaje cifrate după care transmitea informații legăturilor sale prin restaurante supra-aglomerate sau făcând călătorii secrete în Cuba, reușind să iasă din Statele Unite cu o perucă și un pașaport fals.

A desfășurat activitatea de spionaj cu calm și metodic timp de 17 ani, transmițând o mulțime de informații secrete despre colegii săi și mai ales despre posturile avansate de informații pe care serviciile de spionaj nord-americane le instalaseră în Cuba, fapte pentru care specialiștii din domeniul contrainformațiilor au calificat-o pe Ana Belen Montes ca fiind unul din spionii cei mai periculoși ai acelor ani.

Ana Montes și-a făcut studiile universitare în Spania anilor '70 unde existau puternice mișcări studentești de stânga și a întreținut relații cu studenți latino-americani cu vederi anti-nord-americane care au avut o mare influență în formarea sa intelectuală. După absolvirea studiilor, aflată zadarnic în căutarea unei slujbe în țara natală, Porto Rico, a primit o ofertă de angajare ca funcționară la sediul central al Departamentului de Justiție al S.U.A. din Washington, fiind o bună cunoscătoare a limbilor spaniolă și engleză. În ciuda vederilor sale anti-americane, a acceptat postul și s-a mutat la Washington.

Pe când încă nu împlinise un an de la preluarea postului, F.B.I-ul, analizându-i dosarul, i-a acordat autorizația pentru a avea acces la documente strict-secrete, ceea ce i-a permis să ia cunoștință de dosare cu conținut deosebit de sensibil. Concomitent cu activitatea profesională, Ana Montes s-a înscris și a urmat studiile de masterat în relații internaționale la Universitatea Johns Hopkins din capitala americană, unde și-a conturat și mai mult ideile sale anti-americane, cu preponderență împotriva politicii guvernului Reagan față de America Latină. Această atitudine a atras atenția unui coleg de universitate care lucra pentru serviciul de informații cubanez, serviciu preocupat, prin agenții săi, să identifice în principalele universități din S.U.A. studenți cu astfel de orientări politice și care urmau să ocupe posturi importante în sectorul privat și în Administrația nord-americană.

În 1984, Ana Montes a fost atrasă la colaborare de către serviciul de informații cubanez fiindu-i exploatată orientarea sa de stânga și convingerile sale anti-americane. Relația sa cubaneză a început, puțin câte puțin, să-i ceară traduceri și informații cu privire la „ajutorul pe care îl poate da mișcărilor de stânga din America Latină”. În 1985, Ana Montes a făcut o primă vizită secretă în Cuba în urma căreia, pe baza instructajului primit, a început să-și prezinte candidatura la posturi din Administrația nord-americană care să-i permită a avea un acces tot mai mare la informații secrete. Ca urmare a acestui demers, a acceptat un post la Direcția de Informații din Departamentul Apărării al S.U.A. (D.I.A.), unde, timp de 16 ani, a desfășurat o intensă activitate atât pentru Washington, cât și pentru Havana.

A fost angajată la început în D.I.A. ca specialist în investigații. La puțin timp a devenit analist pentru El Salvador și Nicaragua, iar mai târziu a fost numită șef al biroului analiză politică și militară pentru Cuba. Cu timpul, pe baza informațiilor pe care le avea la dispoziție, devenise unul din cei mai autorizați analiști și interpreți în afacerile militare ale Cubei. A încercat, chiar, să influențeze politica S.U.A. cu privire la Cuba, în sensul că ...”această țară nu mai prezenta un pericol pentru America...” Pentru activitatea desfășurată a primit din partea colegilor și șefilor porecla de “Regină a Cubei”, dar și multe premii în bani și mențiuni, culminând cu un certificat de merit înmănat acesteia chiar de fostul Director al C.I.A., George Tenet.

Aflată în cartierul general al D.I.A., având acces la documente strict-secrete, prefera să servească zilnic prânzul la biroul său, preocupată să memoreze pagini întregi din rapoartele cele mai recente. Odată terminată ziua de lucru în D.I.A., își continua a doua activitate în apartamentul său, înregistrând pe dischete documentele memorizate cu ajutorul unui laptop Toshiba. Ani întregi, noapte de

noapte, a reprodus din memorie documente de interes maxim, dar nici măcar odată nu a riscat să ia vreun document acasă. Pe baza instrucțiunilor cifrate primite de la Havana prin radio procedea la predarea acestora la întâlniri fulger, le depunea la adrese poștale impersonale sau le preda la întâlnirile secrete de instructaj din Cuba.

În urma arestării unei rețele de spionaj cubaneze în sudul Floridei, F.B.I-ul a intrat în posesia unor informații, neverificate, privind existența unui spion al Cubei la cartierul general al Departamentului Apărării care, printre altele, se dotase cu un laptop Toshiba cu ajutorul căruia descifra mesajele primite prin radio pe unde scurte.

Aceste date, coroborate cu cele deținute de ofițerul de contrainformații al D.I.A., au dus la constituirea unui cerc de suspecți din rândul cărora a ieșit în evidență Ana Montes, mai ales datorită interesului său de a participa la reuniuni de nivel înalt unde se discutau probleme deosebit de secrete și care urma, de asemenea, să fie transferată să lucreze la Consiliul Național de Informații, organism consultativ ce funcționează în sediul central al CIA.

Ana Montes a fost luată în lucru activ de o echipă operativă a F.B.I.-ului după obținerea aprobărilor legale. Din filaj, a rezultat că pentru a vorbi la telefon cu relațiile sale în timpul liber aceasta se folosea de posturi publice instalate în stații de metrou sau mari magazine, iar unele contacte erau personaje suspectate de spionaj în favoarea Cubei. I s-au verificat conturile bancare din care s-a descoperit faptul cumpărării laptopului Toshiba. S-a organizat o percheziție secretă la domiciliu unde, printre altele, a fost descoperit laptopul Toshiba de pe al cărui hard disc s-au copiat textele șterse ale mesajelor descifrate, precum și un aparat radio Sony pe unde scurte folosit pentru primirea mesajelor cifrate. Prin măsuri combinative organizate de ofițerul C.I. și cu sprijinul Directorului D.I.A., agenți specializați ai F.B.I.-ului au avut acces la poșeta ei, de care nu se despărțea niciodată, unde au fost descoperite cifrurile și codurile scrise pe o hârtie ce se dizolva instantaneu în apă.

Datorită actelor teroriste din 11 septembrie 2001 majoritatea personalului de conducere al D.I.A. a fost antrenată în acțiunile de cercetare. Ana Monters, fiind considerată o veterană a acestei unități, a fost lăsată la comanda unor sectoare importante, dintre care unele lucrau la planurile viitoarelor operațiuni din Afganistan. Pentru a se preveni noi acte grave de spionaj din partea acesteia, la 21 septembrie 2001, echipa F.B.I. a trecut la reținerea acesteia chiar în sediul D.I.A. În timpul anchetei aceasta și-a recunoscut actele de trădare săvârșite pentru care a fost condamnată la 25 de ani de închisoare, fiind încarcerată la închisoarea de femei criminale periculoase de la Carswell-Fort Worth, unde se află și în prezent.

Fosta directoare a serviciului național de contraspionaj, Michelle Van Cleave a declarat congresmenilor americani că „... Ana Montes a pus în pericol toate programele de obținerea de informații îndreptate împotriva autorităților cubaneze ...și că este posibil ca informațiile pe care le-a transmis să fi contribuit la moartea unor agenți americani și pro-americani din America Latină”.

Ioan N. Dumitru

CAZUL SNOWDEN

Cei care renunță la libertățile fundamentale pentru a obține temporar securitate, nu merită să se bucure nici de libertate, nici de securitate”

Benjamin Franklin

Vara anului 2013 va intra în istoria relațiilor internaționale, mai precis istoria raporturilor ruso-americane ca un moment de exacerbare a provocărilor Moscovei pentru a determina Washingtonul să facă pași greșiți, care să poată fi apoi exploatați în impunerea aspirațiilor actualei conduceri de la Kremlin. În condițiile în care Statele Unite sunt pe cale să renunțe la implicarea militară directă în Orientul Mijlociu, iar Europa continuă să se confrunte cu o dezordine instituțională și o criză economică prelungită, Rusia încearcă să se afirme în calitate de putere globală, excedând cu mult capacitățile ei reale. Experții occidentali vorbesc tot mai insistent de tactica jocului la cacialma practicată de Vladimir Putin¹ și de o tactică de răspuns similară adoptată de omologul său de la Casa Albă, Barack Obama².

În același timp, scena politică internă din Statele Unite este dominată de revenirea spectaculoasă a economiei americane după criza financiară și economică declanșată în urmă cu 5 ani, precum și perspectiva unei relansări a puterii acestei țări, nu în ultimul rând ca urmare a „revoluției hidrocarburilor de șist”. Conform estimărilor, dacă în prezent Statele Unite realizează circa 25% din producția industrială a lumii, în condițiile menținerii actualelor tendințe, această pondere se va apropia de 50%, la orizontul anului 2050. La aceasta se adaugă realitatea că bugetul militar anual al SUA este mai mare decât cheltuielile militare pe care și le permit, la un loc, celelalte state cu relevanță din punct de vedere al puterii economice și militare. Prin urmare, este normal ca activismul politic al elitei politice americane să fie vibrant și marcat de preocupări de autoperfecționare și identificarea de noi obiective, corespunzător etapei istorice actuale.

Subiectul pe care ne-am propus să-l abordăm, este localizat în domeniul luptei pentru combaterea corupției, o plagă endemică prezentă, într-o măsură mai mare sau mai redusă, în toate statele lumii, inclusiv în Statele Unite. Un loc aparte îl ocupă încurajarea și protejarea așa-numiților „avertizori de integritate” sau „whistleblowers” (cei care suflă în fluier),

¹ George Friedman, *Siria, America și cacealma lui Putin*, din 10.09.2013, Agenția americană de informații (intelligence) și prognoze strategice – Stratfor

² Stefano Casertano, *Cacealma Rusiei*, din 03.09.2013, The European

respectiv persoanele care trag un semnal de alarmă, acuză, aduc la cunoștința publicului sau autorităților activități imorale sau ilegale petrecute într-un departament guvernamental, o organizație publică sau privată, ori o firmă.³

Adunarea legislativă a Statelor Unite (Continental Congress) a adoptat prima lege de protecție a avertizorilor de integritate (whistleblowers) la 30.07.1778, determinată de un incident care a avut loc în anul 1777, când ofițerii de marină Richard Marven și Samuel Shaw au protestat (au suflat din fluierul pe care-l aveau în dotare) în timp ce pe vasul pe care se aflau un prizonier britanic de război era torturat, ceea ce le-a atras pedepse severe din partea comandantului șef al marinei americane, Esek Hopkins. Conform prevederilor acestei legi, statul american s-a constituit parte în apărarea celor doi whistleblowers, în procesul intentat acestora de către Hopkins. De asemenea Congresul Continental a proclamat că este de datoria tuturor „persoanelor aflate în serviciul guvernului, precum și a celorlalți locuitori ai Statelor Unite” să informeze Congresul sau autoritățile abilitate cu privire la „abateri de la prevederile legii, fraude sau contravenții comise de funcționari ai statului în exercitarea atribuțiilor de serviciu și despre care iau cunoștință”. În anul 1863, în timpul Războiului Civil, Congresul Statelor Unite a adoptat o lege vizând combaterea fraudelor din domeniul aprovizionării armatei, în care whistleblowers erau încurajați și protejați. Astfel, aceștia beneficiau de o parte din sumele de bani recuperate de guvern și nu puteau fi demiși din posturile pe care le dețineau.⁴

Încă de la primele semnale privind ceea ce avea să devină Cazul Snowden, s-a încercat includerea abuzivă a lui Edward Snowden în această categorie onorabilă, nu doar recunoscută, ci și protejată de legislația americană.

La începutul lunii iunie 2013, Edward Snowden, în vârstă de 29 de ani și care lucra la o filială din Hawaii a companiei Buzz Allen Hamilton – subcontractoare a Agenției de Securitate Națională – NSA, a dezvăluit unor ziarști de la The Guardian faptul că Statele Unite ar intercepta abuziv și ilegal comunicațiile cetățenilor americani. În sprijinul afirmațiilor sale, Snowden a pus la dispoziția acestora un set de documente cu caracter secret, obținute ilegal de la locul său de muncă.

În interviul acordat ziarștilor Glenn Greenwald and Ewen MacAskill, la 10.06.2013, Edward Snowden a afirmat: „Agenția Națională pentru Securitate a construit o infrastructură care îi permite să intercepteze aproape totul. În condițiile existenței acestei capacități, cea mai mare parte

³ Enciclopedia juridică (Legal encyclopedia on-line)

⁴ Whistleblower, Enciclopedia liberă multilingvă on-line Wikipedia

a comunicațiilor umane sunt automat vizate, fără să existe un discernământ în alegerea țintelor. Dacă vreau să aflu e-mail-urile dvs. sau apelurile de pe telefonul soției dvs., tot ce trebuie să fac este să apelez la interceptări. Pot să obțin astfel e-mail-urile dvs., parolele pe care le folosiți, înregistrările convorbirilor telefonice, date despre cardurile dvs. de credit.” „Eu nu doresc să trăiesc într-o societate care face astfel de lucruri..”⁵ De asemenea, acesta a mai declarat că, în opinia sa, dezvăluirile pe care le-a făcut sunt „un efort de a aduce la cunoștința societății americane ce se face în numele ei și ceea ce se face împotriva acesteia”⁶.

De menționat că aceste dezvăluiri au fost făcute după ce analistul american din domeniul infrastructurii informatice s-a refugiat în Hong Kong și apoi în Rusia, de unde a făcut o serie de demersuri pentru obținerea statutului de azilant politic într-o serie de țări care nu au acorduri de extrădare cu SUA. În cele din urmă, la 01.08.2013, Rusia a acordat lui Snowden azil politic temporar, după ce, la 14 iunie 2013, procuratura federală a Statelor Unite l-a acuzat pe Snowden de spionaj și furt al unor proprietăți guvernamentale, iar guvernul american a exercitat presiuni asupra mai multor țări, inclusiv a Rusiei, pentru extrădarea acestuia.

Pe baza informațiilor pe care Snowden le-a furnizat, The Guardian a publicat o serie de articole privind programele americane și europene de interceptare a bazelor de date telefonice și programele de monitorizare a utilizatorilor Internetului - PRISM, XKeyscore și Tempora.⁷ Dezvăluirea de către Snowden a unor documente aparținând NSA a fost apreciată ca fiind cel mai semnificativ eveniment de acest fel, de la acțiunea similară (denumită la acea vreme Pentagon Papers), al cărei autor a fost Daniel Ellsberg. În același timp, în mass-media americană și internațională, Snowden a fost obiectul unor controverse, acțiunile sale fiind caracterizate fie ale unui erou, whistleblower, disident, trădător sau ale unui patriot.⁸ Cea

⁵ Edward Snowden, sursa dezvăluirii documentelor NSA: „Dacă vor să te prindă, mai devreme sau mai târziu, o vor face”, din 10.06.2013, The Guardian

⁶ Greenwald, Glenn; MacAskill, Ewen; Poitras, Laura (June 9, 2013). "Edward Snowden: the whistleblower behind the NSA surveillance revelations". The Guardian (London). Retrieved June 9, 2013.

⁷ Greenwald, Glenn; MacAskill, Ewen (June 6, 2013). "NSA Prism program taps in to user data of Apple, Google and others". The Guardian. Retrieved June 15, 2013.

⁸ de Nesnera, Andre (August 8, 2013). "Is NSA Leaker Edward Snowden a Traitor?". Washington: Voice of America. Retrieved August 9, 2013.

mai mare parte a oficialilor americani au condamnat acțiunile sale, deoarece au adus „grave prejudicii” serviciilor de informații americane, în timp ce alții, cum este fostul președinte Jimmy Carter, le-au aplaudat.⁹ O caracterizare pertinentă a așa-zisului avertizor de integritate și acțiunilor în care acesta a fost implicat a fost făcută de directorul Programului de Tehnologii și Politici publice, din cadrul Centrului de Studii Internaționale și Strategice, James Lewis: *„Snowden este ultimul dintr-un lung șir de americani naivi, creduli și farisei, cu o vădită antipatie față de America, care îi împiedică să vadă marile pericole cu care se confruntă omenirea. La fel ca nefericitul Bradley Manning, Snowden a fost folosit de cei care urmăresc să distrugă influența și puterea americană. Ne-am obișnuit să-i aplaudăm pe cei care folosesc Internetul împotriva regimurilor autoritare, dar acest instrument a început acum să fie folosit împotriva democrațiilor.”*¹⁰

Dezvăluirile din mass-media au reînnoit atât în Statele Unite, cât și în afara granițelor americane dezbaterile referitoare la supravegherea practică pe scară largă, secretele guvernamentale și echilibrul dintre securitatea națională și confidențialitatea informațiilor.¹¹

O turură neașteptată a luat acest caz, după ce Casa Albă a anunțat, la 07.08.2013, că datorită faptului că Rusia a acordat azil politic lui Edward Snowden, Barack Obama a decis să renunțe la întâlnirea cu Vladimir Putin, programată în luna septembrie. Ca urmare, președintele american, deși a participat la Summit-ul G-20 de la Sankt-Petersburg, nu s-a mai întâlnit cu Vladimir Putin la Moscova, așa cum era prevăzut.

The Wall Street Journal a caracterizat *„cazul Snowden”* ca fiind *„cel mai mare eșec al contrainformațiilor americane din ultimii 60 de ani”*, comparându-l cu cazul soților Rozenberg, care au furnizat URSS know-how-ul bombei atomice. În articolul publicat de acest ziar se precizează: *„Acum, rușii au la dispoziție dischetele puse la dispoziție de Snowden, care relevă mai multe secrete americane decât ar putea fura un batalion de spioni.*

⁹ „Jimmy Carter Defends Snowden, Says U.S. Has No “Functioning Democracy””.
Thenewamerican.com.

¹⁰ James Lewis (directorul Programului de Tehnologii și Politici publice, din cadrul Centrului de Studii Internaționale și Strategice), Efectul Snowden: poate fi reparat răul făcut puterii americane?, din 01.11.2013, Center for Strategic and International Studies

¹¹ George Friedman, *Actualitatea și viitorul NSA*, din 16.07.2013, Stratfor

Președintele Putin are posibilitatea să-și bată joc la nesfârșit de Statele Unite prin publicarea a ceea ce vrea și când dorește a unora din secretele comorii aduse de Snowden sau să amenințe că va face acest lucru, pentru a obține de la Washington cel mai convenabil comportament.¹²

În jocul de interese practicat de Rusia, în care un loc central îl ocupă adoptarea unor poziții obstrucționiste față de Statele Unite, aproape în orice împrejurări și indiferent de relevanța reală a acestora, cazul Snowden a fost unul perfect pentru ruși. Conform Agenției americane de informații (intelligence) și prognoze strategice – Stratfor: ***„Nu are importanță dacă rușii s-au implicat de la început în acest caz. Ceea ce contează este faptul că au creat două impresii semnificative. Prima, că Rusia este încă capabilă să afecteze interesele Statelor Unite – punct de vedere susținut de cei care consideră că întreaga afacere a fost declanșată de Moscova (...). A doua impresie se referă la ipocrizia de care dă dovadă Washingtonul. Statele Unite au acuzat frecvent Rusia de încălcări ale drepturilor omului, dar în cazul Snowden, rușii s-au plasat pe poziția apărării unui om care a dezvăluit ceea ce mulți consideră a fi încălcări flagrante și masive ale drepturilor omului. Americanii au fost umiliți, datorită măsurilor lor relaxate de securitate și, mai mult decât atât, și-au văzut diminuată capacitatea de a reproșa Rusiei încălcările dreptului omului.***¹³

Nu constituie un secret faptul că NSA folosește bazele de date ale companiilor de telefonie, băncilor, magazinelor, benzinărilor etc. Nu este nimic senzațional în această dezvăluire. Oricine urmărește serialul „Cazuri rezolvate” difuzat de canalul de televiziune CBS Reality sau serialul „Crimele din Midsomer” difuzat de canalul de televiziune Diva, a putut afla că aceste posibilități sunt folosite intens și de multă vreme în Statele Unite și Marea Britanie în activitatea curentă a poliției judiciare și serviciilor secrete. Toți deținătorii de baze de date sunt obligați, în virtutea unor ordine judecătorești, să pună la dispoziția organelor abilitate ale statului informațiile pe care le dețin privind clienții lor, la fel ca și instituțiile sau cetățenii care folosesc camere video pentru asigurarea securității clădirilor sau unor zone.

Fără nici un dubiu este însă faptul că Edward Snowden a încălcat prevederile legislației americane privind regimul documentelor secrete la care a avut acces,

¹² Josef Joffe, Exploatarea retragerii lui Obama din domeniul politicii externe, din 04.08.2013, The Wall Street Journal

¹³ George Friedman, *Siria, America și cacealmaua lui Putin*, din 10.09.2013, Agenția americană de informații (intelligence) și prognoze strategice – Stratfor

precum și că activitățile NSA nu au depășit cadrul legal.

Astfel, conform articolului 798 din Codul Penal al Statelor Unite, este considerată comiterea unei infracțiuni federale atunci când o persoană **„în cunoștință de cauză și voluntar comunică, furnizează, transmite sau face în alt fel accesibil unei persoane neautorizate sau face public ori folosește în orice fel contrar siguranței sau intereselor Statelor Unite”** orice informație clasificată privind mijloacele de comunicație a informațiilor secrete (communication intelligence). În luna martie 2013, când Edward Snowden a aplicat pentru un loc de muncă la compania Booz Allen Hamilton, a semnat o declarație obligatorie de securitate privind informațiile secrete, prin care își exprima acordul privind prevederile legale referitoare la regimul acestora.¹⁴

De asemenea, în motivația deciziei Tribunalului pentru Monitorizarea Informațiilor Externe al Statelor Unite (US Foreign Intelligence Surveillance Court), din 29.08.2013, se precizează că programele privind obținerea și folosirea de informații de către NSA se încadrează în prevederile legislației americane. **„Curtea a ajuns la concluzia că există fapte care constituie motive rezonabile să credem că înregistrările convorbirilor solicitate sunt relevante pentru investigațiile autorizate”**, se afirmă în motivația instanței judecătorești care emite mandate în baza cărora NSA poate desfășura acțiuni de obținere și prelucrare a informațiilor.¹⁵

Cazul Snowden pleacă de la prezumția că activitatea NSA contravine prevederilor Amendamentului IV la Constituția Statelor Unite, care protejează cetățeanul american împotriva perchezițiilor și confiscărilor abuzive și recunoaște dreptul natural al americanilor la confidențialitatea vieții private.

Într-adevăr, Al Patrulea Amendament **„protejează cetățeanul american împotriva perchezițiilor și confiscărilor abuzive și recunoaște dreptul natural al americanilor la confidențialitatea vieții private”**, dar textul acestuia continuă cu afirmația explicită **„toate mandatele de percheziție, confiscarea sau intruziunea în viața privată a unui cetățean trebuie să fie**

¹⁴ Edward Epstein, *Cine l-a ajutat pe Snowden să fure secretele?*, din 28.06.2013, The Wall Street Journal

¹⁵ Obținerea de către NSA de informații privind convorbirile telefonice nu încalcă dreptul la confidențialitate, din 18.09.2013, Russia Today

*făcute doar în baza unor ordine judecătorești, bazate pe suspiciuni rezonabile”.*¹⁶

Evoluțiile din Cazul Snowden au relevat ca o hârtie de turnesol o serie de aspecte privind evoluția și stadiul relațiilor dintre Statele Unite și unii din principalii săi aliați occidentali. După publicarea interviurilor cu Snowden și dezvăluirile documentelor secrete sustrase de acesta, elitele politice din Germania și Franța au încercat să se delimiteze de așa-zisele practici abuzive sau pretins ilegale ale NSA, în ideea că ar putea obține beneficii politice sau economice. Astfel, președintele francez, referindu-se la spionarea de către Statele Unite a unor instituții europene, s-a grăbit să declare că *„nu putem accepta un astfel de comportament între parteneri și aliați”, „cerem ca acest lucru să înceteze ” și „nu pot exista negocieri sau înțelegeri în alte domenii dacă nu vom obține aceste garanții în acest sens pentru Franța, Uniunea Europeană precum și pentru toți partenerii Statelor Unite”.* Aluzia destul de transparentă a lui Francois Hollande a vizat negocierile în curs pentru crearea unei zone de comerț liber între UE și Statele Unite. De asemenea, purtătorul de cuvânt al guvernului de la Berlin, Steffen Seibert, a declarat că *„Dacă se va confirma că reprezentanțele diplomatice ale UE și ale țărilor membre au fost spionate, vom susține cu tărie că acest lucru este inacceptabil. Nu mai trăim în timpurile Războiului Rece”,* subliniind că *„încrederea trebuie restabilită”,* dacă se dorește ajungerea la un acord în domeniul comercial. Viviane Reding, comisar european pentru justiție, mai tranșant, a declarat că *„Nu putem negocia realizarea unei piețe unice transatlantice, în condițiile existenței suspiciunii că partenerul nostru ne spionează”.*¹⁷

Pe acest fond de critici, reacția americană a fost exprimată de secretarul de stat, John Kerry, care a declarat că *„toate statele lumii care sunt implicate în relații internaționale și sunt preocupate de securitatea lor națională întreprind o serie de acțiuni vizând apărarea securității naționale, iar obținerea unei multitudini de informații contribuie la*

¹⁶ *Amendment IV*, Legal encyclopedia on-line și *Amendment IV*, Legal Information Institute, Cornell Law School, Ithaca, NY

¹⁷ Spionaj de felul celui din timpul Războiului Rece: Franța și Germania doresc să primească explicații referitoare la dezvăluirile din Statele Unite, înainte de începerea negocierilor comerciale, din 01.07.2013, Russia Today

realizarea acestui obiectiv ” și că practicarea supravegherii „nu este ceva neobișnuit”.

În scurt timp corul celor care criticau Statele Unite, în contextul Cazului Snowden, s-a mai temperat. De fapt, acest lucru nu s-a întâmplat de la sine, ci determinat de o serie de dezvăluiri referitoare la comportamentul serviciilor de informații aparținând statelor cele mai vocale în condamnarea practicilor NSA. Astfel, la începutul lunii iulie 2013, Agenția de știri Associated Press a prezentat declarația unui fost angajat al CIA, Bob Baer, care a lucrat timp de 3 ani sub acoperire diplomatică la Paris și care a relatat că **„Serviciile de informații franceze efectuează sistematic percheziții secrete în camerele de hotel deținute de oameni de afaceri americani și copiază memoriile calculatoarelor personale portabile ale acestora”.** Cu toate că, inițial, cancelarul german Angela Merkel a declarat că a auzit pentru prima oară de programele de spionaj ale SUA din presă, dezvăluirile ulterioare ale lui Snowden au relevat faptul că serviciul german de informații *Biroul Federal pentru Protecția Constituției* - Bundesnachrichtendienst (BND) are acces la programele *PRISM* și *XKeyscore* încă din anul 2007.

Peste câteva săptămâni, campania pe tema dezvăluirilor lui Edward Snowden a fost însă reluată, de această dată calul de bătaie fiind acțiunile de interceptare ale NSA, care ar fi avut ca ținte lideri unor țări, inclusiv aliate Americii. Angela Merkel și-a prezentat în fața camerelor de luat vederi telefonul mobil de serviciu (cu o frumoasă stemă a Germaniei, imprimată pe spatele aparatului),¹⁸ în timp ce publicația germană *Bild am Sonntag* a relatat că interceptările convorbirilor telefonice și sms-urilor cancelarului **„mergeau direct la Casa Albă”.**¹⁹ Președintele Braziliei, Dilma Rousseff, a ales tribuna Adunării Generale a ONU pentru a ține un discurs înflăcărat în care a acuzat Statele Unite de **„violarea prevederilor normelor internaționale, prin obținerea fără discriminare de informații confidențiale privind cetățeni brazilieni.”**²⁰ Cel care a dezvăluit noul obiectiv al celor care folosesc Cazul Snowden pentru a critica Statele Unite a fost și de această dată președintele francez François Hollande și care a anunțat în cadrul unei conferințe de presă

¹⁸ NSA poate spiona telefoanele mobile inteligente, din 07.10.2013, Der Spiegel

¹⁹ Ce a știut Obama despre spionarea cancelarei Merkel de către NSA, din 28.10.2013, Deutsche Welle

²⁰ Julian Borger, Președintele brazilian: supravegherea efectuată de Statele Unite reprezintă o încălcare a legislației internaționale, din 24.09.2013, The Guardian

desfășurate după prima zi a summitului european de la Bruxelles că **„Dezvăluirile** (lui Snowden) **ar putea conduce la o mai mare eficiență în acțiunile serviciilor** (de informații) **și la o mai mare protecție a libertății cetățenilor**”.²¹ Ca urmare, Franța și Germania au lansat la Bruxelles, o **„inițiativă comună”** vizând demararea de discuții cu SUA pentru ajungerea la un acord, până la sfârșitul anului.

Este din ce în ce mai evident că scandalurile mediatice declanșate pe marginea *Cazului Snowden* oferă politicianilor europeni și nu numai de pe bătrânul continent ocazia de a încerca să ceară o felie cât mai consistentă din tortul NSA și să-și consolideze poziția de negociere în dosare comerciale sensibile.²² Cu alte cuvinte, când marele frate american este la strâmtoare, fratele mai mic european încearcă să fie șmecher.²³

În același timp, nu putem să nu remarcăm o serie de poziții mai realiste. Astfel, referindu-se la conversația telefonică dintre Angela Merkel și Barack Obama, privind îngrijorările cancelarului german față de acțiunile NSA, Bernard Squarcini, până în urmă cu un an șeful contraspionajului francez, a declarat într-un interviu acordat cotidianului *Le Figaro*: **„Sunt uimit de o astfel de naivitate îngrijorătoare. Serviciile de spionaj știu perfect că fiecare țară, chiar și atunci când cooperează în domeniul anti-terorismului, își spionează aliații. Americanii ne spionează pe noi în domeniul comercial și industrial, cum și noi îi spionăm pe ei. Nimeni nu este naiv”**.²⁴ De asemenea, fostul ministru de externe al Greciei, Theodoros Pangalos (1996 - 1999), a declarat în cadrul unei emisiuni a postului de radio *To Vima FM*, că **„Serviciile secrete grecești au reușit să asculte convorbirile ambasadurilor SUA la Atena și Ankara”**. Întrebat dacă așa ceva a fost legal, el a răspuns: **„Glumiți? A fost o acțiune de spionaj, și încă una de succes”**.²⁵

²¹ Președintele francez François Hollande despre dezvăluirile lui Snowden, din 25.10.2013, *Ziua Veche*

²² Hélène Bekmezian și Yves Eudes, „Poți oare să faci comerț cu cineva care nu are încredere în tine?”, din 02.11.2013, *Le Monde*

²³ Vlad Mixich, *Fratele american cel mare și rău*, din 28.10.2013, *Hotnews*

²⁴ Christophe Cornevin, „Squarcini: Noi, de asemenea, îi spionăm pe americani”, din 23.10.2013, *Le Figaro*

²⁵ Ministrul de externe se distra ascultând convorbirile diplomaților americani, din 29.10.2013, *Ziua Veche*

Cireașa de pe tortul Cazului Snowden a venit la 29.10.2013, când mass-media italiană a dezvăluit faptul că organizatorii Summit-ului G-20, care s-a desfășurat în luna septembrie 2013 la Sankt-Petersburg, au făcut cadou participanților – inclusiv liderilor celor 20 de state invitate – stick-uri de memorie USB și încărcătoare pentru bateriile telefoanelor mobile, care conțineau programe secrete vizând obținerea de către serviciile de spionaj ruse a datelor conținute de calculatoarele personale și telefoanele mobile ale celor care le dețineau. După ce s-a întors de la Summit, președintele Consiliului Uniunii Europene Herman Van Rompuy a trimis cadourile pe care le-a primit la Sankt-Petersburg pentru a fi verificate de experți ai serviciilor germane de specialitate. Concluzia acestora a fost că atât stick-urile de memorie USB, cât și încărcătoarele pentru bateriile telefoanelor mobile conțineau programe secrete care permitea rușilor să obțină informații electronice. Ca urmare, participanții la reuniune au fost avertizați în legătură cu această amenințare – relatează *La Stampa*. Publicația italiană evidențiază faptul că Summit-ul G-20 s-a desfășurat nu numai în condițiile tensiunilor dintre Rusia și Occident privind evoluțiile din Siria, ci și după ce președintele rus Vladimir Putin a acordat azil politic temporar fostului angajat al NSA, Edward Snowden, cel care a dezvăluit eforturile masive întreprinse de Statele Unite în vederea obținerii de informații electronice atât despre persoane fizice, dar și despre liderii mondiali.²⁶

Oare ce o fi fost în sufletul lui Snowden, atunci când a citit interviul lui Vladimir Putin²⁷, în care acesta a afirmat cu cinism că „*poate, vor fi găsite și în acest caz anumite compromisuri*”? Cu alte cuvinte, liderul de la Kremlin nu exclude posibilitatea extrădării lui Edward Snowden, dacă pretențiile sale față de America vor fi satisfăcute.

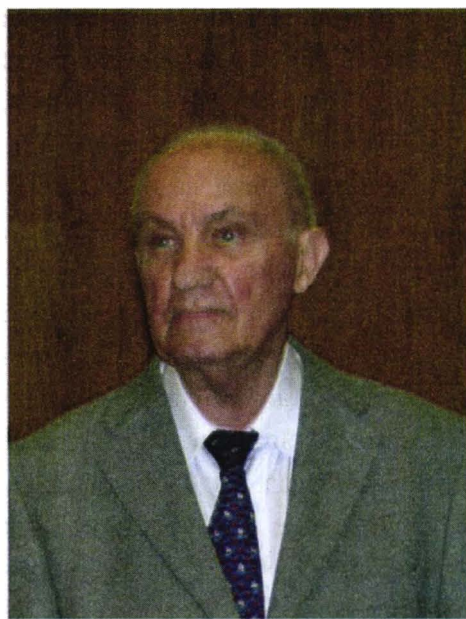
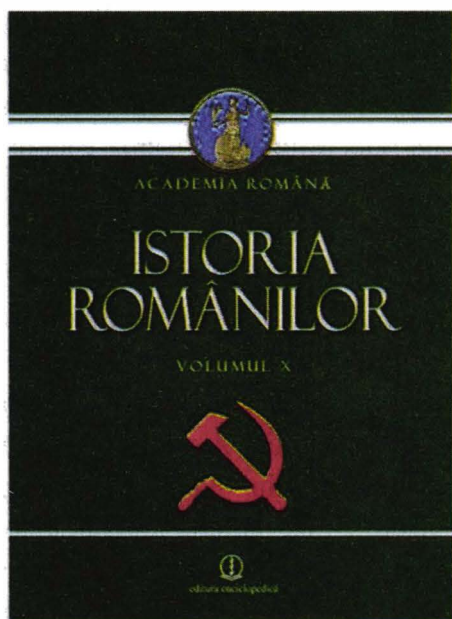
Alexandru Botez

²⁶ Guido Ruotolo, „Cadoul otrăvit” al lui Putin sub forma unor stick-uri USB făcute cadou liderilor G-20, din 29.10.2013, *La Stampa*

²⁷ Vladimir Putin, Interviu acordat Canalului 1 al Televiziunii Ruse și Agenției de știri Associated Press, la 03.09.2013

O CARTE DE REFERINȚĂ: ROMÂNIA ÎN ANII 1948-1989

De curând a ieșit de sub tipar, la Editura Enciclopedică, volumul X din seria **ISTORIA ROMÂNILOR**. O lucrare monumentală, de peste 1300 de pagini, care se referă la **România în anii 1948-1989**, realizată de un colectiv de cercetători sub coordonarea **E.S. academician Dinu C. Giurescu**.

Este o carte densă, cvasicompletă despre o perioadă complicată și tumultuoasă în evenimente a istoriei recente a țării, care continuă să stârnească patimi și dispute politice în toate sferile societății românești. Era nevoie într-adevăr de un efort științific remarcabil, prin curajul de a înfrunta prejudecăți adânc înrădăcinate în mentalul colectiv, dar și prin echilibru și rigoare academică, singurele care pot constitui piatra de temelie a adevărului. Meritul înfăptuirii acestei inițiative științifice de anvergură, unică până acum în spațiul istoriografic românesc, este cu atât mai mare. Provocările acestui demers, suntem convingși, au fost numeroase, generate în primul rând de dimensiunile manifestărilor istoriei noastre naționale într-o perioadă controversată, plină de realizări demne de admirație și, deopotrivă, de căderi și suferințe care poate încă mai sângerează.

Sub lupa cercetătorilor se află o perioadă destul de lungă - de 42 de ani strict cronologic, de 45 de ani dacă luăm în calcul și primii trei ani de ocupație sovietică de după război. Autorii ambiționează și, spre meritul lor, reușesc în mare măsură să acopere o paletă largă a manifestărilor societății românești, de la schimbările politice majore care au marcat destinul românilor în toți acești ani, până la evoluțiile

în plan economic, cultural și artistic sau din alte domenii ale culturii materiale și spirituale naționale. Este vorba, pe de o parte, de o analiză longitudinală, cronologică, prin conturarea profilului unor epoci bine delimitate (*Epoca Gheorghe Gheorghiu-Dej/1948-martie 1965, Epoca Nicolae Ceaușescu/1965-1989*); pe de altă parte, autorii procedează la o analiză structurală amănunțită, pe orizontală, a unor perioade distincte în cadrul aceleiași epoci, cu precizarea nuanțată a schimbărilor survenite în timp, din varii motive de ordin intern sau extern.

După cum apreciază în *Introducere* coordonatorul volumului, acad. Dinu C. Giurescu, *regimul de democrație populară*, instaurat după alungarea monarhiei, a răsturnat toate alcătuirile existente ale României, și le-a înlocuit, la comandă, cu modele noi (p. 15), consecințele fiind de o amploare memaiîntâlnită. Rând pe rând sunt aduse în fața cititorului măsurile „revoluționare” ale fiecărei etape care au mutilat chipul României: furibunda campanie antimonarhică, naționalizările, epurarea Academiei Române, înființarea Securității Poporului, desființarea Bisericii Unite (Greco-Catolice), Canalul Dunăre-Marea Neagră, febra ideologică pentru aniversarea tovarășului Stalin la împlinirea vârstei de 70 de ani, arestările și procesele, colectivizarea agriculturii ș.a.m.d. Un interes aparte îl prezintă capitolul dedicat *Sistemului represiv* (pp. 603-653), cu o cronologie a ceea ce autorii numesc *represiunea generalizată* cu diverse variații de intensitate (1948-1967) și apoi *regimul supravegherii generalizate preventive* (1968-1989).

Din partea a II-a a volumului, dedicată *Epocii Nicolae Ceaușescu*, reținem succesiv o serie de evoluții de început care au inspirat încredere în rândul populației (reorganizarea sistemului de ordine internă, afirmarea largă a României în sfera internațională, momentul Cehoslovacia – 1968 etc.), urmate de o înăsprire și închistare treptată a regimului și, mai ales, de o escaladare la dimensiuni grotești a cultului personalității liderului și al soției sale.

Un capitol este consacrat *Sfârșitului regimului socialist din România (decembrie 1989)* – pp. 489-495, care, între altele, consemnează și faptul că Nicolae Ceaușescu a ignorat rapoartele organelor Securității Statului *asupra evoluțiilor din țările vecine, începând mai ales din luna septembrie 1989. Un om care în anii '60 a știut să evalueze cu mult discernământ evoluțiile din relațiile internaționale s-a retras treptat în gândurile și în crezul său, tot mai departe de realitate.*

Perioada analizată este plină de contradicții. Așa cum menționam mai sus, din perspectiva respectării libertăților cetățenești, autorii vorbesc de o epocă a *represiunii generalizate*, apoi de alta a *supravegherii generalizate preventive*. În același timp, în plan economic s-au înfăptuit multe lucruri, chiar dacă uneori s-a sărit calul... Au fost realizări și în cultură, în sport, în celelalte domenii. Este reconfortant, de pildă, să revezi în paginile lucrării texte și fotografii referitoare la mari sportivi precum Ivan Patzaichin, Ilie Năstase, Nicolae Dobrin ș.a., care, prin

performanțele lor pe arena internațională, ne-au umplut inimile de bucurie și ne-au înflăcărat adolescența în anii respectivi. Prin urmare, nu totul trebuie aruncat la coș, nu condamnăm în bloc o întregă perioadă istorică, iar autorii evită cu grijă excesele de orice fel.

În cele din urmă, perioada comunistă a fost condamnată de istorie, ca să spunem așa, fiind răsturnată violent, dar fără regrete, în 1989. Ceea ce a urmat a răspuns așteptărilor românilor? Este una din întrebările fundamentale, căreia autorii, în primul rând coordonatorul volumului caută să-i găsească răspuneri temeinice, bazate nu doar pe opinii, ci mai ales pe cifre și fapte concrete. Din această perspectivă, unele dintre constatările autorilor cu privire la epoca post-decembristă sunt deconcertante. Pe de o parte, avem în balanță o perioadă de peste patru decenii marcată de represiuni, suferințe, lipsa libertăților democratice, dar și cu o serie de realizări la activ, mai ales de ordin economic, social sau în planul politicii externe; pe de altă parte, am parcurs deja aproape jumătate din anii petrecuți sub comunism, vorbim de o perioadă a libertății depline, marcată de o serie de succese istorice, dacă ne referim și numai la admiterea României ca membru al NATO și UE. Din păcate, s-au înregistrat și numeroase „realizări” pe minus. De pildă, dacă dorim să comparăm nivelul producției industriale a României din 1989 cu acela din 2010, stupoare: statisticile noastre oficiale nu pot oferi date despre rezultatele economice din ultimii ani (pp. 1203-1204). Au dispărut nu doar combinate și uzine de mare capacitate, competitive, dar și ramuri industriale întregi. Furia jafului post-revoluționar a produs pierderi și distrugerii în multe domenii mai mari decât cele din perioada hulită cu atâtă vervă de noii politrucii ai epocii. *Lipsește*, scriu cu amărăciune autorii, *o legislație care să apere pădurile de șacalii autohtoni și de cei din afară... Dacă tendința actuală continuă, în scurt timp, 10-15 ani, România devine o colonie în cadrul Uniunii Europene. Va fi o premieră absolută: un stat suveran și independent, teoretic, va fi în realitate o entitate cu statut colonial pe plan economico-financiar și politic* (pp. 1210-1211). Acesta reprezintă un puternic semnal de alarmă, care ar trebui să aibe ecou în toate straturile societății românești.

Dar, *mai există forțe care gândesc și acționează pentru viitorul acestui neam?*, după cum se întreabă în cuvântul de *Înceiere* academicianul Dinu C. Giurescu. Răspunsul este afirmativ, spune Domnia Sa, forțe patriotice există, dar ele *au nevoie de un regim care să acționeze în același sens, rapid, cu energie* (p. 1212).

Vom mai reveni, cu siguranță, asupra acestei cărți monumentale, veritabil îndreptar pentru studierea și înțelegerea istoriei noastre contemporane.

Dr. Ioan C. Popa

65 DE ANI DE LA ADOPTAREA DECLARAȚIEI UNIVERSALE A DREPTURILOR OMULUI

- De la bune intenții la realitatea cotidiană -

În fiecare an, la 10 decembrie, începând cu 1948 când a fost adoptată de Organizația Națiunilor Unite, Declarația Universală a Drepturilor Omului este readusă în atenția guvernanților și a opiniei publice mondiale.

Apărută ca unul din învățămintele tragicelor consecințe ale celei mai mari conflagrații mondiale, care a provocat umanității pierderi de vieți și suferințe fără precedent în istorie, precum și uriașe prejudicii materiale, culturale și spirituale inestimabile, Declarația Universală a Drepturilor Omului se constituie într-un document fundamental cu valoare de pionierat în domeniu, pentru că:

1. Consacră drepturile și libertățile fundamentale ale omului (dreptul la viață, la libertate, la securitatea persoanei, egalitatea tuturor în fața legii, fără niciun fel de discriminare, dreptul la apărare într-o justiție imparțială).

2. Consacră drepturile civile și politice ale omului (dreptul de a avea o cetățenie, la libertatea de gândire și de opinie personală, de conștiință și religie, dreptul de vot, de a alege și a fi ales, dreptul la azil, dreptul la asociere și organizare și de participare la adunări publice pașnice).

3. Consacră drepturile social-economice ale ființei umane (dreptul la muncă și remunerare egală pentru o activitate similară, dreptul la asigurare socială și la educație și altele).

4. Prevede interzicerea torturii și a tratamentului inuman, a sclaviei și negotului de sclavi ș.a.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 29, avertizează asupra faptului că *"în exercitarea drepturilor și libertăților sale fiecare persoană este supusă numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică"*.

Astăzi, putem afirma că prin prevederile sale, Declarația Universală a Drepturilor Omului poate fi considerată ca un izvor de drept în materie. Inspirându-se din prevederile acestui Act fundamental s-au adoptat noi Acte normative în materie prin lărgirea cadrului general, care să țină seama de evoluția societății mondiale după anul 1948, așa cum au fost: Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială. La acestea trebuie să adăugăm capitolul "Cooperarea în domeniul umanitar" și completările aduse la reuniunile ulterioare ale organizației Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (prin Actul final semnat la 1 august 1975 la

Helsinki de șefi de stat și de guvern) și încă multe altele, cu modificări și completări prin numeroase protocoale și anexe.

Ar fi nedrept dacă la preocuparea în acest domeniu deosebit de sensibil nu am evoca și încercările limitate făcute în anii 1628 ("Petition of Right"), 1679 ("Habeas Corpus Act"), 1776 ("Bill of Rights") ca și în Declarația Revoluției franceze din 1789 și altele mai puțin cunoscute și importante.

Declarația Universală a Drepturilor Omului s-a dorit a fi un fel de panaceu – prin prevederile sale – în acest complex și sensibil deziderat al umanității. Stabilirea unor drepturi și libertăți esențiale s-a făcut însă în condițiuni delicate, marcate de incertitudini și confuzii privitoare la evoluția vieții internaționale postbelice. Începuse deja să se manifeste neîncredere și suspiciuni în raporturile dintre puterile învingătoare (SUA, URSS, Marea Britanie) cu precădere la extinderea sferelor de influență și de dominație pe plan mondial. Conturarea clivajului dintre cele două mari sisteme social-politice (capitalist și socialist-comunist) devenea tot mai evidentă. Așa numita "Lume a treia" se afla în faza gestației, dând naștere unei puternice mișcări de emancipare a popoarelor coloniale care își vor dobândi treptat independența.

Declarația Universală a Drepturilor Omului era sortită de la adoptarea ei unor serioase rezerve din cauze felurite:

1. Nivelul dezvoltării generale a statelor (acum ajunse la 194 față de 51 când a fost creată ONU), justifica inevitabile rețineri față de prevederile sale;
2. Existența imperiilor coloniale, destrămate în următoarele decenii, ceea ce făcea ca preocuparea viitoarelor state să se îndrepte prioritar spre lupta pentru obținerea independenței naționale și de stat, urmată de o acceptabilă dezvoltare economică etc.;
3. Pluralitatea religiilor care aveau numeroși adepți tradiționali în multe state, religii care cuprindeau dogme și moravuri ce nu puteau în mod obiectiv fi armonizate și acceptate atunci prin prevederea unui articol al Declarației Universale a Drepturilor Omului (egalitatea în fața legii, egalitatea în viața de cuplu, dreptul la vot, dreptul de a fi ales și multe altele);
4. Absența unor prevederi angajante din partea statelor semnatare care să garanteze exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale înscrise în textul Declarației Universale;
5. Formularea unor prevederi nerealiste, idealiste sau chiar utopice, ca spre exemplu cele ale art.13 pct. 1 și 2.

Din fericire, multe din aceste lacune au fost rezolvate satisfăcător printr-o serie de noi reglementări internaționale (Acorduri, Convenții, Protocoale, Acte, Declarații etc.).

Cu toate aceste progrese indubitabile, și acum la aniversarea a 65 de ani de la Proclamarea Declarației Universale a Drepturilor Omului persistă în viața de zi cu

zi încă serioase neîmpliniri. Unele obiective, altele din rațiuni de stat înguste, chiar egoiste sau de rea credință. Marile decalaje de dezvoltare generală dintre un grup restrâns de state (care în fapt își impun și propria lor voință pe plan mondial) și imensa majoritate a celorlalte state ale comunității internaționale, inclusiv prin ignorarea voită a unor prevederi privitoare la drepturi și libertăți fundamentale ale omului. Prevederile art.13 pct. 1 și 2 potrivit cărora *"Orice persoană are dreptul de a circula liber și de a-și alege reședința în interiorul granițelor unui stat"*, respectiv *"Orice persoană are dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv a sa, și de a reveni în țara sa"*, nu au fost și nu vor putea fi niciodată puse integral în aplicare, fiind printr-o interpretare excesivă imposibil de realizat în fapt. Grav este faptul că se aplică tratamente vădit discriminatorii în acordarea vizei de intrare și sejur cetățenilor unor state partenere într-o alianță, cum este de pildă cazul SUA și Canadei, membre ale NATO, care impun astfel de restricții cetățenilor bulgari și români, poziție ce vine în opoziție evidentă și cu principiile de Drept Internațional de reciprocitate și egalitate în relațiile dintre state.

Mai mult, asistăm la un comportament politic contradictoriu din partea multor puteri care, zeci de ani au clamat pe tema nerespectării drepturilor omului de către anumite state, în principal din componența fostului sistem socialist-comunist. După destructurarea acestuia, aceleași state dezvoltate au introdus tot felul de îngrădiri și condiționări, instituind ceea ce am putea numi un soi de "protecționism occidental antiumanitar" în acordarea vizei de intrare, aprobării de sejur și de stabilire pe teritoriul lor, dreptul de muncă etc.

Surprinzător este și faptul că acum, în secolul 21, o altă prevedere din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.4, *"nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în servitute; sclavajul și comerțul cu sclavi sunt interzise sub toate formele lor"*, este sfidată nepermis. Recente date statistice au scos la iveală că numai în Europa au fost în ultimul an circa 800.000 de cazuri de sclavie descoperite, iar pe plan internațional semnalate aproape 100 de milioane de astfel de situații.

Încălcări sunt și în ceea ce privește "dreptul la o cetățenie" (art.15). Realitatea atestă că în lume sunt zeci, dacă nu chiar sute de mii de apatrizi, iar statul francez a găsit o formulă unicat contopind abuziv două noțiuni juridice distincte (naționalitatea și cetățenia în una singură) pentru a masca în fapt originea etnică a numeroase persoane din fostele colonii franceze.

Discriminări inacceptabile, contrare legislației, întâlnim în ultimul timp în tratarea multor refugiați din alte continente, inclusiv romi, care din motive de insecuritate, ori în căutarea unui loc de muncă etc., sunt neacceptate pe teritoriul Franței și al altor state occidentale.

Inacceptabile juridic, politic și uman sunt, în acest sens, declarații precum cele făcute de actualul președinte al Franței, François Hollande, potrivit căruia *"problema care se pune este dacă Franța are vocația (?) să îi primească pe toți cei mai vulnerabili"*. La rândul său, Michel Rocard, fost șef al guvernului și lider

socialist, a declarat calomniator că *"Franța nu poate primi toată mizeria lumii"* (?!?).

Spre deosebire de aceștia, marele cărturar și istoric Nicolae Iorga aprecia cu îndreptățire și profund umanitar că *"Fiecare om e o întrebare pusă din nou spiritului universal"*.

În context este necesar să amintim și discriminările la care au fost și sunt supuse încă femeile în numeroase țări din Asia, Africa, dar și din Europa: inegalitate la angajare, promovare și retribuție în raport cu bărbații, interzicerea accesului în funcții de stat sau în rândul deservenților cultici, în acordarea și exercitarea dreptului la vot, la educație și sănătate ș.a.

Credem că, acum, la ceas aniversar, se impun nu referiri abundent elogioase cu privire la semnificația și rolul important, de necontestat, al Declarației Universale a Drepturilor Omului pentru umanitate, ci la necesitatea stringentă de îmbunătățire a situației în domeniu, printr-o acțiune concertată a comunității internaționale, chemată să se manifeste cu bună credință și într-un nealterat spirit de responsabilitate.

Mircea M. Dabija

**O INSTITUȚIE ANACRONICĂ : CNSAS
NU GLONȚUL A FOST ORB, CI TRĂGĂTORUL!**

A trebuit să treacă ceva timp de la durerosul eveniment pentru a mă obișnui, dar fără a mă împăca cu gândul că este adevărat! Că într-o țară democrată o lege discriminatorie poate genera răzbunare și produce victime – chiar și indirect – concurând prevederile anticonstituționale ale legilor din anii '47 – '52, cu privire la deblocările din armată, poliție și siguranță pe criteriile aberantului principiu al luptei de clasă.

Abia ieșisem din adolescență când l-am cunoscut pe Mircea Ardelean. Îdrăznesc să afirm că eram prieteni, dacă nu cumva a fi prieten cu un ins vânat de CNSAS este o culpă! În 1984 avea gradul de colonel și fusese numit șeful Inspectoratului MAI al județului Covasna. Tocmai atunci minți bolnave, naționalist – iredentiste și, până la urmă, criminale puseseră o bombă artizanală la statuia lui Mihai Viteazu din Sfântul Gheorghe. Curiozitatea unui copil a produs deflagrația și l-a costat viața. Nu mai știu dacă sclerații criminali au fost identificați și pedepsiți, dar țin minte că îl tachinam prietenește, spunându-i că dacă n-a reușit să armonizeze relațiile dintre români și unguri și să prevină un asemenea eveniment tragic, ar trebui să ceară sprijinul poetului Adrian Păunescu, cel care de un 24 ianuarie, într-o emisiune „Antena vă aparține”, a izbutit să organizeze o Horă a Unirii în jurul statuii Unificatorului.

Mircea era sigur că nu se va mai repeta o asemenea faptă monstruoasă, precizându-mi: ”Am întocmit un Plan temeinic de măsuri preventive.” Ei bine, a avut dreptate! Actul criminal nu s-a mai repetat. Dar, culmea! De la acel plan de măsuri care a contribuit la stoparea diversiunilor șovine, i s-a tras nenorocirea.

După 27 de ani, în septembrie 2011, primește de la CNSAS o *Notă de constatare privind calitatea de ofițer de securitate la cererea numiților G.A. și G.I.* ” Nu se detaliază în ce a constat încălcarea drepturilor acestora, dar, contrar prevederilor legale, lucrătorul de la CNSAS îl învinuiește că a semnat, ca șef al Inspectoratului, Planul de Măsuri (preventive-n.a.) din 5 noiembrie 1984 în care era vizat un anume H.A.S., care (citat:) „ stăpânit de manifestări naționalist-șovine și iredentiste își exprima, într-o împrejurare, *regretul că explozia de la statuia din Sfântul Gheorghe n-a reușit întru totul, poate ulterior se va putea aranja ceva mai de răsunet*”. Orice om de bună-credință și cu atât mai mult unul cu responsabilități ar lua măsuri de contracarare a unor asemenea fapte și de pedepsire a răufăcătorilor. Ori, la CNSAS această judecată de valoare... *nu se află* ori lipsește cu desăvârșire. Apoi, „inchizitorul” de la CNSAS, prin abuz de putere, a încălcat prevederile art.1, alineat 7 din OUG 24/2004 care obligă partea lezată la o cerere scrisă! Ori, H.A.S. n-a întocmit un astfel de act cerut expres de lege!

Asemenea procedură lipsește și-n cazul învinuirii ofițerului prin aceeași **Notă**, că a semnat o adresă către organul ierarhic, însoțită de un „Raport de supraveghere a deplasării, în zonă, a unui cadru de informații sub acoperire diplomatică și a contactelor realizate de acesta cu unii intelectuali din comunitatea locală.” (Auziți *ce blasfemie*, de a nu-l fi lăsat pe „diplomat” să-și contacteze legăturile și să-și desfășoare acțiunile potrivnice statului român!)

La primirea **Notei**, Mircea Ardelean mi-a telefonat puțin supărat că, în loc să fie felicitat pentru măsurile preventive preconizate atunci, este trimis în judecăt, după atâția ani, la Curtea de Apel București! Era însă destul de mândru pentru ceea ce i se reproșa, fiind încrezător în dreptatea justiției române. Numai că el nu auzise că mai există și judecători fără discernământ, ca să nu zic bântuiți de prejudecăți. Căci, cum poți califica comportamentul unui judecător care, într-un caz ce nu era de reținut vreo vinovăție a unui ofițer, ci dimpotrivă era de subliniat că respectivul făcuse o faptă bună pentru țară, în dialogul din timpul ședinței de judecată președintele a ținut să sublinieze: „faptele bune și Securitatea sunt noțiuni incompatibile!” O asemenea replică se putea întâlni într-un tribunal inchizitorial medieval, nu într-o sală de judecată din secolul XXI!

Din păcate, colonelul Mircea Ardelean n-a mai apucat să se confrunte cu justiția, pentru că, deși brava că nu are de ce să-i fie teamă, fapt pe care i l-am împărtășit și pentru care l-am încurajat, subconștientul lui a înregistrat un șoc, iar în sufletul său s-a produs o neașteptat de puternică emoție și, după câteva zile, inima i-a cedat! „Cercetătorul” de la CNSAS n-a ratat ținta. A lovit în plin și a mai bifat finalizarea unui „caz”, dovedindu-se că nu glonțul a fost orb, ci trăgătorul!

Repetatele încercări de promovare a legii lustrației, începând cu *vestitul* punct 8 al Proclamației de la Timișoara, s-au lovit de opoziția clasei politice post-decembriște de teama ca unii membri ai acesteia cu înalte responsabilități în partidul comunist să nu apară ca „stăpâni” ai Securității, știut fiind că fără aprobarea acestora nu puteau fi întreprinse măsuri nici măcar de către „temuta” instituție! Textele de lege care s-au strecurat prin parlament în 2010 și 2012, au fost declarate neconstituționale. În aceste condiții, singurele reglementări cu caracter de lustrație vizează doar categoriile foștilor ofițeri de securitate și ale colaboratorilor acestora.

În țările ex-comuniste, instituțiile care gestionează arhivele Securității, folosesc datele doar ca material de studii istorico-sociale ale epocii respective. Pastorul Ioachim Gauck, fost șef al CNSAS-ului nemțesc, vehement critic al Securității est-germane, STASI, ales președinte al Germaniei, a redus competențele instituției pe care o patronase la acelea de a fi un organism menit să dezvăluie cetățenilor țării istoria statului comunist și nu ca un instrument politic cum se petrec lucrurile la noi, unde CNSAS-ul și-a propus să continue tradiția luptei de

clasă. Prin deciziile sale, CNSAS pare adesea intenționat să creeze un nou prototip de dușman de clasă, activitatea fiindu-i marcată de abuzuri (cum este și în cazul la care ne-am referit) și de vendetă politică. Argumente, în acest sens, sunt dosarele actualizate ori de câte ori un adversar politic trebuie sacrificat (compromis) pe altarul intereselor personale ori de partid.

La așa o Lege (Ordonanță) aberantă, așa băgători de seamă, care *îmbălsămați* cu ură și cu narcotice de răzbunare își dau cu presupusul. Într-o seară, butonam tastele de la telecomandă și a apărut pe ecranul televizorului figura unui campion al intoleranței care saluta *izbânda* tizului său, revoluționar de profesie, Doru Mărieș, de a fi fost încorporat în alianța de dreapta și de a candida pe un post de parlamentar – sortit eșecului, până la urmă, pentru că alegătorii știu să aleagă bobul de neghină. *Teleastul* în cauză cu figura lui de Toulouse Lautrec în mizerie, Doru Braia, în loc de salut s-a grăbit să arate copia unui talon de pensie de urmaș în valoare de 1800 de lei al soției unui ofițer de securitate, mirându-se de era să-i cadă fața: „ia, uite, domnule, ce pensii au ăștia!” Individul, ca produs al CNSAS, este un propagator al luptei împotriva „dușmanilor poporului”, mai degrabă pentru a se băga în seamă, pentru că n-a auzit nimeni de el înainte de 1989 (!?)

Este nedrept că, deși s-a stabilit lipsa de implicare a Securității în fazele fierbinți ale evenimentelor din 1989, acțiunile de discreditare globală a acesteia își mențin virulența abuzivă în varii campanii mediaticе, fără a face diferența necesară între aspectele represive istoricește condamnabile și acțiunile puse în serviciul țării! Iar sloganul emanațiilor: *securiști-teroriști* continuă să fie întreținut ca o dihonie cu toate caracteristicile unei dogme!

Marian Teodorescu

P.S.

În legătură cu percepția *tabu-negativistă* despre Securitate consemnez opiniile unui părelnic, “acuzatorul public” amator (dac-ar fi fost de profesie, ar fi însemnat o nenorocire) Petre Mihai Băcanu, cel care, în anii 1990-91 punea întrebarea inchizitorială: *ce-ai făcut în ultimii cinci ani?* Într-o discuție despre Securitate - moderată de Mihai Tatulici - își motiva lupta împotriva acestei instituții, aducând la cunoștință telespectatorilor fapta “mârșavă” a unui *securist* care “a furat din Occident o fabrică”! Înțeleg că este vorba de niște planuri, că doar n-a cărat-o în spate, i-a răspuns interlocutorul. Da, domnule, dar a furat-o de la prietenii noștri din Vest, își consolida lustragiul (scuzați, n-am găsit altă derivație de la cuvântul lustrație, lege pe care încerca s-o impună în afara parlamentului) opinia. Si ce,

domnule Băcanu, a dus-o acasă? Cine știe cu ce emoții a “furat fabrica”, cum cataloghezi dumneata, o acțiune de spionaj care se practică în toată lumea. Crezi că prietenii noștri din Occident n-au “furat” informații sau planuri dintre cele mai secrete din țara noastră?

Pentru preopinent nu conta argumentația. Rămânea la părerea lui, în sensul de nălucire. Acest personaj cu rol de destabilizare și învrăjbire, bag sama , pe termen limitat, căci după ce și-a “agonisit” o avere prin mijloace numai de el știute s-a retras de pe scenă. “Maurul” și-a “făcut datoria” și a trebuit să plece. Din păcate, așa se mențin ideile preconcepute despre o instituție pe care cei certați cu legea ar fi vrut să nu fi existat.

CULOAREA ROȘIEI MONTANA

Roșia Montană era momentul de care aveam nevoie de mai multă vreme. Să scoatem din el tot aurul, indiferent dacă la Roșia Montană se va exploata sau nu!

Neîncredere și suspiciune

O tragedie cumplită prin care trece un popor este tragedia de a nu mai avea încredere în propriii aleși. E ca și când nu ai mai avea încredere în părinți, în profesori, în duhovnici, în tine, la urma urmelor. Un vas fără busolă în mijlocul mării, un câine vagabond într-un oraș în care se face referendum pentru uciderea câinilor fără stăpân.

Dacă îi alegem pe aleși pentru a ne proteja de lucrurile ascunse, pentru a ne deschide ochii asupra a ceea ce noi nu putem descifra, pentru că am fost pregătiți pentru alte îndeletniciri, și vedem cu dezamăgire că pe aleși nu îi interesează decât propriile lor persoane, că nu văd decât propriile lor interese, ce facem?

Dacă îi alegem pe aleși pentru a alege în locul nostru atunci când noi nu știm care este cea mai bună alegere, dar ei aleg doar ce le este lor mai bine, ce facem?

Dacă nu mai avem încredere în nimeni că s-ar gândi și la binele nostru, ce facem? Ce alegem, pentru că de ales trebuie să alegem ceva, pe cineva? Pe cine? Alegem, atunci, pe cei pe care credem că ne vor face mai puțin rău. Acesta devine tristul criteriu al alegerilor noastre libere și democratice: alegerea celor pe care îi credem mai puțin corupți, mai puțin cinici, mai puțin vânduți, mai puțin vânzători, mai puțin ticăloși. De încredere cu greu mai poate fi vorba. Stăm apoi cu temere și cu îndoială la tot ceea ce spun și mai ales la tot ceea ce fac aleșii noștri. Încercăm să ne găsim o superficială satisfacție în a descoperi cu ce se aleg din actele lor de nepăsare, de corupție, de prostie, inconștiență, nepricepere și de mișelie care le încarcă împăunatele agende de aleși, unde și cum ne vor provoca următoarea dezamăgire, unde și cum ne vor lăsa descoperiți în fața loviturilor venite din te-miri-unde.

După mulți ani de dezamăgiri și speranțe înșelate, memoria colectivă se deschide pe momentele mai degrabă dramatice din istoria comună, decât pe cele glorioase. Se rememorează 28 iunie 1940 (cedarea fără împotrivire a Basarabiei și Bucovinei de Nord), 30 august 1940 (cedarea fără împotrivire a Ardealului de Nord), 7 septembrie 1940 (cedarea fără împotrivire a Cadrilaterului), 23 august 1944 (predarea fără condiții a țării, rușilor, când aceștia erau gata să semneze un armistițiu onorabil pentru noi cu guvernul Antonescu), 4 februarie 1948 (oferirea Insulei Șerpilor ca un cadou făcut sovieticilor). Se inventariază mintal obiectivele economice și resursele solului date mai pe nimic după 1990. Și toate acestea semnate de către cine? De către aleși.

Cam pe aici se află "starea națiunii", psihoza națională, în cazul Roșia Montană.

Oamenii nu înțeleg și nu mai cred nimic din ceea ce li se spune de către aleșii lor, când văd că aceștia nu au nimic de zis, că doar vorbesc și se uită în altă parte.

Că jumătate din ei spune că Roșia Montană este albă și că cealaltă jumătate spune că Roșia Montană este neagră?

Totul pare să se transforme într-o nebunie, într-un delir îndesat în decor de carnavalesc și revoluție. Lumea iese în stradă și strigă, protestează. Minerii intră în mină și tac și contra-protestează. Organizații ecologiste nonguvernamentale și nonprofit zic că nu. Organizații civice tot nonguvernamentale și tot nonprofit zic că da. Toți au o părere. Părere contrară a celui alt. Lumea este derutată, înclină tot mai mult să-i creadă pe toți manipulați sau cu interese ascunse. Nesinceri și perfizi.

Oamenii ar dori o lămurire, orientare, o direcție în care să plece, o poziție în care să creadă și pe care să o sprijine. Cineva care să le spună care este culoarea adevărată a Roșiei Montane. Dar cine? Specialiști nu prea mai sunt și, apoi, ce să știe ei, niște bugetari pârliti? Politicienii? I-am văzut! Biserica? Oh...! Armata? Ah...! Cine? Și dacă s-ar găsi totuși cineva care să le spună, ar mai fi cineva care l-ar crede?

În trecut ne-am exersat în practica de a lua exact pe dos sensul spuselor aleșilor noștri. Dar acum, în democrație, când avem mai multe soiuri de aleși, ce facem? Ce facem când fiecare dintre ei spune invers decât ceea ce zice adversarul politic, numai și numai pentru a nu fi de acord cu el? Care este inversul bun și care este inversul fals?

Televiziunile, mari amatoare de scandal, trăitoare din scandaluri, exultă. Exploatează la maximum confuzia. Își dau toată silința pentru a o menține și a o spori.

Ca o turmă de oi fără cioban încercăm să ghicim cât mai avem până la marginea prăpastiei.

Ca o turmă de oi cu un cioban bezmetic și păcătos ne este frică să mergem mai departe și-am vrea să ne oprim, dar nu putem, pentru că din spate ne gonesc haite de lupi flămânzi.

Mințiți în mod repetat și fără rețineri, oamenii se simt singuri, părăsiți, umiliți și înfricoșați. Neîncrederea și suspiciunea se revărsă ca apele la inundații și cuprinde tot, sate, orașe, case, oameni, animale.

Totul până la aur

Coarda a fost întinsă prea tare. A ajuns până la aur și riscă să plesnească. Pentru că aurul are o semnificație deosebită pentru români și nu numai pentru ei. Pentru orice om. Are o încărcătură de mitologie, de poveste, de talisman tămăduitor și protector. Oricât de sărac ar fi el, omul, caută să aibă ceva al lui, din aur. Cât de mic și de neînsemnat ar fi, un inel, o verighetă, un cerceș, o bucată de lăntșor sau o cruciuliță, pentru că e de aur îi va da un sentiment de încredere, de siguranță că nu o să moară niciodată de foame. Că, la o adică, va vinde aurul și va face pe dracu ghem. Aurul își trece asupra celui care îl are o parte din strălucirea și din veșnicia lui, făcându-l să se simtă mai pur, mai frumos, mai sănătos, mai la adăpost, mai sigur.

Și Roșia Montană înseamnă aur. Aurul românilor. Aurul pe care și comuniștii au vrut să li-l confişte, dar pe care ei l-au ascuns cu disperare sub

pământul bătăturii. Un icosar sau doi, ori o mahmudea, cine a avut, sau chiar o salbă, cei mai pricopsiți. Aurul nu s-a dat nici de frică. Se murea de foame dar gândul că în bătătură aveau îngropați doi bani de aur îi făcea pe bătrâni să închidă ochii liniștiți, încrezători că vor avea copiii, mai încolo, aur pe care să-l dezgroape. Aurul era siguranța zilei de mâine. (Nu și rezervele băncilor contează pe aur? Nu crește prețul lui pe timp de criză?) Românii, chiar dacă nu se puteau atinge de aurul lor pentru că era în vitrina muzeelor, în cărțile de istorie, în pământul bătăturii sau în măruntaiele munților, erau mândri că undeva acesta exista și le aparținea. Aurul istoric exploatat la Roșia Montană înainte de Traian. Aurul de la Albumus Maior. Aurul din care însuși Traian jefuise 165 de tone, care, împreună cu alte 331 de tone de argint, de asemenea jefuite de pe pământul dac, au finanțat 123 de zile de jocuri și de sărbători la Roma, au dus la indemnizarea locuitorilor Romei cu 650 de denari fiecare (1 denar cântărea aprox. 4,5 grame de argint) și la scutirea acestora de impozite pe timp de un an.

Dacă majoritatea românilor habar nu aveau de Roșia Montană, știau totuși că ea există undeva sub un nume oarecare. Acum o descoperă și o potrivesc, deopotrivă cu mândrie și cu teamă să nu le fie din nou jefuită, în locul rămas gol mult timp în mozaicul istoriei lor. Istoria aurului românesc. O știau, deci, o simțeau, o așteptau și sperau că odată și odată avea să iasă la suprafață. Iar acum, că ieșit, să o dea chiar ei de bunăvoie la străini? Și apoi la ce-ar mai avea de așteptat? La ce să mai spere? La mărunțișul de tablă pe care străinii să li-l pună în palmă cu pompă și cu ipocrită mărinimie?

NU! Totul până la aur! Aurul nu se dă! Aurul se păstrează!

Nu avem tehnologie și nu putem să scoatem aurul nostru de la Roșia Montană a noastră? Și ce dacă? Lasă-l acolo, în pământ, până când o să avem tehnologie ca să-l scoatem! În vremea comunistă am putut să scoatem aurul de sub hambarul unde stătea îngropat de al bătrân? Nu. Dar, până la urmă, s-au schimbat vremurile și, uite, că l-am scos. Ce am făcut cu el e altă treabă, dar l-am scos. O să-l scoatem noi și pe acela de la Roșia Montană, dar acum, deocamdată, lasă-l să stea acolo!

Am dat pe nimic fabrici, petrol, gaze, cupru, pământ, bănci și creanțe, dar aurul, nu. Nu!

Aurul, nu!

Adică, ia stai puțin! Suntem noi ultimii din Europa la toate capitolele, în toate statisticile, dar avem aur! Suntem noi urma urmelor, popor de hoți, de leneși, de țigani, de curve și handicapați, de corupți și vânzători, dar avem aur! Nu avem nimic ca lumea nici în noi, urmași sălbatici ai lui Dracula, nici în țara noastră înapoiată, dar avem aur! Nu avem industrie, nu avem agricultură, nu avem șosele, nu avem bănci, nu mai avem nici petrol, nici gaze, că le-am dat străinilor, nu avem nimic, dar avem aur! Nu mai avem nici măcar sare, că aia cu care puteam acoperi întreg consumul mondial timp de mai multe zeci de ani, am dat-o și pe ea la străini că nu mai e bună, că n-are iod și dacă o consumi faci gușă (în istoria noastră nu știu câți români au avut gușă, dar de tâmpenie nu cred că am dus vreodată lipsă) și așa am ajuns să cumpărăm de la alții sare, din aceea cu iod, cu care nu poți pune nici măcar murături, dar conformă cu standardele UE, pentru că UE se îngrijește ca

săracii români să nu mai capete și gușă pe lângă toate nenorocirile pe care le au pe cap.

Deci, n-avem de nici-unele, dar avem aur! Strâmbă din nas străinii când aud de români, dar li se fac ochii cât cepele atunci când aud de aurul nostru. Să-l dăm acum și p-ăsta? Nu! Aurul, nu!

Și neîncrederea, încrâncenarea crește, cu cât explicațiile se îndesesc și cu cât culoarea aurului de la Roșia Montană alternează mai repede de la alb la negru și invers, trecând pe rând, prin toate culorile curcubeului.

De la alb și negru înspre roz

Dar, peste toate culorile ei, Roșia Montană irizează și o tentă de roz pentru români.

O tentă de trezire din povestea de adormit copii subdezvoltați că străinii din capitalismul democrat ne aduc binele, fericirea și bunăstarea promisă înainte de alți străini din socialismul dictatorial. Este tenta de tresărire a bănuielii că nu tot ce zboară se și mănâncă.

Tenta că, după ce au fost amăgiți ani la rând cu panglici și mărgelile din bazarurile demult desființate din Apus, românii încep să se uite mai bine la ce li se pune sub nas, că încearcă să ia seama la ce se spune în spatele lor atunci când se vorbește despre ei, că încep să adulmece și zărilor nu doar trecutul, să pipăie pietrele care le stau în cale și să le ocolească, să guste cu reținere poțiunile care li se oferă să le dea pe gât pe nerăsuflăte.

Tenta selectării și alegerii dintr-o varietate de posibilități negociate, în locul acceptării aceleiași oferte tip întotdeauna redactată de către alții.

Tenta că încep să se uite mai bine la ei și să se înțeleagă ce văd, nu să se rușineze aprioric de alții și să își ceară scuze pentru vini închipuite.

Au crezut mult timp toate prostiile care li s-au spus din toate părțile. Acum nu vor să mai creadă nimic. Nici o vorbă. Vor probe, vor demonstrații, vor rezultate. Vor fapte, nu păreri. Sunt sătui până peste cap de opinii rostite savant din diferite "puncte de vedere". Din punctul de vedere al unor miopi, al unor chiori, al unor orbi care le făceau favorul se le arate calea cea bună.

Tenta că aleșii încep să înțeleagă faptul că alegătorii au, cu adevărat, urgentă și mare nevoie de ei.

Roșia Montană era momentul de care aveam nevoie de mai multă vreme. Să scoatem din el tot aurul, indiferent dacă la Roșia Montană se va exploata sau nu!

Ovidiu M. Curea

CEHOSLOVACIA – 1968. Amintiri, bazate pe fapte

I. CONTEXT ISTORIC

În anul 1968 ne aflăm încă în toiul războiului rece dintre Est și Vest, de fapt între URSS și SUA, restul aliaților necontând semnificativ.

Sferele de influență erau deja împărțite între ruși și americani, Cehoslovacia aparținând sferei sovietice, potrivit înțelegerilor de la Yalta.

S-a întâmplat însă o sincopă în Tratatul de la Varșovia. **România**, țară membră, a avut o poziție aparte: a respins o implicare în intervenția din Cehoslovacia, ba chiar s-a opus deschis, public.

Țara noastră se îndepărtase încet, încet, de hegemonia sovietică, încă din aprilie 1964, când s-a publicat o adevărată "*Declarație de independență*", la putere fiind atunci în România Gheorghe Gheorghiu Dej, soldată și cu îndepărtarea ultimilor consilieri sovietici din aparatul de stat român.

Pe plan extern, preluându-se din ideile lui Nicolae Titulescu, s-a pus pe primul plan coexistența pașnică și neintervenția în treburile interne ale altei țări, ca politică statală și de partid.

În anul 1967, sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, fără a fi meritul său exclusiv, s-au petrecut niște evenimente în politica externă a României, printre care:

1. Stabilirea de relații consulare și comerciale cu Spania lui Franco (05.01.1967);

2. Instituirea de relații diplomatice cu Germania Federală (31.01.1967);

3. Menținerea relațiilor cu Israelul, după războiul de 6 zile cu arabii (5-10.06.1967). Mai mult, la întâlnirea de la Moscova din 09.06.1967, delegația României a refuzat să semneze Declarația prin care a fost condamnată "agresiunea israeliană". Aspect confirmat istoric: n-a fost o agresiune israeliană, ci o apărare contra arabilor care au declanșat atacul.

Această poziție a făcut din România un mediator între beligeranții din Orientul Apropiat, luat în considerație și de lumea occidentală, mai puțin de cea din Est.

4. Apropierea față de China, prin canale diplomatice, care au făcut ca România să joace, ulterior, un rol important în relațiile dintre URSS și China și dintre SUA și China. Meritul principal a fost al lui Ion Gheorghe Maurer.

Să nu uităm nici amănuntul că un președinte al Chinei și alți lideri politici chinezi și-au făcut studiile în România.

5. Apropierea și chiar preluarea rolului de lider în rândul țărilor nealiniat și în curs de dezvoltare. Ideea de bază a fost tot neintervenția niciunei puteri în treburile interne ale vreunei țări.

Acesta a fost contextul istoric privind poziția României față de evenimentele din Cehoslovacia.

II.MĂSURI LUATE ÎN ROMÂNIA

Pornind de la poziția fermă luată de România împotriva intervenției blocului sovietic în Cehoslovacia, temându-ne și noi de o intervenție similară, în țară s-au luat mai multe măsuri, doctrinare și practice.

1. Doctrinare

S-a reluat o idee mai veche, de pe vremea strămoșilor noștri, a domnitorilor români din Moldova și Țara Românească, când la război erau chemați toți megieșii.

Doctrina veche/nouă este "*războiul întregului popor*" împotriva invadatorilor.

A fost reimplementată de Ceaușescu ca o doctrină principală de apărare. Repet, n-a fost ideea lui, ci este din timpuri străvechi, chiar din vremea invaziei persilor în Dacia, rege persan fiind Istaspe, descendentul lui Darius, când a fost capturat de daci chiar fiul regelui persan.

2. Măsuri practice, de apărare

a/ S-a procedat la reorganizarea forțelor de apărare a țării, pe plan militar și civil, fiind reactivate vechile unități ale "vânătorilor de munte" și create "Gărzile patriotice", formate din muncitori de rând, care să lupte cu arma în mână (din depozite speciale) pentru respingerea inamicului.

Pe plan militar s-au format noi unități speciale, care să acționeze în zona subcarpatică. În Dobrogea au fost amplasate două noi Divizii mecanizate, zona fiind prima expusă la un atac sovietic, terestru și naval.

S-au mai constituit opt batalioane de securitate, care să organizeze o rezistență în principalele orașe, ca întâmpinare a unor forțe de desant inamice.

Și ca primă/ultimă măsură de siguranță s-a reactualizat sistemul ordinilor de mobilizare a rezerviștilor în caz de urgență, cu accent pe viteza de reacție. S-au făcut și exerciții practice în acest sens, asta ținând tot de doctrina "*războiului întregului popor*" împotriva invadatorilor.

b/ În plan logistic s-au modernizat ori creat noi drumuri/șosele strategice, îndeosebi în zona de munte, respectiv:

- Culoarul Bran-Rucăr a fost modernizat, punându-se asfaltul, ca să suporte tancuri și mașini grele.

- S-a construit Transfăgărășanul, un drum de vis, care străbate munții șerpuiind, cu un asfalt care mai rezistă și astăzi (cu mici excepții la intrarea și ieșirea prin tunelul spre Vidraru).

c/ Și în domeniul muncii speciale, subversive, s-au luat măsuri.

Mulți ofițeri de informații externe, obișnuiți cu munca sub acoperire, au fost dispersați în țară, ca să adune informații și să răspundă oricând unei chemări.

Au plecat cu strictul necesar: câteva haine de schimb, obiecte de toaletă, bani, un sistem de comunicare și acte false. Ei trebuiau să se integreze într-o nouă locație din țară, cu o nouă identitate și să acționeze informativ sau subversiv. Din fericire n-a mai fost nevoie, căci lucrurile s-au potolit, iar ei s-au întors la bază, concentrându-se pe munca lor specifică, spionajul extern.

d/ Ca protecție, au fost schimbate toate codurile de stat și s-a pus pe microfilme cea mai mare parte/semnificativă a documentelor de arhivă, care au fost duse în munți, în zona Bran-Rucăr, unde au rămas până în noiembrie 1968. Prioritare au fost dosarele de spionaj/contraspionaj, referitoare la rețelele necunoscute de sovietici.

III. O EXPERIENȚĂ PERSONALĂ

Pe atunci eram student la Facultatea de Comerț Exterior, iar vara lucram la mare ca să mai câștig un ban și să am parte, pe gratis, de sezonul estival: am pornit ca bagajist, am avansat ca recepționar de hotel și am ajuns șeful bazei sportive din Neptun-Olimp.

În anul 1968 eram bagajist și, ulterior, recepționar la hotelul "Istria" din stațiunea Neptun, transferat apoi la hotelul "Cometa" din Jupiter. Acolo m-au prins evenimentele din Cehoslovacia.

Am fost impresionat de discursul lui Ceaușescu din Piața Palatului, în fața sediului CC și am fost de acord cu abordarea. Atunci am fost contactat de un ofițer de securitate de la biroul din Mangalia, "Colțoman" îl chema (având fața pătrată și colțoașă), un locotenent-major.

M-a convins să colaborez, nu pentru a-mi pârî colegii, ci pentru a obține informații de la turiștii străini, toți din Europa, referitor la eventualele reacții la evenimentele din Cehoslovacia.

Știind că nu-mi voi turna colegii, am acceptat colaborarea, primul meu nume conspirativ fiind "Olteanu", ales de mine.

"Colțoman" nu mă punctase întâmplător. Aflase, prin sursele lui, că am o "prietenă", o **cehoaică**, cu care petreceam seri de poezie. Ne înțelegeam în limba engleză, dar în nopțile cu lună, pe plajă, eu îi recitam din Eminescu în limba română, iar ea îmi recita poezii în limba cehă. A rămas atunci la mare, în România, vreo două luni, fiindu-i teamă să se întoarcă acasă. Erau încă represalii în Cehoslovacia, ea fiind fiică de revoluționar.

Ca *sarcini informative* de la "Colțoman" aveam îndatorirea să obțin informații despre comportarea turiștilor străini, despre ce pun la cale, ca nu cumva să se iște

vreo rebeliune locală. Erau acolo turiști din Cehia, din Rusia, din Germania, Polonia și din Suedia.

Alături de alți agenți ai lui "Colțoman" participam la orice petrecere, foc de tabără pe plajă cu turiști străini, cu sarcina să-i potolim dacă o iau razna. Nu eram singuri, căci "Colțoman" era prin tufișuri în apropiere, cu o stație de emisie-recepție pentru cazuri de urgență.

Cum am spus, nu eram singurul informator, mai erau recepționeri și ghizi, printre care "Eva", ghid, româncă-unguroaică, cuplată cu un reprezentant al firmei de turism germane "Tui"; "Liane", ghid, șvăboaică, cu care m-am și iubit; "Rashid", șef de recepție, român de origine tătară; "Șoni", recepționar român de origine maghiară și un director de hotel, pensionar, fost securist.

Prin contribuția noastră, a "agenților" s-a preîntâmpinat orice acțiune violentă în zona Olimp-Neptun-Jupiter-Saturn-Mangalia.

În septembrie 1969, "Colțoman" a fost avansat la excepțional la gradul de căpitan, pentru activitatea desfășurată pe timpul verii. A dat o masă festivă, participând toți colaboratorii săi. Nu era deconspirare, căci toți ne cunoșteam și bănuiam câte ceva.

Pe "Colțoman", colțosul, l-am mai întâlnit și ulterior, când își dădea examenul de diplomă la Facultatea de drept, ultimul an, ca să devină ofițer superior, respectiv maior.

Eu eram deja în sistem, dar mai făceam o a doua facultate la fără frecvență, ca și "Colțoman". Amintindu-mi de vremuri trecute, l-am ajutat atunci și pe el și pe alți colegi de-ai lui, căci știau carte, din punct de vedere al Dreptului, că doar erau confrunțați mereu cu legea. Toți au reușit, luând examenele cu succes.

* * *

Să ne amintim mereu de evenimentele din Cehoslovacia de acum 45 de ani. A fost un îndemn spre democrație, deși eșuat atunci, dar care a dat speranțe unor popoare din estul Europei, speranțe care s-au îndeplinit în 1989, rând pe rând, România fiind ultima, cu o revoluție însângerată.

Petre Dan Dumitru

Arhiva „Periscopului”

1978: INCITAȚI DE MOSCOVA, COMUNIȘTII MOLDOVENI CONDAMNĂ „CU INDIGNARE” POZIȚIA INTERNAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

*La această rubrică am publicat mai multe documente desescrētizate în ultimii ani la Chișinău din arhivele de partid sovietice care atestă că așa-numita **problemă basarabeană** s-a aflat constant în deceniile șapte-nouă ale secolului trecut în centrul disputelor sovieto-române la cel mai înalt nivel. De fiecare dată când în România apărea un articol, studiu sau lucrare privind adevărul istoric despre rapturile repetate ale Rusiei țariste și apoi ale URSS privind părți importante din pământurile românești din nord și din est, sovieticii reacționau cu vehemență, acuzând statul român de revendicări teritoriale și de punere în discuție a frontierelor stabilite după al Doilea Război Mondial. Disputele româno-sovietice privind adevărul despre românii din Răsărit s-au desfășurat nu doar la nivelul mass-media și al cercetării științifice, ci au cuprins încă de la început și sfera dialogului politic dintre gigantul sovietic și România.*

Documentul declasificat pe care îl prezentăm mai jos aduce în premieră câteva elemente suplimentare.

1. Mai întâi faptul că disputele sovieto-române depășeau cu mult „chestiunea basarabeană”, reală de altfel, dar folosită de Moscova ca mijloc de presiune permanentă asupra Bucureștilor. În realitate, „disidența” sau, mai precis, opoziția românească față de politica intervenționistă, de forță și dictat, practicată de Marele Aliat pe arena internațională se extinde la majoritatea problemelor arzătoare ale epocii, din panoplia cărora se detașează relațiile cu China și colaborarea din cadrul Tratatului de la Varșovia. Opoziția României față de sovietici în interiorul Tratatului era deja cunoscută și recunoscută în SUA încă de la începutul anilor '70. Astfel, într-un document întocmit de Comunitatea Națională de Informații, datat 7 mai 1974 și declasificat în 1994, se menționa că România reprezenta „cea mai dificilă problemă a sovieticilor”, deoarece Bucureștii formula de fiecare dată amendamente la propunerile Moscovei, generând nemulțumiri și un „baraj de critici” din partea celorlalți aliași aserviți URSS.

2. În al doilea rând, Moscova folosea orice prilej pentru a întreține o atmosferă de ostilitate maximă în rândul comuniștilor și al populației RSS Moldovenești, în general, față de politica României, prezentată ca aliat nesigur, trădător, care a abandonat calea socialistă în favoarea Occidentului. Manipularea sovietică în RSS Moldovenească avea rezultatele scontate, învrăjbiră între „frați” atingând cote alarmante, după cum se poate constata cu ușurință din textul de mai jos.

*Din alt unghi de vedere, Nota informativă transmisă la Moscova de liderul de atunci al comuniștilor moldoveni este relevantă și pentru modul de gândire cultivat de regimul sovietic în republicile anexate imperiului. Textul este conceput simplu, în două secțiuni: în prima parte este elogiât „aportul decisiv” al lui Leonid Ilici Brejnev, secretarul general al CC al PCUS, președintele Sovietului Suprem al URSS, la „elaborarea și implementarea politicii coordonate pașnice a țărilor socialiste pe arena internațională”; în partea doua este demonizat „cursul separat” al politicii promovate de România, în speță de conducătorul acesteia, Nicolae Ceaușescu, a cărui poziție „toarnă apă la moara imperialismului mondial și al reacțiunii”. Să mai precizăm că „reacțiile” din RSS Moldovenească transmise conducerii URSS printr-o **Notă informativă**, în prima parte a lunii decembrie 1978, erau înregistrate după o consfătuire (la nivel înalt) a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, desfășurată în capitala sovietică în zilele de 22-23 noiembrie 1978. Cu acel prilej avusese loc un schimb de păreri asupra situației din Europa și a vieții internaționale, în ansamblu, după cum preciza Comunicatul final al consfătuirii. De asemenea, participanții adoptaseră în unanimitate o **Declarație**, consacrată inițierii de noi măsuri „pentru dezvoltarea procesului destinderii și pentru dezarmare”. În pofida „unanimității” de opinii asupra textului Declarației, evidențiată în Comunicat, delegația română, în speță Nicolae Ceaușescu, adoptase din nou un ton critic la adresa unora din pozițiile URSS, cum ar fi cele privitoare la relațiile cu China, activitatea grupului expediționar cubanez în foste colonii africane (Angola, Etiopia), sporirea cheltuielilor militare pentru a face față cursei înarmărilor impuse de SUA și NATO ș.a. Poziția conducătorului român îl înfuriase, firește, pe Brejnev.*

Nu lipsit de interes este și următorul element: disputele acute din dialogul la cel mai înalt nivel româno-sovietic erau ținute cu grijă de conducerea de la București departe de urechile și cunoștința opiniei publice românești, în timp ce sovieticii desfășurau o amplă campanie publică de acuzații la adresa României și a conducătorului ei. Despre aceste lucruri erau informați doar câțiva din anturajul liderului român și din structurile informative ale statului. Cât timp s-a aflat în România, adică până în vara anului 1978, I. M. Pacepa a știut și el, din „surse directe”, despre manipularea și dezinformarea sovieticilor. În locul adevărului, după fuga sa la americani, Pacepa a găsit de cuviință să alimenteze și el dezinformarea Moscovei, susținând până astăzi, în pofida evidențelor, că România era doar un „ pion otrăvit” al URSS împotriva Occidentului.

Sublinierile din textul de mai jos aparțin redacției (I.P.).

Notă informativă

despre părerile activului de partid al republicii (RSS Moldovenești, n.n.) referitoare la comunicatul CC al PCUS "Despre rezultatele ședinței Comitetului politic consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia"

Comunicatul CC al PCUS "Despre rezultatele ședinței Comitetului politic consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia" a generat un răsunet larg printre activul de partid al republicii. Bilanțul ședinței este apreciat pretutindeni ca un pas foarte important spre întărirea pe mai departe a potențialului de apărare al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, dezvoltarea și consolidarea colaborării reciproce multilaterale, aprofundarea legăturilor dintre partidele frățești, țări și popoare. Rezultatele sunt percepute ca o nouă confirmare a puterii forțelor socialismului, creșterii autorității și influenței lui internaționale.

În luările de cuvânt, activul de partid al republicii apreciază înalt cuvântările constructive, cu conținut profund, de program ale secretarului general al CC al PCUS, tovarășul Leonid Ilici Brejnev, în numele comuniștilor, tuturor oamenilor muncii din republică exprimă **aprobarea fierbinte, unanimă a politicii externe și interne a CC al PCUS, Biroului Politic și personal a lui Leonid Ilici Brejnev.**

1. *"Cu mare interes am luat cunoștință de cuvântarea secretarului general al CC al PCUS, președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al URSS, tovarășului L.I.Brejnev, la ședința Comitetului politic consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia"* – a declarat **primul secretar al comitetului raional de partid Octombrie din capitală, Pșenicinikov V.C.** „*Ca întotdeauna, ne-a emoționat claritatea și logica ideilor, analiza profundă și atotcuprinzătoare a situației internaționale contemporane, perseverența și consecvența lui Leonid Ilici în îndeplinirea politicii leniniste externe a PCUS, Comitetului Central, Biroului Politic al CC, personal a lui Leonid Ilici.*

Stăvilirea înarmării, preîntâmpinarea pericolului folosirii forțelor atomice, zădărnicierea planurilor dușmanilor, destinderea încordării internaționale – această chemare a lui Leonid Ilici, a conducătorilor altor partide frățești își găsește un răsunet fierbinte în inimile tuturor oamenilor de bună credință. În aceasta fiecare dintre noi, oamenii sovietici, vede rezolvarea practică a sarcinilor actuale ale epocii. Susțin întru totul principiile și concluziile din cuvântarea lui Leonid Ilici Brejnev".

2. *"Cuvântarea secretarului general al CC al PCUS, președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al URSS, tov. L.I.Brejnev, și a conducătorilor țărilor socialiste*

frățești de la ședință, declarațiile adoptate și comunicatul demonstrează că această cuvântare a devenit un eveniment foarte important în viața politică, a dat un impuls energetic nou destinderii încordării internaționale.

Apelul cu care s-au adresat participanții reuniunii către toate statele și popoarele – de a nu cruța forțele în lupta pentru păstrarea și asigurarea unei păci trainice – este aprobat cu căldură de oamenii muncii din raionul nostru și este privit ca un aport important la cauza de consolidare a păcii și progresului social.

*Îmi exprim recunoștința sinceră CC al PCUS și guvernului sovietic, personal tov. L.I.Brejnev pentru **aportul decisiv** la elaborarea și implementarea politicii coordonate pașnice a țărilor socialiste pe arena internațională" – a remarcat primul secretar al comitetului raional de partid Rîbnița, Mocanu A.A.*

În comentarii se accentuează aprobarea generală a directivelor lui Leonid Ilici Brejnev în problema perfecționării pe mai departe și aprofundării sferei de acțiune a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, creșterii rolului lui în dezvoltarea economică a statelor participante la Tratatul de la Varșovia.

*

Remarcând atmosfera prietenoasă în care a avut loc reuniunea, înțelegerea reciprocă și unitatea de idei pe problemele discutate, **activul de partid al republicii percepe cu o anumită îngrijorare așa-numita "poziție deosebită" a lui Ceaușescu.**

3."Declarația reuniunii și alte documente adoptate sunt aprobate fierbinte de comuniști, de toți oamenii muncii din republică. Fără nicio îndoială ei vor acorda un sprijin enorm forțelor păcii, democrației și socialismului din toată lumea. Declarația va fi un avertisment de temut celor care planifică să revină la timpurile războiului rece și amenințarea popoarelor cu arma.

Comportamentul delegației române la reuniune stârnește sentimentul de revoltă, demonstrează devierea continuă a conducătorilor de la București de la principiile internaționalismului proletar, care pe multe poziții foarte importante se unesc cu revizionistii chinezi. Atrage atenția comportamentul lui Ceaușescu după întoarcerea sa la București, unde poziția lui trădătoare și-a găsit dezvoltarea ulterioară în cuvântări demagogice" – a spus membrul Biroului CC al PC al Moldovei, președintele Comitetului controlului popular al RSS Moldovenești, Voronin P.V.

*4."Luând cunoștință de comunicatul CC al PCUS despre reuniunea Comitetului politic consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, **condamn cu indignare poziția adoptată de conducătorul delegației române, N.Ceaușescu.***

Consider că el trădează cu acțiunile sale interesele comune, discreditează unitatea politică, ideologică și armată a țărilor Tratatului de la Varșovia și, prin urmare, toarnă apă la moara imperialismului mondial și a reacțiunii.

Aprob în totalitate activitatea delegației noastre. Reuniunea de la Moscova a Comitetului politic consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia va intra în analele vieții internaționale contemporane ca un mare eveniment. Hotărârile ei vor contribui la întărirea păcii în Europa și pe toată planeta, la asigurarea principiilor coexistenței pașnice în relațiile dintre țările cu diferite orânduri, dezvoltării unei colaborări largi multilaterale reciproce a statelor și popoarelor" – a remarcat primul secretar al comitetului raional de partid Kotovsk, Zorica M.D.

5. "Sunt profund indignat și condamn linia vădit separatistă, abordată nu doar la reuniune, dar și în alte probleme internaționale de către liderul Partidului Comunist al României și, în special, poziția lui față de conducerea maoistă. În același timp, luând în considerație faptul că raionul nostru este situat la frontieră, iar în oraș și în majoritatea satelor se transmit programele televiziunii române, cred că este necesar ca activul nostru să fie asigurat cu materiale concrete pentru agitația politică verbală, care să demaște politica "deosebită" a conducerii Partidului Comunist al României față de Tratatul de la Varșovia, să arate poziția țărilor cooperării socialiste în problema păcii, securității popoarelor, destinderea încordării și acordarea ajutorului unor țări africane și arabe, de orientare socialistă" – a remarcat primul secretar al comitetului raional de partid Cahul, Podoleac I.N.

6. "Până în adâncul inimii ne-au indignat acțiunile delegației române care de facto încearcă să îndreptățească sentimentele sale naționaliste, incompatibile cu internaționalismul socialist, punând accentul pe necesitatea respectării stricte și consecvente a principiilor suveranității și neamestecului în treburile interne ale altor state.

Consider că Declarația reuniunii Comitetului politic consultativ dă o posibilitate nouă, țărilor din lagărul socialist, pentru o luptă mai activă pentru îmbunătățirea situației, pentru depășirea greutăților și piedicilor care stau în această cale" – a declarat primul secretar al comitetului raional de partid Râșcani, Urzica I.C.

**Secretarul CC al Partidului Comunist al Moldovei,
Ivan Calin**

13 decembrie 1978

(Traducere din limba rusă)

Masa rotundă

**ISTORIE ȘI ACTUALITATE ÎN DESTINUL ROMÂNILOR DE
DINCOLO DE PRUT**

În ziua de 31 octombrie 2013, Fundația Europeană Titulescu a organizat masa rotundă cu tema „Istorie și actualitate în destinul românilor de dincolo de Prut”, eveniment prilejuit de lansarea volumului „Problema Basarabiei în lumina principiilor actelor juridice internaționale (contribuții la cunoașterea raporturilor

diplomatice româno-ruse)”, semnat de Dumitru Th. Pârveu. Dezbaterea a reunit nume cunoscute ale vieții publice și științifice din țara noastră și din Republica Moldova: prof. univ. dr. Adrian Năstase, prof.univ. dr. Mircea Druc, juristul Tudor Panțâr, prof. univ. dr Ioan Scurtu, dr. George G.Potra, prof. Ion Negrei, col. dr. Petre Otu,

dr. Gheorghe Cojocaru, dr. Ion Constantin și alți istorici, diplomați și studenți interesați de tematica abordată.

Lucrarea de la care au pornit discuțiile despre spațiul dintre Prut și Nistru a fost reeditată de cunoscutul istoric Ion Constantin, preocupat în mod constant de problematica Basarabiei, dar și a Poloniei. Ea reprezintă teza de doctorat în drept susținută de maiorul Dumitru Th. Pârveu, în februarie 1944, la Facultatea de Drept-Secția Politico-Economică a Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj-Sibiu, cu o comisie având ca președinte pe eminentul jurist Gheorge Sofronie. Această valoroasă lucrare a apărut în tiraje restrânse, în anii 1943 și, respectiv, 1944, la Tipografia Școlii Superioare de Război din București, fiind însă puțin cunoscută chiar și în rândul specialiștilor,

Dumitru Th. Pârveu s-a născut la 6 martie 1906, în satul Tămășeni – comuna Băsești (ulterior Dodești), județul Fălciu și a avut o carieră tipică unui ofițer de administrație din armata României Mari, avansând în grad, începând de la sublocotenent, în anul 1927 și ajungând la maior, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, la sfârșitul căruia i-a fost întreruptă în mod brutal cariera, în condițiile instaurării regimului comunist în România. În perioada anilor 1936 –

1940, în paralel cu activitatea de ofițer de administrație, Dumitru Th. Pârvu a urmat cursurile Facultății de Drept și Științe de Stat a Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj, iar la scurt timp după absolvire s-a înscris la doctorat la aceeași instituție de învățământ superior. Tema aleasă de către Dumitru Th. Pârvu, pentru lucrarea de doctorat, *Problema Basarabiei în lumina principiilor actelor juridice internaționale (Contribuții la cunoașterea raporturilor diplomatice româno-ruse)* prezintă un interes științific deosebit, dar era de natură să răspundă și unei comenzi sociale și, de ce nu, politice. Nu este greu de presupus că doctorandul a ales un astfel de subiect, ținând cont și de actualitatea acestuia, în condițiile în care România fusese victimă a agresiunii sovietice din vara anului 1940, când în urma celor două note ultimative din 26 și 28 iunie, au fost ocupate Basarabia și nordul Bucovinei, în baza prevederilor protocolului adițional secret al Pactului Molotov – Ribbentrop din 23 august 1939. Acțiunea sovietică a fost imediat urmată de cererile guvernelor de la Budapesta și Sofia de a li se satisface și lor pretențiile teritoriale asupra României. Prin intervenția directă a lui Adolf Hitler, țara noastră a fost nevoită să cedeze Ungariei partea de nord-vest a Transilvaniei la 30 august și Bulgariei sudului Dobrogei (Cadrilaterul) la 7 septembrie 1940. Prin aceste acte de forță, statul național unitar român înfiptuit în 1918 a fost dezbinat.

Cedarea Basarabiei s-a făcut în condiții deosebit de dramatice, armata și autoritățile române fiind supuse unei umilitoare retrageri, sub o agresivă presiune a trupelor de ocupație. Ostașii români au fost nevoiți să accepte situația de a se retrage fără luptă și de a nu răspunde la actele de provocare ale armatei sovietice.

Întruchipând voința întregii națiuni de eliberare a Basarabiei și a nordului Bucovinei, generalul Ion Antonescu a inițiat încă din toamna anului 1940 pregătirea politico-diplomatică și militară a bătăliei pentru dezrobirea teritoriilor ocupate de sovietici în urma ultimatumurilor din vara aceluiași an. La 22 iunie 1941, generalul Antonescu a semnat faimosul Ordin de zi către armată: „Ostași, vă ordon, treceți Prutul!”

Fără a i se diminua în vreun fel caracterul riguros științific, lucrarea lui Dumitru Th. Pârvu reprezintă prin tema tratată și un gen de motivare/fundamentare din punct de vedere istorico-juridic a acțiunii României în Răsărit dintre anii 1941-1944, pentru eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei.

De la 5 aprilie 1944, maiorul Dumitru Th. Pârvu activa în cadrul Corpului de Vânători de Munte, iar după 23 august 1944, a fost trimis să lupte cu unitatea din care făcea parte în războiul antihitlerist, pentru eliberarea Transilvaniei de nord-vest, apoi în Ungaria și Cehoslovacia. Prin ordinul de zi nr. 16 din 27 octombrie 1944, dat de Comandamentul Părții operative a Corpului Vânători de Munte, i s-a

comunicat primirea ordinului „Coroana României” cu spade, clasa a IV-a, în gradul de ofițer, „pentru munca depusă și priceperea de care a dat dovadă în campania pentru dezrobirea Ardealului de Nord”.

La puțin timp după instalarea guvernului condus de Petru Groza, la 6 martie 1945, prin Legea nr. 186 privind „trecerea în rezervă a personalului activ al armatei care prisosește peste nevoile de încadrare”, maiorul Dumitru Th. Pârnu a fost scos din cadrele active ale armatei, situație în care s-au găsit peste 2.000 de ofițeri și 4.000 de subofițeri, care slujiseră în armata țării, în timpul regimului „burghezo-moșieresc

Moderatorul evenimentului de la Casa Titulescu, fostul premier al României, Adrian Năstase, președintele Fundației Europene ce poartă numele ilustrului diplomat, a menționat că România va susține în orice instanță dosarul Basarabia, indiferent de calea pe care aceasta o va alege în viitor.

Prof.univ.dr. Ioan Scurtu și-a exprimat părerea în acest context că „restabilirea adevărului devine o necesitate absolută” în ceea ce privește partea de răsărit a Moldovei. De asemenea, a atras atenția asupra faptului că, din nefericire, „în România actuală, istoria este tratată cu desconsiderare” și că Istoria românilor ca disciplină a dispărut din școlile din România. „Lucrarea de față este un efort care se înscrie într-un program pe care Ion Constantin, împreună cu colegii de la Chișinău, îl fac de multă vreme”, a punctat Ioan Scurtu.

Juristul Tudor Panțiru a observat că volumul reeditat oferă cititorului posibilitatea de a reflecta asupra valabilității actelor juridice în ziua de astăzi. Totodată, Panțiru s-a referit în discursul său la Declarația de Independență a Republicii Moldova, pe care „partea conștientă a Parlamentului de la Chișinău a adoptat-o ca un prim pas necesar în procesul de unificare a României cu Basarabia. Din păcate, nu a fost făcut pasul doi, a mai remarcat acesta. „Să ne facem datoria față de neam și țară, acolo unde ne aflăm. (...) Fără cunoașterea istoriei nu avem viitor”, a încheiat Panțiru.

La rândul său, istoricul militar Petre Otu a fost de părere că problema Basarabiei nu este încă rezolvată, în pofida tuturor actelor juridice și că spațiul dintre Prut și Nistru a fost întotdeauna un „barometru de echilibru de putere la nivel European”.

George G. Potra, directorul executiv al Fundației, a amintit în intervenția sa despre Nicolae Titulescu, care s-a opus chiar interlocutorilor români care au acceptat să discute cu URSS despre Basarabia ca o problemă în dispută. „Prin ‘90, noi, cei de la Chișinău și de la București, eram bucuroși că discutăm și susțineam

Perestroika lui Gorbaciov. Astăzi, de asemenea, suntem bucuroși că discutăm tot împreună despre integrarea Republicii Moldova în UE. Eu susțineam Perestroika fiind unionist, la Unire mă gândeam, nu la altceva. Pentru mine, Perestroika era o circumstanță istorică, în care, susținând-o cu trup și suflet, credeam că vom realiza ceea ce aveam în gând – spulberarea imperiului. Nu ne trebuia nouă, unioniștilor, românilor basarabeni și nord-bucovineni, Perestroika și succesul acesteia”, a declarat fostul prim-ministru Mircea Druc în cadrul mesei rotunde.

Acestea au fost câteva posibile repere de lectură ale cărții lui Dumitru Th. Pârvu, o carte care, odată cu reeditarea sa, și-a redobândit locul meritat, în bibliografia de referință a temei.

Redacția

REPUBLICA MOLDOVA: UNDĂ VERDE PENTRU EUROPA

2013 s-a dovedit un an crucial pentru parcursul european al Republicii Moldova. Un parcurs presărat cu multe ținte promițătoare, dar și cu numeroase obstacole. Sincopel generate de orgolii politicianiste, care păreau spre jumătatea anului să arunce definitiv în aer Alianța pentru Integrare Europeană, au fost treptat depășite, iar demersurile Chișinăului au căpătat din nou sensul unic spre Europa. În asemenea împrejurări dificile s-a văzut poate mai bine suportul puternic din partea României pentru integrarea europeană a Republicii Moldova. Fără îndoială, relațiile moldo-române au înregistrat în acest an un vârf pe toate planurile, necunoscut până acum în ultimele două decenii, după cum arată frecvența contactelor și volumul schimburilor bilaterale.

Într-adevăr, dialogul politic dintre Chișinău și București a cunoscut o revigorare pe toate palierele, cu vizite în ambele sensuri: la nivelul șefilor de stat și de guvern, al liderilor Parlamentelor, al miniștrilor de externe, al altor factori de răspundere. După o pauză mai lungă, la începutul lunii octombrie, la Chișinău s-a întrunit sesiunea Comisiei mixte guvernamentale moldo-române. De această dată, agenda subiectelor abordate de cele două părți a căpătat contururi mult mai concrete, deoarece încă din luna august au demarat câteva proiecte cu valoare strategică pentru viitorul relațiilor bilaterale. Este vorba în primul rând de începerea lucrărilor de construcție a gazoductului Iași-Ungheni, care va conecta rețelele de gaze ale României și Republicii Moldova. Lung de 43,2 km și cu o capacitate anuală de transport de 1,5 miliarde metri cubi de combustibil, gazoductul este menit să contribuie la consolidarea securității energetice a Republicii Moldova. Valoarea totală a acestui proiect depășește 26 milioane euro, din care un sfert reprezintă fonduri europene nerambursabile. *În sfârșit fapte. România nu trebuie să dea nici sfaturi și nici indicații Republicii Moldova, ci doar să concluzeze pentru a face mai bună viața oamenilor de pe cele două maluri ale Prutului*, declara premierul Victor Ponta cu ocazia lansării proiectului. *Un proiect cu adevărat de importanță strategică în sectorul energetic, pentru că într-o etapă ulterioară se prevede ca gazele naturale din Europa să ajungă aici, în Republica Moldova*, sublinia la rândul său comisarul european pentru energie, Guenther Oettinger, prezent la ceremonia inaugurală, care adăuga: *Mă bucur să văd că Republica Moldova privește foarte serios angajamentele asumate în fața comunității energetice. Vom face ca această cooperare să fie cât mai durabilă*. Vizibil marcat de importanța momentului, premierul moldovean, Iurie Leancă, menționa și el: *Uniunea Europeană și România au demonstrat că sunt parteneri strategici ai Republicii Moldova*.

Deloc întâmplător, tot în luna august a anului 2013 a avut loc lansarea oficială a unui alt proiect cu o puternică încărcătură simbolică. Este vorba de

proiectul de asistență medicală de urgență tip SMURD, de asemenea finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Operațional Comun (transfrontalier) România-Republica Moldova-Ucraina, în valoare totală de 6,7 milioane euro, suportat în cea mai mare parte de UE. Potrivit înțelegerilor convenite, începând cu primul trimestru al anului viitor un elicopter achiziționat de România și dotat cu toate echipamentele necesare asistenței medicale de urgență va opera pe ambele părți ale frontierei moldo-române. La rândul său, partea moldoveană se va dota cu șase unități de intervenție terestră (patru pentru descarcerări, un laborator chimic și o mașină pentru transportul pacienților) și va pregăti personal de deservire adecvat. Elicopterul SMURD va putea interveni nu doar în zona de frontieră, ci pe întregul teritoriu al Republicii Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, dacă autoritățile locale de aici vor fi de acord. *Este un proiect îndrăzneț. Pentru prima dată, o țară membră a UE (România) va interveni în situații de urgență pe teritoriul unei alte țări care nu este membră a Uniunii și viceversa*, a precizat Mihail Harabagiu, șeful Serviciului pentru Protecție Civilă și Situații Excepționale din cadrul MAI al Republicii Moldova.

Consemnând intrarea relațiilor moldo-române într-o etapă nouă, a proiectelor concrete și de durată, unii comentatori s-au grăbit să anunțe *sfârșitul „podului de flori” și începutul pragmatismului*. O constatare, desigur, nu lipsită de adevăr. La începutul anilor '90, după îndelungi perioade de înstrăinare a românilor de pe cele două maluri ale Prutului, „podul de flori” a reprezentat o acțiune de suflet, simbolică, a *regăsirii fraților cu frații*, cum o numea inspirat primul președinte al Republicii Moldova. Construirea de noi punți, solide, de colaborare în primul rând economică, reprezintă firește o necesitate. Dincolo de orice pragmatism, însă, raporturile dintre România și Republica Moldova nu vor putea fi niciodată doar simple relații între două state oarecare. Ele vor avea și o dimensiune simbolică, iar punțile de legătură ar trebui întotdeauna presărate cu flori.

Moment istoric. Parafarea Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, survenită la Vilnius, la 29 noiembrie 2013, a provocat un val de entuziasm la Chișinău, comparabil doar cu bucuria proclamării independenței, în august 1991. *Trăim un moment istoric: a fost parafat un acord ambițios și de anvergură, fără precedent între Moldova și UE. Acesta simbolizează încredere, deschidere și cooperare... Moldova, astăzi am asigurat drumul nostru spre Uniunea Europeană*, a declarat premierul Iurie Leancă, încrezător că Republica Moldova va deveni membru al UE într-un viitor previzibil.

Momentul Vilnius a fost salutat cu căldură de înalții reprezentanți ai UE prezenți la Summitul Parteneriatului Estic din capitala Lituaniei. *Sunt fericit să fiu aici, la parafarea Acordului cu Moldova și Georgia*, a subliniat Jose Manuel Barroso, președintele Comisiei Europene. *Începe o nouă etapă în relațiile cu aceste*

*țări. De acum înainte, economiile și societățile noastre vor fi legate, iar instituțiile noastre vor lucra împreună. Împreună vom elimina toate problemele... UE va fi alături de voi. Este cel mai progresist și profund Acord convenit vreodată de Uniunea Europeană, iar el ar trebui semnat cât mai curând în 2014, a mai precizat președintele Barroso. Opinii împărtășite și de colegul său Herman van Rompuy, președintele Consiliului European, prezent de asemenea la eveniment: *Moldova și Georgia au răspuns pozitiv demersurilor UE, ceea ce va aduce multe beneficii dezvoltării lor economice. Sunt sigur că este un pas bun. S-au stabilit legături trainice, sunt împărtășite valori culturale și democratice comune. Sperăm să contribuim la soluționarea conflictelor de pe teritoriile acestor țări. Vom garanta securitatea și integritatea lor.**

Perspective largi. Succesul necontestat al Republicii Moldova și Georgiei la Summitul de la Vilnius a fost potențat, aparent paradoxal, de „retragerea” cu puțin timp înainte a Armeniei și, mai ales a Ucrainei, din procesul de parafare a acordurilor de asociere cu UE, cu toate că aceste din urmă două țări încheiaseră mai devreme cu aproape un an toate capitolele de negociere. Presiunile economice ale Rusiei pentru a bloca apropierea Armeniei și Ucrainei de UE sunt bine cunoscute. O *relicvă* a unei perioade istorice depășite, a afirmat cancelarul german Angela Merkel, care a ținut să precizeze: *UE și Germania trebuie să discute cu Rusia. Războiul Rece s-a terminat. Avem nevoie de Rusia, îi importăm gazele. Avem interesul comun de a vedea statul rus modernizându-se. Însă trebuie să depășim ultimele relicve ale Războiului Rece.*

Până acum, raporturile Chișinăului cu Bruxelles-ul erau reglementate printr-un Acord de Parteneriat și Cooperare intrat în vigoare în 1998. Prin semnarea Acordului de Asociere, Republica Moldova a dobândit un statut nou, care permite aprofundarea relațiilor politice și economice cu UE pe toate planurile. Acordul va asigura *un mediu legal deschis, stabil și predictibil pentru cetățenii și activitățile de afaceri din Moldova, va îmbunătăți oportunitățile comerciale în raporturile cu UE și va spori prosperitatea în ambele economii*, după cum consemna un comunicat al Comisiei Europene difuzat după Summitul de la Vilnius. Avantajele asocierii vor fi resimțite mai ales pe termen lung, însă există și motive imediate de satisfacție pentru populația Republicii Moldova. În primul rând, odată cu parafarea Acordului a intrat în vigoare unul din elementele principale ale acestuia, respectiv stabilirea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzătoare, ceea ce va permite impulsivarea schimburilor reciproce, după cum sublinia Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate, doamna Catherine Ashton. În al doilea rând, chiar în primele luni ale anului 2014 ar putea fi pusă în aplicare intenția Comisiei Europene de a nu le mai cere vize de intrare în spațiul comunitar cetățenilor moldoveni care dețin pașapoarte biometrice, soluționându-se astfel o

problemă cu un puternic impact în rândul opiniei publice nu doar din Republica Moldova, dar și din celelalte state ex-sovietice. De anumite avantaje economice, dar și de perspectiva liberei circulații a persoanelor ar putea beneficia și regiunea de est (transnistreană) a Republicii Moldova, dar totul depinde de atitudinea autorităților de la Tiraspol.

Solidaritate și din partea SUA. La scurt timp după momentul Vilnius, oaspete al Chișinăului a fost secretarul de stat american John Kerry, a doua personalitate importantă din Administrația SUA care vizitează Republica Moldova, după cea efectuată de vicepreședintele Joe Biden cu doi ani în urmă. Asistența acordată de SUA în ultimii 22 de ani de la proclamarea independenței s-a cifrat la peste 1,1 miliarde dolari și a constituit un suport puternic pentru democratizarea și încurajarea parcursului european al Republicii Moldova. *Statele Unite consideră că integrarea europeană reprezintă cea mai bună garanție pentru un viitor sigur și prosper al Moldovei, căreia Uniunea Europeană i-a oferit o oportunitate istorică. Toastăm pentru o nouă primăvară de prosperitate pentru popoarele noastre*, a subliniat John Kerry în subsolurile de la cramele Cricova.

Așa cum menționam la început, România s-a aflat permanent alături de Republica Moldova pe parcursul său european. La numai o zi după Vilnius, am consemnat prezența în premieră a unui președinte moldovean la parada militară din București dedicată Zilei Naționale a României. O prezență cu puternică încărcătură simbolică, la fel cum a fost și decizia din zilele ce au urmat a Curții Constituționale de la Chișinău de a declara Limba română drept limba oficială a Republicii Moldova.

Semnalul verde pentru Europa dat la Vilnius de parafarea Acordului de Asociere cu UE a reprezentat fără îndoială evenimentul anului 2013 pentru Republica Moldova. Anul 2014 se anunță ca unul în care va fi mult de lucru pentru atingerea obiectivelor parcursului european, în primul rând semnarea Acordului de Asociere și de Liber Schimb și concretizarea propunerii de eliminare a vizelor privind accesul cetățenilor moldoveni în spațiul comunitar. Pasul făcut la Vilnius constituie o temelie solidă, dătătoare de speranțe.

P. Ioan

*Correspondență specială din Caucaz***CONFLICTELE ÎNGHEȚATE DIN GEORGIA**

*În spațiul ex-sovietic există mai multe situații conflictuale în cea mai mare parte moștenite de la imperiul țarist, dar mai ales de la regimul comunist din perioada fostei URSS. Este vorba de ceea ce experții în geopolitică au numit **conflicte înghețate**, aflate de peste două decenii în atenția comunității internaționale, în primul rând a OSCE. Conflicte nu chiar înghețate, la propriu vorbind, deoarece ele au izbucnit violent la începutul anilor '90, în contextul destrămării Uniunii Sovietice, dar continuă să mențină un potențial exploziv și în*

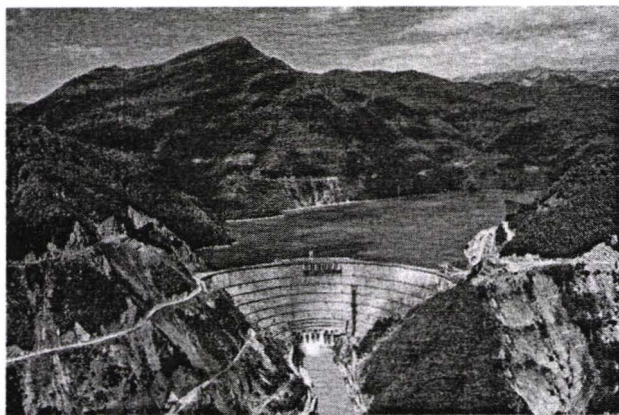
zilele noastre după cum au arătat evoluțiile din ultimii ani, de pildă în Caucaz, despre care ne relatează în reportajul de mai jos și corespondența noastră, revenită de curând după o călătorie în această zonă. (Red.)

Călător pe urmele argonauților**Pe pod la Inguri**

La cinci după amiaza, cu două ore înainte de a se închide vama, mai mult de 100 de persoane se grăbeau pe podul de la Inguri, care leagă Georgia de republica separatistă Abhazia. Majoritatea erau localnici din regiunea Gali (Abhazia), care fac aproape zilnic acest drum pentru a se aproviziona din piețele provinciei georgiene

Samegrelo. Toți erau împovărați de bagaje (sacoșe cu alimente și lucruri pentru casă, saci cu legume), preocupați să străbată cât mai repede cei 800 de metri de pod, pe care nu-i poți parcurge decât pe jos, și să treacă de controlul vameșilor înainte de a se întuneca. Pentru că, odată cu lăsarea întunericului, punctul de trecere a frontierei se închide până a doua zi dimineața.

Râul Inguri este cunoscut pentru centrala hidroelectrică și unul dintre cele mai

înalte baraje din lume (271,5 m), a cărui construcție a început pe timpul lui Nichita Hrușciiov, în 1961, și a fost complet încheiată în 1987. De la sfârșitul anilor 1990, circa 116 milioane de euro au fost investite în repararea și modernizarea barajului și a centralei de la Inguri de către Banca Europeană pentru Reconstrucție și

Dezvoltare, Uniunea Europeană, guvernul Japoniei și guvernul Georgiei. În 2011, Banca Europeană de Investiții a acordat Georgiei un nou împrumut, în valoare de 20 de milioane de euro, pentru a termina lucrările de reabilitare a barajului. Din povestirile localnicilor, am aflat că administrarea hidrocentralei, cu o capacitate de 1300MW, a rămas singura activitate pe care Georgia o desfășoară în comun cu Abhazia. Întrucât barajul și lacul de acumulare se află pe teritoriul Georgiei, iar turbinele și principalul generator pe teritoriul Abhaziei, fiecare administrează jumătate din acest complex, iar energia produsă alimentează atât Georgia (peste 40 la sută din necesarul țării), cât și republica autonomă Abhazia. Georgienii care lucrează aici dețin un permis special de trecere a frontierei, eliberat de autoritățile din Abhazia, pentru a nu fi reținuți zilnic la vamă.

Odată cu conflictul armat georgiano-abhaz de la începutul anilor 1990, râul Inguri a devenit "granița" pe care au fost masate trupele georgiene și abhaze, precum și *trupele de menținere a păcii* ale Rusiei. Ca să ajungi astăzi din Georgia în republica separatistă Abhazia trebuie să treci de vama georgiană, să parcurgi pe jos cei circa 800 m de pod și să te supui controlului vamei abhaze, vizibil mai militarizată.

Traversând podul, priveliștea munților caucazieni este copleșitoare, contrastând puternic cu înghesuiala și paragina de pe drum. Localnicii par indiferenți la frumusețea din jur și la greutatea poverilor lor. Pentru noi însă, care

vizitam pentru prima dată Abhazia, era o imagine șocantă să vedem oameni bătrâni, unii abia mergând sprijiniți în baston, și femei cu copii, încărcăți de bagaje, traversând aproape un kilometru pe jos sub privirile soldaților înarmați. Gardurile de sârmă ghimpată, numeroasele camere de luat vederi, militarii care supraveghează traficul la frontieră, meticulozitatea cu care sunt verificate documentele demonstrează că granița dintre Georgia și Abhazia nu este nicidecum o simplă formalitate, ci granița între două state care au o lungă istorie conflictuală și ale căror relații bilaterale sunt aproape inexistente. Lucru confirmat ulterior de oficiali de la Suhumi, capitala republicii separatiste, care ne-au mărturisit că încearcă să facă trecerea din Georgia în Abhazia cât mai dificilă, motivând că acesta e un semn de protest față de legea georgiană privind teritoriile ocupate (care consideră regiunile Abhazia și Osetia de Sud teritorii georgiene aflate sub ocupație militară rusească) și, totodată, o încercare de a determina comunitatea internațională să recunoască existența Abhaziei ca o entitate statală separată de Georgia. Consecințele vizibile ale acestei politici sunt îngreunarea traiului zilnic al locuitorilor georgieni din regiunile de graniță (în special, din regiunea Gali) și un control mai mare al Rusiei asupra străinilor care călătoresc în Abhazia, încurajați să aleagă punctul de trecere Psou (localitate în nord-estul Abhaziei, la granița cu Federația Rusă).

Spre străvechiul oraș al Dioscurilor. Un pământ mereu râvnit

Odată ajunși în Abhazia, călătoria spre capitală ne-a pus în fața altor contraste, astfel încât cu greu ne puteam imagina că ne aflăm pe străvechiul tărâm al Colhidei, renumit în antichitate pentru bogățiile sale.

Colhida este denumirea pe care grecii o dădeau litoralului transcaucazian al Mării Negre. Regatul Colhidei, care se întindea pe teritoriul Abhaziei de astăzi, este menționat în izvoarele istorice începând din sec. IX-VIII î. Hr. până în sec. II-I î. Hr., când întreaga regiune a devenit o parte a Imperiului Roman. Aflată timp de secole sub influența culturală a vechii Elade, această regiune ne este cunoscută mai ales prin intermediul mitologiei grecești. Aici a luat ființă, se pare, legenda lui Prometeu, titanul care a furat de la zei focul și l-a dăruit oamenilor, atrăgându-și astfel mânia lui Zeus, care l-a înlănțuit de o stâncă în munții Caucaz. Legenda argonauților, cei 50 de eroi ai Greciei antice care s-au îmbarcat pe corabia Argus și au plecat în căutarea lânii de aur, ce aparținea regelui legendar Aeetes din Colhida, relevă interesul deosebit al grecilor pentru bogățiile acestei regiuni. Dincolo de plâsmuirile mitologiei, prezența grecilor pe aceste meleaguri este atestată din timpuri străvechi. Ei au fondat o serie de cetăți, printre care Pityus, Fazis (astăzi Poti) și Dioscuria - astăzi Suhumi, capitala Abhaziei.

Drumul de la Inguri spre Suhumi traversează sărăcăcioasa regiune Gali, locuită în majoritate de georgieni. În urma confruntărilor interetnice de la începutul anilor 1990, circa 200.000 de persoane, majoritatea etnici georgieni, s-au refugiat sau au fost expulzați din Abhazia. În aceeași perioadă, au fost înregistrați circa 60.000 de refugiați – georgieni și osetini – ca urmare a confruntărilor armate dintre Georgia și Osetia de Sud. În anii ce au urmat semnării acordurilor de încetare a focului, o parte dintre aceștia s-au reîntors la locuințele abandonate din cauza războiului. Izbuclirea unui nou război între Georgia și Federația Rusă, în august 2008, a generat un nou val de refugiați atât din Abhazia, cât și din Osetia de Sud. În total, la sfârșitul anului 2012, numărul persoanelor strămutate intern pe teritoriul Georgiei, din cele două republici separatiste, era estimat la 280.000. Datorită faptului că autoritățile georgiene nu au acces pe teritoriul republicilor autodeclarate independente, nu există o colectare sistematică și centralizată a datelor, ceea ce face ca cifra exactă a refugiaților sau a celor care s-au întors ulterior să nu se cunoască.

Conform unor estimări, de-a lungul anilor circa 10.000 de refugiați s-au reîntors în Osetia de Sud și 50.000 în Abhazia, în special în districtul Gali, unde și înainte de război locuiau în majoritate etnici georgieni, dar și în regiunile Ochamchira și Tkvarcheli. Aceștia trăiesc în condiții extrem de grele, lipsindu-le mijloacele necesare să-și renoveze casele și să-și asigure un trai decent. Pe lângă lipsurile cu care se confruntă, accesul organizațiilor umanitare a fost drastic restricționat de către autoritățile separatiste, făcând astfel extrem de dificilă reintegrarea în societate a celor care s-au întors după război. Mai mult, autoritățile abhaze, ca și cele osetine, se opun reîntoarcerii tuturor refugiaților, invocând faptul că numărul prea mare de georgieni le-ar afecta echilibrul etnic, punând în acest fel în pericol însăși securitatea “țării”. Reprezentanți ai societății civile de la Suhumi ne-au declarat că una dintre cele mai mari vulnerabilități ale Abhaziei o constituie astăzi componența demografică, până într-acolo încât abhazii se tem să nu devină o minoritate în propria țară. Pe de altă parte, datorită refuzului autorităților de a-i integra pe georgieni și încercarea de a-i ține mai degrabă izolați, Abhazia se confruntă cu pericolul dezintegrării, fiind posibil să piardă la un moment dat regiunea Gali.

Potrivit recensământului din 2011, populația Abhaziei numără aproximativ 240.705 locuitori, din care: 50,7% abhazi, 19,2% georgieni, 17,4% armeni și 9,1% ruși. Modificarea componenței etnice este ilustrativă pentru istoria zbuciumată a Abhaziei din ultimele două decenii dacă ne uităm la cifrele din 1989: 45,7% georgieni, 17,8% abhazi, 14,6% armeni și 14,3% ruși.

Diversitatea etnică și lingvistică nu este specifică doar Abhaziei, ci întregii regiuni caucaziene. Tocmai această varietate culturală și religioasă, precum și

fragmentarea politică i-au făcut pe unii analiști să se întrebe dacă poate fi considerat Caucazul cu adevărat o “regiune”, în înțelesul pe care îl dăm astăzi termenului. Indiferent de elementele pro și contra privind specificul și caracteristicile regionale, Caucazul este leagănul unor civilizații și forme de statalitate străvechi, ale cărui tradiții și spiritualitate păstrate până astăzi îi conferă un caracter unic și o identitate incontestabilă. Râvnit de-a lungul secolelor de marile puteri pentru bogățiile sale, acesta a cunoscut mai multe proiecte de integrare regională, care însă au eșuat.

Paradoxal sau nu, Rusia a fost singura care, în ultimele două secole, a reușit să dea coerență acestei regiuni, ce a devenit parte a imperiului țarist (sec. XIX – cât privește Abhazia, aceasta a intrat sub protectoratul Rusiei țariste în 1810, fiind complet anexată în 1864) și apoi a URSS (sec. XX). Tot Rusia a introdus o serie de noțiuni folosite pentru a defini regiunea atât geografic, cât și politic: Caucaz, Transcaucazia (denumirea veche a Caucazului de Sud), Caucazul de Nord. Chiar dacă destrămarea URSS a permis implicarea altor actori globali sau regionali – precum SUA, UE, Turcia sau Iran – spațiul caucázian rămâne încă sub influența culturală și adesea sub controlul politic și militar rusesc.

Pliniu cel Bătrân istorisea în scrierile sale că romanii care au ajuns aici pentru a face comerț au avut nevoie de 80 de tâlmaci. Astăzi, se poate înțelege cu localnicii oricine cunoaște limba rusă. O dovadă vie a faptului că spațiul a fost asimilat în arealul cultural al Rusiei, chiar dacă își păstrează și trăsăturile specifice de secole.

***Aiaaira*²⁸! Liberi în spatele sârmei ghimpatе**

Discrepanța evidentă între generozitatea naturii și sărăcia oamenilor, între peisajele îmbietoare, demne de cea mai atractivă *riviera* (Abhazia este, de altfel, cunoscută ca “perla fostei riviere sovietice”), și dramatismul caselor abandonate, mărturii tăcute ale exilului forțat și epurărilor etnice de peste două decenii, le vom regăsi peste tot în Abhazia. Cu toate acestea, locuitorii Abhaziei nu par afectați de izolarea la care sunt condamnați datorită statutului internațional nerecunoscut al țării lor. Dimpotrivă, am întâlnit oameni mândri de *națiunea* căreia îi aparțin, care încercau să ne convingă de legitimitatea independenței lor, povestindu-ne o istorie ce îi atestă ca fiind primii locuitori ai teritoriului pe care îl revendică acum. Oameni care nu au nostalgia trecutului, pentru că în trecut, spun ei, aspirațiile naționale le-au fost mereu înăbușite, iar ei doresc să-și croiască singuri viitorul. Abhazia nu s-a simțit niciodată parte a Georgiei și este gata să-și mențină această poziție indiferent de greutățile pe care va trebui să le îndure.

²⁸ *Victorie*, limba abhază.

Tensiunile latente, care începuseră să fie resimțite în republica autonomă Abhazia la sfârșitul anilor 1980, au izbucnit într-un conflict armat în vara anului 1992, când aproximativ 30.000 de abhazi au cerut separarea de Georgia. După mai mulți ani de violență și armistiții nerespectate, războiul dintre Georgia și Federația Rusă, consumat rapid în august 2008, a dus la recunoașterea independenței Abhaziei de către Rusia. Au urmat Nicaragua, Venezuela și două state-insulă din Pacific - Nauru și Tuvalu, acestea fiind astăzi singurele țări care recunosc independența autodeclaratei republici. Un statut obținut și menținut, fără îndoială, cu ajutorul substanțial al Rusiei, cum este cazul tuturor republicilor separatiste din fostul spațiu sovietic. Conform analizelor elaborate de experți internaționali în ultimii ani, sprijinul financiar al Rusiei s-a intensificat în Abhazia și Osetia de Sud după războiul din 2008, aceasta finanțând peste jumătate din bugetul Abhaziei și 99% din bugetul Osetiei de Sud. De asemenea, Rusia și-a consolidat prezența militară în cele două republici, numărul total al soldaților și al forțelor de securitate rusești concentrate aici fiind estimat la 7.000-9.000.

În ceea ce privește economia Abhaziei, există o preocupare constantă a autorităților de la Suhumi pentru diversificarea schimburilor comerciale cu parteneri din toată lumea, reușind să stabilească relații economice foarte bune cu Turcia, China și țări din America Latină. Aceasta în ciuda faptului că, potrivit declarațiilor oficiale, piața din Rusia ar fi mai mult decât suficientă pentru desfacerea produselor din Abhazia. Pe lângă beneficiile financiare, însă, extinderea cooperării economice constituie și un mijloc de a promova imaginea Abhaziei în lume, ceea ce ar putea contribui la consolidarea statutului internațional dorit de autoritățile separatiste. De asemenea, dezvoltarea imensului potențial turistic al Abhaziei i-ar putea aduce acesteia numeroase avantaje atât în plan economic, cât și de imagine. În prezent, din motive lesne de înțeles, marea majoritate a turiștilor care vizitează Abhazia provin din Federația Rusă, urmată de Ucraina și Polonia.

Abhazia dispune de resurse proprii pentru a susține dezvoltarea economică pe termen lung (condiții pentru dezvoltarea agriculturii - clima subtropicală propice cultivării pomilor fructiferi și legumelor, ape minerale, izvoare termale și lacuri, care permit construirea de hidrocentrale, ieșire la mare). Este nevoie însă de investiții majore și, bineînțeles, principalul investitor este Federația Rusă. Oficialii abhazi consideră acest fapt și o consecință a lipsei de implicare a partenerilor occidentali, care privesc Abhazia ca pe un teritoriu georgian și nu doresc să stabilească relații economice directe cu aceasta, atitudine care nemulțumește autoritățile de la Suhumi. Am întâlnit aceeași nemulțumire, însoțită de o oarecare dezamăgire, și față de activitatea organizațiilor internaționale, care au eșuat în implementarea unei strategii de dezvoltare eficiente în Abhazia, de teamă de a nu

supăra Georgia. Treptat, organizațiile internaționale au fost îndepărtate din regiunea separatistă, UNDP (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare) rămânând singura care mai desfășoară unele proiecte umanitare aici. Toate aceste evoluții au determinat apropierea continuă de Rusia, *singurul prieten* al Abhaziei, ca unica soluție de a supraviețui ca *stat independent*.

Deși recunosc apropierea de Rusia, influențele culturale, asistența financiară în multe domenii și prietenia *tradițională* care îi leagă de aceasta, abhazii neagă existența unor relații de tip *client-patron* și nu-și doresc alipirea la Rusia, ci recunoașterea independenței de către comunitatea internațională. Acest aspect deosebit este fundamental conflictul din Abhazia de cel din Osetia de Sud, ale cărei atribute de statalitate sunt mai puțin definite și unde prezența militară a Rusiei este mult mai puternică decât în cazul Abhaziei (conform datelor monitorilor internaționali, pe teritoriul Osetiei de Sud – cu o suprafață de numai 3.900 km² – există 19 baze militare rusești, iar numărul militarilor ruși care se află aici împreună cu familiile lor este egal sau chiar îl depășesc pe cel al locuitorilor). La aceasta se adaugă vecinătatea cu Osetia de Nord, republică autonomă în Caucazul de Nord, care favorizează planurile de unire a celor două teritorii în cadrul Rusiei, planuri pe care osetinii nu le resping.

Autoritățile separatiste abhaze recurg la o serie de argumente, de la cele de ordin istoric și etnico-lingvistic la potențialul economic sau așezarea geografică privilegiată, cu deschidere la mare, care îi *îndreptățesc* să aspire la recunoașterea statutului de *republică independentă*. În context, este relevantă reacția unor oficiali de la Suhumi care, întrebați cum văd situația Abhaziei în comparație cu Republica Kosovo, recunoscută deja de peste 100 de țări, au răspuns că ceea ce a dus la recunoașterea independenței Kosovo au fost jocurile politice la scară internațională, acesta fiind *un produs al politicii Occidentului*. Abhazia are o anumită legitimitate istorică și o identitate etnică și lingvistică diferită de cea georgiană, motiv pentru care nu vor admite ca statutul său să fie subiect de negociere. Dimensiunea etnică reprezintă o deosebire semnificativă și față de conflictul din Transnistria, un conflict preponderent ideologic, creat în laboratoarele sovietice și menținut artificial. Deși autoritățile separatiste de la Tiraspol invocă insistent problema unei pretinse identități nistrene, nu au nici fundamentul istoric, nici argumentele de ordin etnic, lingvistic sau socio-demografic pentru a susține o astfel de teorie.

Există însă anumite similitudini care fac ca toate așa-numitele *conflicte înghețate* din fosta URSS să pară opera unor artizani malefici, decizi să schimbe destinele a milioane de oameni. Una dintre trăsăturile comune este aceea că toate aceste regiuni separatiste au fost piese în jocul de puzzle demografic al conducătorilor sovietici de la mijlocul secolului trecut. Un joc tragic, ce a lăsat în

urmă confuzii identitare, dorință de răzbunare și o istorie în care eroii naționali sunt celebrați sub privirile scrutătoare ale lui Stalin, al cărui chip îl poți zări încă fie turnat în bronz, odihnind în umbra unei alei, fie pe un afiș, fie pe coperta unei cărți de pe raftul librăriilor. L-am întâlnit și în Abhazia, alături de o altă figură marcantă a panteonului sovietic NKVD-ist, al cărui nume amintește de execuții și represii împotriva a zeci de mii de georgieni în anii 1920-1940: Lavrenti Beria, născut în satul Merheuli, lângă Suhumi...

Elena Luiza P.

POLITICA ENERGETICĂ, COMPONENTĂ ESENȚIALĂ A POLITICII EXTERNE LA NIVEL REGIONAL ȘI NAȚIONAL

Uniunea dezbinată în căutarea securității energetice

Problematica legată de energie reprezintă una dintre cele mai importante provocări căreia Europa zilelor noastre trebuie să-i facă față. În strânsă legătură cu domeniul energetic se află nevoia de adoptare a unor decizii radicale menite să reducă emisiile de dioxid de carbon și să încetinească schimbările climatice. Rezolvarea tuturor acestor probleme implică investiții imense în următorii ani pentru modernizarea și pregătirea viitoare a infrastructurii energetice europene, acțiuni ce vor avea un impact major asupra întregii construcții economice europene.

Pe de altă parte, perspectiva creșterii prețurilor la energie și o dependență din ce în ce mai mare de importuri ne arată clar că resursele proprii sunt insuficiente sau insuficient exploatate, dar mai ales că strategiile europene în domeniu nu sunt foarte bine fundamentate și implementate. Uniunea Europeană nu este pregătită în prezent să răspundă adecvat și eficient unor astfel de probleme, fie și prin faptul că *nu există* o politică energetică europeană comună, așa cum avem, spre exemplu, în domeniul agriculturii.

Fiecare stat membru al UE este liber să-și definească propriile politici în domeniu, obligatorii rămânând doar sprijinul reciproc între țări în anumite situații și unele restricții legate de mediu. În ceea ce privește preocupările crescânde pentru obținerea energiei din surse alternative, chiar dacă ele tind să devină importante economic la nivelul Uniunii, inclusiv în România, nu putem vorbi, cel puțin deocamdată, de o producție consistentă, capabilă să diminueze importanța resurselor convenționale, mai ales a celor de hidrocarburi. În aceste condiții, resursele de petrol și gaze naturale vor reprezenta pentru mult timp de acum înainte, principalul suport al industriei energetice la nivel global și, implicit, în Europa și Uniunea Europeană.

Ori, dacă privim spre resursele de hidrocarburi disponibile la nivelul Uniunii Europene, constatăm că niciuna dintre țările membre nu este în prezent capabilă să-și acopere consumul din producție proprie, fiind nevoită să le procure, într-o măsură mai mică sau mai mare, din afara granițelor. În situația dată, *acoperirea consumului intern de resurse energetice este o chestiune de politică externă a fiecărui stat*. Această realitate, coroborată cu numărul redus de surse alternative de aprovizionare, conduce de multe ori la decizii economice și politice contradictorii, care afectează interesele economice ale unora în favoarea altora. Din acest motiv, Uniunea

Europeană se dovedește a fi destul de dezbinată când vine vorba despre sursele și rutele de aprovizionare.

Uniunea Europeană în ansamblu nu este astăzi un pion important pe piața mondială a resurselor energetice. Pe componenta de producție, așa cum spuneam, nu deține rezerve importante capabile să influențeze prețurile la nivel mondial, precum SUA, Rusia sau statele membre ale OPEC (Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol); pe de altă parte, nici în calitate de consumator nu ocupă o poziție privilegiată, fiind devansată net de SUA sau China. La rândul lor, neînțelegerile apărute la nivel politic european când vine vorba de resurse constituie o piedică importantă în transformarea UE într-un jucător capabil să-și impună propria viziune aducătoare de avantaje financiare și/sau strategice nete.

În bătălia pentru resurse, Uniunea Europeană mizează mai ales pe capacitățile importante de rafinare și stocare ale hidrocarburilor, un atu care-i oferă potențialul de a atrage mari producători și exportatori spre această parte a lumii. Din păcate, în situația în care predicțiile apărute în ultimul raport publicat de Agenția Internațională pentru Energie (AIE) se vor adevăra, chiar și acest avantaj competitiv s-ar putea dovedi insuficient în scurt timp. AIE vorbește într-un raport recent despre tendințe precum creșterea capacităților de rafinare din Asia și Orientul Mijlociu sau reducerea cererii în țările dezvoltate, ca factori care sporesc presiunile pentru închiderea unor rafinării, mai ales în Europa²⁹.

Slăbiciunile arătate de Uniunea Europeană în domeniul energetic favorizează acțiunile unor țări precum Rusia, desfășurate în direcția consolidării monopolului pe piața europeană a hidrocarburilor și, prin aceasta, a capacității de a influența decizii politice și economice generale la nivel de UE.

Profitând de lipsa de consens la nivel european și de poziția de monopol pe care o deține pe piața gazelor naturale, Rusia a încheiat acorduri de furnizare separate cu statele membre, impunându-și prețuri mari și în concordanță cu interesele proprii vizavi de fiecare stat în parte. Mai grav este că Rusia a urmărit, nu în puține cazuri, prin stabilirea unor prețuri discreționare, să plătească polițe mai vechi sau mai noi către state din Europa Unită. Cele mai afectate de politica Rusiei au fost tot țările estice, oricum mai puțin dezvoltate economic și mai vulnerabile la presiuni de acest fel. Din acest motiv, o diminuare a dependenței de importurile de hidrocarburi din Rusia ar trebui să fie un punct important pe agenda Uniunii Europene, dar și al SUA, ale căror interese economice și militare pe continentul european sunt enorme.

---

²⁹ AIE atrage atenția asupra riscului închiderii până în 2035 a unor capacități de rafinare de aproape 10 milioane de barili de petrol pe zi, reprezentând 10% din capacitatea mondială;

În realitate, Europa a demonstrat din plin că nu poate iniția și susține acțiuni comune ale statelor europene în direcția scăderii acestei dependențe. Germania, cea mai importantă forță politică și economică a Uniunii Europene, pare a nu fi de acord cu ideea desprinderii cât mai vizibile de Rusia. Este deja de notorietate relația sa politică și economică foarte apropiată cu Rusia care s-a concretizat, printre altele, în construcția controversatului gazoduct North Stream³⁰. Acesta oferă Germaniei o poziție privilegiată în aprovizionarea cu gaze din Rusia prin evitarea Ucrainei și chiar o transformă în nod central de distribuție a gazelor rusești în tot vestul Europei. Și dacă mai există vreun dubiu în ceea ce privește nivelul de importanță pe care îl acordă Germania relațiilor cu Rusia, să spunem că una din cele circa 70 de subsidiare ale Gazprom îl are pe fostul cancelar german Gerhard Schröder în funcția de președinte al Consiliului Acționarilor.

Desigur Germania rămâne principalul beneficiar al North Stream, dar nu singurul. Franța și Olanda, implicate de asemenea în realizarea acestui gazoduct, obțin și ele beneficii importante de pe urma existenței sale. Până la urmă, acțiunile de acest fel întreprinse de state ca Germania, Franța sau Olanda pot fi considerate legitime și chiar vitale pentru susținerea propriilor economii, atât timp cât nu lezează interesele altor state europene. Dovada că nu s-a întâmplat așa este anularea, odată cu finalizarea North Stream, a proiectului de realizare a gazoductului Nabucco, unul care ar fi avut un impact pozitiv mult mai mare la nivel european. Finalizarea Nabucco, susținută de Uniunea Europeană și SUA, ar fi contribuit decisiv la reducerea dependenței de gazele rusești, prin oferirea accesului la hidrocarburi provenite din zona Mării Caspice.

Peste toate acestea, statele vestice, în frunte cu Germania, dețin și avantajul aprovizionării cu gaze naturale și petrol din Marea Nordului, zonă în care sunt concentrate cele mai mari zăcăminte de petrol și gaze naturale ale Europei. Trebuie spus că, în 2012, Rusia a fost detronată de Norvegia din poziția de principală sursă de importuri de gaze a Europei. Dar această schimbare nu s-a întâmplat pentru că Uniunea Europeană ar fi adoptat politici în susținerea ei, ci dintr-un motiv mult mai simplu: prețul gazelor provenite din Norvegia este unul stabilit de piață, în timp ce Rusia, prin intermediul Gazprom, fixează prețurile în funcție de cotațiile petrolului. În aceste condiții, gazele norvegiene sunt mult mai ieftine decât cele rusești. Nu trebuie omis totuși, că statele europene sunt semnatare ale unor contracte pe termen lung cu Gazprom, acest fapt asigurând Rusiei o piață sigură de desfacere pentru următorii ani.

---

³⁰ North Stream este un gazoduct offshore care leagă Rusia de Germania prin Marea Baltică. Realizarea sa a fost considerată o decizie controversată deoarece conduce la o creștere a dependenței de gazele rusești, în pofida declarațiilor politice la nivel de UE.

Dezbinarea la nivel european în privința resurselor este una vizibilă și este întreținută mai ales de Rusia, care, așa cum am văzut, are tot interesul să o perpetueze. Ori de câte ori Europa propune un proiect menit să reducă importanța gazelor rusești, Rusia vine cu alta, aparent mai avantajoasă și, de fiecare dată, se găsesc unii sau alții din Uniune să o susțină pe aceasta din urmă. În acest fel, Europa a ajuns să finalizeze mult prea puține proiecte energetice de anvergură, iar reducerea efectivă a dependenței energetice față de Rusia rămâne doar un deziderat.

Și totuși Europa contează....

Chiar dacă cele de mai sus arată că Europa de azi nu se află într-o situație foarte convenabilă pe piața energiei, anumite componente ale conjuncturii globale precum și concretizarea unor proiecte regionale în domeniu sunt capabile să schimbe radical această stare de fapt.

Deși evită să o arate, Rusia depinde de exportul de hidrocarburi spre Europa în aceeași măsură în care Europa depinde de gazele și petrolul rusesc. Un exemplu relevant este Gazprom, gigantul rus care deține un sfert din rezervele mondiale de gaze naturale și este cel mai mare producător din lume (20% din totalul la nivel mondial). Compania asigură un sfert din consumul de combustibil al Europei, dar obține în același timp 20% din veniturile la export ale Rusiei. Fără Gazprom, Rusia ar fi mult mai slabă economic, iar influența sa politică ar scădea semnificativ. Așadar, fără exporturile către Europa, Gazprom ar avea o problemă comercială semnificativă, una care ar periclita chiar stabilitatea politică a Rusiei. Totodată, Gazprom dispune de tehnologie uzată fizic și moral, aflată în funcțiune încă din epoca sovietică, multe din câmpurile sale de exploatare au ajuns la maturitate, iar creșterea producției de gaze de șist din SUA și dezvoltarea industriei gazelor lichefiate îi periclitează prezența pe piețele din afara Europei. Nu în ultimul rând, lipsa unui acord cu China³¹, cel mai mare consumator mondial de gaze naturale, îi accentuează și mai mult slăbiciunile. Din acest motiv, planurile de viitor ale Rusiei se leagă tot de piața europeană, această țară intenționând să-și majoreze cota pe piața europeană a gazelor naturale de la 26% la 33% până în anul 2030.

Dar Rusia, care până nu de mult deținea monopolul la livrarea de hidrocarburi către Europa, se confruntă în ultimii ani și cu o concurență din ce în ce mai mare din partea altor furnizori interesați de piața europeană. În afara Norvegiei, Rusia va

---

³¹ China estimează o dublare a consumului intern de gaze naturale până în anul 2030 și, în pofida unor negocieri cu Rusia care durează de mai bine de 10 ani, preferă să importe gazele mult mai ieftine venite din Turkmenistan.

concura pe piața europeană cu Azerbaidjan, care-și va trimite gazele prin gazoductul Trans-Adriatic Pipeline, ce urmează a fi finalizat în 2019. De asemenea, Turkmenistan, care deține locul al 4-lea la nivel mondial în ceea ce privește rezervele de gaze naturale, este interesat de Europa.

Sub titlul "U.S. Foreign Policy: Room to Regroup", *STRATFOR*³² a publicat la sfârșitul anului trecut o analiză complexă privind evoluțiile geo-politice din lume în următorii ani, în care un capitol separat este dedicat comportamentului Rusiei. În acest material se arată că Rusia rămâne o putere importantă la nivel regional și mondial, a cărei influență, în mod special prin intermediul serviciilor secrete, nu este de neglijat, dar care are o problemă fundamentală: puterea ei națională se bazează pe o singură și masivă bază - exporturile de energie stimulate de absența semnificativă a resurselor energetice în restul Europei. Nu este foarte clar cât se va mai putea manifesta această putere energetică a Rusiei, deoarece există un lucru pe care această țară nu poate să-l controleze: noile tehnologii în energie. Atât SUA cât și Europa dețin aceste tehnologii și le perfecționează încontinuu, lăsând Rusia în urmă ca nivel de dezvoltare tehnologic. În raport se arată cu argumente că, fără investiții masive în noi tehnologii, pozițiile financiară și politică ale Rusiei vor fi dramatic slăbite.

Așadar, în măsura în care declarațiile la nivelul Uniunii Europene în ceea ce privește reducerea dependenței energetice de Rusia sunt susținute politic, Europa ar putea profita de punctele slabe pe care le afișează această țară prin continuarea efortului de a-și diversifica sursele de aprovizionare, concomitent cu extinderea pe scară tot mai largă a utilizării surselor alternative și imprimarea unei tendințe mai accentuate de reducere a ponderii gazelor naturale în favoarea utilizării cărbunelui. Nu în ultimul rând, utilizarea pe scară largă a noilor tehnologii de exploatare și prelucrare, investiții masive în perfecționarea permanentă a acestora, concomitent cu creșterea continuă a eficienței utilizării resurselor existente, toate acestea pot constitui cheia care să ne ofere accesul spre o independență energetică reală și durabilă, cu efecte benefice asupra sistemului democratic și economiei libere pe care le promovează Uniunea Europeană. Perspective există, dar trebuie conștientizat mai întâi la nivel european că gazele rusești reprezintă cea mai scumpă opțiune pentru Europa și asta nu doar din punct de vedere financiar.

---

³² STRATFOR este cea mai importantă entitate privată care furnizează analize strategice specializate pe afaceri internaționale și servicii secrete și oferă previziuni bine fundamentate privind evoluțiile geo-politice, economice sau militare la nivel strategic (global). Prin rapoartele pe care le pune la dispoziție, organizația facilitează o mai bună înțelegere a evoluțiilor internaționale. Documentele publicate pot fi accesate și pe pagina web: <http://www.stratfor.com>.

Locul României pe harta energetică a Europei

Țara noastră se bucură de o situație mult mai bună decât a multor alte state europene în ceea ce privește posibilitățile pe care le are de a-și asigura necesarul de resurse energetice. La începutul lunii septembrie 2013, s-a înregistrat cea mai mare producție de energie din surse regenerabile din istoria României: peste 2.000 de MW provenind din sursele eoliană, solară și biomasă. Doar energia eoliană³³ deținea la acea dată o pondere de 27% din totalul producției naționale, una cifrată la circa 7.000 de MW putere orară. Toate cele trei surse alternative de energie considerate împreună furnizau la această dată aproximativ 30% din producția totală de energie.

Ca structură de producție, conform datelor furnizate de Transelectrica, pe primul loc se află producția de energie eoliană, urmată de energia termo bazată pe cărbune, energia nucleară, hidro și abia pe ultimul loc energia bazată pe resursele de hidrocarburi.

Oricum, chiar și dacă avem în vedere doar resursele energetice convenționale necesare României, constatăm că, aflată în momentul de față pe locul 5 în Uniunea Europeană la extracție de gaze naturale și petrol și pe locul 7 la cărbuni, dependența energetică a țării noastre de Rusia nu este în prezent una îngrijorătoare.

Desigur că echilibrul existent azi nu este nici pe departe unul liniștitor, mai ales pe termen mediu și lung, atunci când rezervele actuale de hidrocarburi se vor diminua semnificativ. Din acest motiv trebuie permanent să punem în practică strategii pe termen mediu și lung în domeniu care să consolideze și să perpetueze acest status quo. Nu este de neglijat nici faptul că energia verde este mai scumpă decât energia convențională, ceea ce duce la o creștere constantă a costurilor de utilizare a ei, cu impact semnificativ în bugetul populației sau al marilor agenți economici. Din acest motiv, chiar și competitivitatea la export a energiei verzi este mai redusă decât a energiei convenționale, constituind o frână în creșterea exporturilor de energie ale țării.

Așa cum arătam mai sus, politica energetică este azi un vector important de politică externă a țărilor europene, iar România se află în situația convenabilă în care își poate folosi atuurile energetice pentru promovarea intereselor legitime, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul regiunii în care se află și în relația cu Rusia. În același timp, eforturile diplomatice ale țării noastre vor trebui să fie mult

---

³³ Conform raportului *"Energia eoliană și alte surse regenerabile de energie în România"* - 2013, realizat de TPA Horwath România și Schoenherr și Asociații SCA, **România** a fost lider în rândul piețelor emergente ale Europei în 2012 în ceea ce privește puterea eoliană nou instalată, situându-se pe locul 5 în Europa după Germania (2415 MW), Marea Britanie (1897 MW), Italia (1973 MW) și Spania (1122 MW).

mai realist stabilite și orientate spre atingerea obiectivelor strategice proprii în ceea ce privește energia.

Concentrarea aproape exclusivă a travaliului diplomatic al Bucureștiului în domeniul energiei din ultimii 10 ani spre susținerea finalizării proiectului Nabucco s-a dovedit o greșeală de ordin strategic, chiar dacă importanța acestui gazoduct pentru economia noastră ar fi fost una incontestabilă. Odată cu anularea construcției, România a ajuns în situația de a nu avea un plan de rezervă pentru accesul la surse alternative de aprovizionare cu gaze naturale. Dezavantajele acestei stări de fapt sunt evidente și nu țin doar de nevoia de acoperire a necesarului intern de gaze naturale, deși chiar și acest aspect ar putea conta destul de mult peste câțiva ani. Ele sunt date mai ales de limitarea opțiunilor în aprovizionare la producția proprie și la importurile din Rusia, ceea ce ne obligă să acceptăm în continuare un nivel destul de important de dependență energetică față de această țară. Totodată, lipsa de pe teritoriul țării noastre a unei conducte de transport a hidrocarburilor de anvergură paneuropeană, așa cum se prefigura a fi Nabucco, ne îngustează posibilitățile de a contribui efectiv la deciziile care se iau la nivel european în domeniul energiei și de a fi un factor mult mai activ de influență a politicilor regionale privind transportul hidrocarburilor.

Dată fiind noua conjunctură generată de anularea construcției gazoductului Nabucco în favoarea proiectului TAP³⁴, România trebuie să se reorienteze rapid spre noi oportunități. Orice variantă care include și țara noastră ar trebui discutată cu mare atenție. Și aceste alternative chiar există, doar că trebuie tratate cu toată seriozitatea și puse cât mai rapid în practică. Spre exemplu, ar putea fi avut în vedere proiectul AGRI³⁵ sau propunerea Kazahstanului de a livra gaze spre România și Bulgaria prin proiectul South Stream³⁶. De asemenea, nu trebuie minimalizată nici posibilitatea construcției unei derivații a TAP care să ajungă și pe teritoriul țării noastre, soluție care a fost de altfel propusă de Azerbaidjan în iunie anul acesta, cu ocazia anunțului oficial de respingere a Nabucco. Propunerea respectivă a fost primită, cel puțin la nivel de declarații publice, cu mare rețineră la cel mai înalt nivel politic din România. Declarațiile făcute de președintele țării,

³⁴ TAP – Trans-Adriatic Pipeline este gazoductul concurent al Nabucco care își propune să aducă gaze naturale de la Marea Caspică spre piețele din Europa. Urmează să străbată Grecia, Albania și Italia și, din păcate pentru România, a fost preferat proiectului Nabucco, fapt ce a condus la renunțarea la acesta din urmă.

³⁵ Azerbaidjan–Georgia–Romania Interconnector (AGRI) proiect de gazoduct semnat în 2010 între cele trei state care urmează să transporte gaze naturale din Azerbaidjan spre România, cu posibilitate de distribuție și spre alte țări europene.

³⁶ South Stream este numele unui proiect care prevede construirea unei conducte de gaze naturale din Rusia către Bulgaria pe sub Marea Neagră, cu ramificații spre Italia și Austria.

conform cărora România își va lua soarta în mâini și se va baza de acum înainte pe resursele proprii, denotă nu doar o lipsă de diplomatie în relația cu partenerii Europeni, ci și o viziune limitată și nerealistă privind securitatea energetică a României pe termen lung. Desigur că resursele interne sunt extrem de importante dar ele rămân, totuși, limitate, iar România trebuie să fie conectată din timp la marile rute de transport.

Construirea unei relații corecte cu Rusia rămâne, fie că ne convine sau nu, un element de bază al dezvoltării domeniului energetic din țara noastră. În paralel, România trebuie să continue efortul de interconectare cu rețelele regionale de transport al energiei electrice și să susțină activ crearea unei burse europene unice a energiei, realizări ce ne-ar face mult mai puțin vulnerabili la fluctuațiile de preț introduse artificial pe piață. Totodată, relațiile cu Turcia, singura țară din Europa care este pe deplin independentă de hidrocarburile rusești, ar trebui să fie un alt element central al politicii noastre externe.

Nu în ultimul rând, sunt importante acele măsuri economice și politice menite să atragă mari companii internaționale specializate în explorare și exploatare de resurse, pe de o parte pentru identificarea de noi zăcăminte de petrol și gaze naturale, iar pe de altă parte pentru a obține accesul la cele mai recente tehnologii de exploatare necesare revitalizării economice a bazinelor ajunse deja la maturitate.

O strategie națională bine ancorată în realitățile existente azi la nivel intern, regional și global în domeniul energiei și implementarea sa cu consecvență și profesionalism, ar putea aduce României importante avantaje în ceea ce privește stabilitatea macroeconomică, obținerea unor câștiguri financiare relevante, dar și o imagine mult mai bună în exterior. Așa cum arătam mai sus, oportunități există, trebuie doar să le identificăm și să le exploatăm corespunzător.

Dr. Ec. Cătălin Neagu

Zona Balcanilor:**„ÎNTELEGerea ISTORICĂ” DINTRE SRBIA ȘI KOSOVO, ÎN FAȚA UNOR NOI PROVOCĂRI**

Alegerile din Kosovo au împins relațiile dintre Serbia și Kosovo într-o perioadă tensionată, calificată drept serioasă de analiști europeni. Această situație se prefigura încă din perioada campaniei electorale când autoritățile de la Priștina au interzis oficialilor de la Belgrad să vină în zonele locuite de sârbi din Kosovo. Reacțiile după alegeri au fost dure din ambele părți și au fost calmate cu dificultate la Bruxelles, unde cei doi lideri, sârb și kosovar, au acceptat cu greu să reia discuțiile.

Premierul sârb Ivica Dacic consideră decizia guvernului de la Priștina de a interzice prezența oficialilor sârbi în campania electorală din Kosovo drept una din cauzele care, alături de refuzul sârbilor din Kosovo de a accepta orice compromis cu Priștina, au dus la manifestările ostile ale minorității sârbe din ziua alegerilor. La rândul ei, partea kosovară a apreciat că vizitele oficialilor de la Belgrad ar fi perturbat și mai mult atmosfera electorală și rezultatul votului.

Situația creată este de departe cea mai serioasă după parafarea, în aprilie 2013, sub egida UE, a acordului de principiu privind normalizarea relațiilor dintre Serbia și Kosovo. În prezent, evenimentul de la Bruxelles, calificat drept „înțelegere istorică”, apare mai mult istoric pentru partea sârbă și într-un fel diplomatic pentru kosovari. Sub „umbrela calificată” a UE, fiecare dintre părți urmarea propriile interese, una privind începerea negocierilor de aderare la Uniune, cealaltă desăvârșirea recunoașterii internaționale. Și ce este anormal în aceasta situație? Nimic, pentru că este firesc să se întreprindă pași în vederea dezamorsării situațiilor explozive din spații încărcate de orgolii și neîncredere. Dar situația prezentă arată că dificultatea unor astfel de evoluții este diferită de la zonă la zonă, iar în acest caz nimeni nu cedază principiile de bază, ci își „îmbracă interesele” în forme „diplomate de conjură”.

La Bruxelles, părțile au acceptat conținutul înțelegerii cu elemente care nu afectau esența poziției lor, evitând înscrierea paragrafelor care ar fi îngreunat „mișcările” viitoare. Nu este un secret faptul că înțelegerea de la Bruxelles a marcat un moment de referință în istoria recentă a Balcanilor. Două părți care nu credeau în teza „există prin compromisuri” s-au așezat la masa discuțiilor și au încercat să găsească calea spre normalitate. Intoleranța reciprocă a arătat că nu duce la nicio rezolvare, dimpotrivă, le îndepărtează de națiunile europene care în situații

asemănătoare au ales dialogul. Nu pot fi ignorate atrocitățile ultimelor războaie din spațiul ex-iugoslav, dar continuarea menținerii ambițiilor istorice în detrimentul încercării reconcilierii nu mai este o cale de urmat. Prin înțelegerea din aprilie, Serbia și Kosovo au făcut pași care dau speranțe în soluționarea conflictului dintre ele prin normalitatea la care aspiră tot continentul. Momentul actual se derulează într-un cadru puternic zdruncinat de criza financiară și, implicit, de cea economică din Europa, precum și de încercările UE de a găsi soluțiile revenirii la o dezvoltare înscrisă în parametri normali și siguri. Aceeași căutare o regăsim și în Balcani, unde țările aspirante la integrarea europeană sunt ușor descumpănite de indeciziile UE.

Serbia este la un pas de insolvență și totodată aproape de decizii grele care să afecteze populația prin reducerea salariilor în sectorul bugetar și a subvențiilor către companiile de stat, privirea fiind ațintită spre împrumuturi externe. „Suntem practic la marginea falimentului“, declara vicepremierul Aleksandar Vucic, iar fără măsuri de reducere a deficitului bugetar și a datoriei publice situația va fi dificilă. Deficitul bugetar al Serbiei va fi de 8,3% din PIB, după estimările Fondului Monetar Internațional, iar fără reducerea deficitului cu circa 1,6 miliarde euro până în 2016, perspectivele sunt sumbre. FMI se menține, încă, pe poziția de refuz în privința negocierilor pentru un nou împrumut, considerând că guvernul nu și-a îndeplinit angajamentele anterioare. Iată că opțiunea istorică din aprilie devine mult mai presantă acum decât atunci, când „tezaurul spiritual” Kosovo și milioanele de euro destinați perioadei de preaderare erau foarte importanți pentru Serbia.

Din alt unghi de vedere, nu a fost deloc încurajatoare declarația președintelui Serbiei de la tribuna Adunării Generale a ONU, la New York, prin care preciza că „Serbia va implementa deplin acordul cu UE, însă asta nu înseamnă că Belgradul intenționează să accepte aderarea Kosovo la ONU și alte organizații internaționale, inițiative sau forumuri, în care pot intra numai state suverane”. Președintele a folosit contextul și a subliniat și faptul că „Serbia sprijină continuarea misiunii ONU în Kosovo, UNMIK și EULEX“, dar în condițiile în care UE își respectă propriile principii când vine vorba despre Kosovo și Metohija”. Cum era de așteptat, declarațiile de la tribuna ONU nu au fost primite favorabil la Priștina, unde s-a apreciat că poziția Serbiei nu s-a schimbat după aprilie a.c., dimpotrivă a revenit la „trecut”. De aici și până la interzicerea oficialilor de la Belgrad în zonele locuite de sârbi în Kosovo nu a mai fost decăt un pas. O analiză lucidă a situației lasă să se întrevadă anumite interese din afară modelate de circumstanțele momentului.

Opțiunile strategice au fost dintotdeauna motorul intern ascuns al bătăliilor puterilor externe pe zona balcanică. UE dorește să europenizeze Balcanii, dar criza financiară, migrația forței de muncă, mai nou dificultățile strategice au făcut ca UE

să devină ezitantă și dispersată în politicile sale privind regiunea și statele componente. Rusia și Turcia, și nu în ultimul rând SUA, își dispută reșezarea influenței în această regiune. În acest context se resimte lipsa unui mesaj ferm și clar al UE, înscris într-un discurs coerent și pozitiv, adresat regiunii balcanice, care să răspundă așteptărilor începutului procesului de aderare. Ori toate acestea, împreună cu atmosfera de insecuritate afectează direct gradul de participare la împlinirea voinței politice, necesare consolidării stării de siguranță în Balcani.

Ceea ce s-a întâmplat în timpul alegerilor din Kosovo aduce în atenție faptul că jocurile cu suma zero și argumentele istorice sunt în continuare prezente, îngreunând eforturile liderilor de a se apropia de raționalitatea dialogului cooperării. Spațiul celor două părți (Serbia și Kosovo) este în continuare controlat de interese din afară, care văd în eforturile de normalizare, posibilități de îngrădire a deplasării în regiune. Alegerile au semnalat multe necunoscute care în opinia omului simplu – dotat cu o forță pe care nu o conștientizează dreptul la vot – se transformă în obstacole greu de trecut. Nu s-a înțeles că participarea la vot într-un spațiu precum cel din Kosovo reprezintă cheia care poate rezolva multe probleme

Sârbii care locuiesc în Kosovo vor să cunoască o serie de aspecte legate de sistemul sănătății, de asigurări sociale, servicii și alte probleme ce țin de existența lor în viitor, în condițiile în care poate nici liderii lor nu cunosc soluții la aceste probleme. În pofida dificultăților apărute, alegerile recente au reprezentat primul pas spre integrarea nordului în sistemul instituțional și legal al Kosovo și o cale importantă pe calea normalizării relațiilor bilaterale.

În contextul situației economice dificile din regiune, orice acțiune de blocare a normalizării relațiilor sârbo-kosovare poate avea consecințe greu de evaluat. Pe lângă perspectiva economică sumbră a Serbiei, situația din Kosovo nu este nici ea mai roză: rata șomajului depășește 30%, întrucât piața kosovară absoarbe cu greu 32% din forța de muncă, restul trebuind să-și găsească de lucru în afară.

Banca Mondială a obligat guvernul de la Priștina să facă din infrastructură o prioritate pentru deschiderea spre regiune. Dar tensiunile interetnice alimentează blocajele. În Kosovska Mitovița, divizată etnic de râul Ibar, orgoliile albanezilor și sârbilor ating apogeul, prin tensiuni și suspiciuni manifestate din plin în timpul alegerilor. Conflictul orgoliilor se manifestă cu obstinație în zona unde schimbatul plăcuțelor de înmatriculare sârbești cu cele kosovare și viceversa. De pildă pe podul Ibar, sub supravegherea trupelor EULEX și cu ceva timp în urmă și a jandarmilor români, acest lucru a devenit rutină. Și asta pentru că Serbia nu recunoaște plăcuțele kosovare, iar cele sârbești te-ar expune la violențe în zonele locuite de albanezi.

Dacă luăm în considerare și „spectacolul” de la frontieră, cand polițistul sârb anulează viza kosovară, avem un tablou aproape complet al unei situații încordate care tânjește totuși după normalitate.

UE a condamnat incidentele din timpul alegerilor și a atras atenția celor două părți să treacă hotărât la implementarea prevederilor înțelegerii din aprilie. In cadrul unui panel organizat de Woodrow Wilson Center din Washington, Înaltul reprezentant pentru politica externă al UE a ținut să precizeze: „Alegerile din Kosovo reprezintă o oportunitate importantă. În plus, este pentru prima dată din 1999 când Serbia își cheamă cetățenii din zonă la birourile de vot”. Oficialitatea europeană a menționat că, după părerea sa, Serbia și Kosovo trebuie să fie în UE și că „acest lucru nu ar trebui pus la îndoială”. La Bruxelles există convingerea că „încă mai este nevoie de asistență pe teren”, după cum au aratat, din nefericire, evenimentele din ultimul timp.

Șefa diplomației europene consideră că este de o importanță crucială continuarea implementării înțelegerilor convenite, în pofida neconcordanțelor înregistrate. Deocamdată au fost apreciate eforturile pentru a se realiza progrese în domenii sensibile precum telecomunicațiile și energia, dar acestea nu sunt suficiente.

Ce se va întâmpla după acest moment rămâne de văzut, dar așa după cum remarca un analist, “oricât de optimiste ar fi reacțiile la acordul de normalizare Belgrad –Priștina, viitorul apropiat rămâne încețoșat”.

Ambasador dr. Vasile Leca

O VIZITĂ CU CÂNTEC

La 9 octombrie 2013, Victor Orban a efectuat o vizită oficială la Londra, care nu s-ar fi remarcat prin nimic deosebit dacă nu ar fi inclus și un discurs al primului ministru în fața membrilor *Institutului Regal pentru Relații Internaționale* (Chatham House) și în care oaspetele ungar a menționat nici mai mult nici mai puțin decât că, sub guvernarea sa, „*Ungaria a devenit un adevărat laborator, în încercarea de a găsi răspunsuri bazate pe valorile tradiționale la provocările actuale*”.³⁷

Pentru cine este familiarizat cu stilul bombastic și uneori provocator al discursului politicienilor de la Budapesta astfel de abordări nu mai sunt de mult o surpriză. Ceea ce a fost însă surprinzătoare a fost reacția *Agenției americane de informații (intelligence) și prognoze strategice – Stratfor*, la numai două zile după consumarea evenimentului, care a ținut să atragă atenția asupra faptului că „*Premierul ungar Viktor Orban este un foarte bun analist geopolitic, un personaj politic mult mai complex și mai riguros decât ar părea la prima vedere*”³⁸. Dacă analiștii din Austin – Texas s-ar fi mărginit doar la astfel de linguşiri, mai mult sau mai puțin datorate faptului că părinții patronului lor s-au născut în Ungaria, precum și partizanatului evident manifestat față de revizionismul Moscovei și Budapestei, ar mai fi fost cum ar fi fost. Dar ceea ce este de-a dreptul scandalosă este concluzia *Stratfor*, conform căreia „*Experimentul Ungariei este doar primul de acest fel, iar dacă va avea succes, ar putea fi un model de urmat pentru alți lideri central-europeni*”.

Ca urmare, credem că este util să vedem ce a spus în realitate Viktor Orban în fața selectului său auditoriu de la Chatham House.³⁹ A început menționând zicala „*cine are un prieten ungar, nu mai are nevoie de dușmani*”, ceea ce, în opinia sa, reflectă faptul că „*ungurilor nu le este străină introspecția și autoironia*”, subliniind însă că cea mai importantă caracteristică a acestora este „*gândirea inovativă*” (enumerând printre marile invenții ale acestora „*computerul, pixul și aparatul de făcut cafea espresso*”) Nu a uitat însă să precizeze că formațiunea politică pe care o conduce – Fidesz, deține o majoritate zdrobitoare în parlamentul de la Budapesta și că obiectivul guvernării sale nu sunt reformele în sine, ci „*reînnoirea țării*”. Apoi a enumerat 6 „*teze*”, respectiv principalele idei la care era dispus să răspundă întrebărilor din auditoriu. Prima „*teză*” a fost că „*nu mai putem trăi așa cum am trăit până acum*”, respectiv că „*nu mai putem trăi depășindu-ne posibilitățile*” și, ca urmare, „*sistemul de funcționare al UE trebuie restructurat din temelii*”. A doua, s-a referit la faptul că „*nu ar trebui să neglijăm diferențele*

³⁷ *Vizita primului ministru la Londra („Prime Minister’s official visit to London”)*, din 09.10.2013, Biroul primului ministru – stite-ul oficial

³⁸ *Ungaria: De ce este Viktor Orban un bun strateg geopolitic („Hungary: Why Viktor Orban Is a Good Geopolitical Strategist”)*, din 10.10.2013, Agenția americană de informații (intelligence) și prognoze strategice – Stratfor

³⁹ Viktor Orban, *Rolul valorilor tradiționale în viitorul Europei („The Role of Traditional Values in Europe’s Future”)*, din 09.10.2013, discurs prezentat la Chatham House

dintre statele membre ale UE”, iar în locul ideologiei și dogmatismului, „o mai mare diversitate trebuie să fie recunoscută și respectată”. A treia teză a susținut conceptul de națiune și a patra, a atras atenția că „ceea ce se întâmplă acum în Europa este un atac generalizat deschis al verzilor și forțelor politice de stânga împotriva bisericii, familiei și a națiunii”. A cincea, s-a referit la eșecul conceptului statului bunăstării, iar a șasea teză a fost susținerea faptului că „Ungaria este în prezent un adevărat laborator, prin care încercăm să găsim răspunsuri corecte la provocările lumii moderne, bazate pe valorile tradiționale.”

Cea mai mare parte din aceste idei sau „teze” cum a dorit premierul ungar să le denumească, sunt - de mai multă sau de mai puțină actualitate, într-o abordare mai acută sau mai temperată -, la ordinea zilei în aproape toate statele membre ale UE. Chiar dacă conținutul expunerii lui Viktor Orban a fost abil presărat cu referiri la succesele înregistrate de guvernarea sa, lucru normal dat fiind poziția deținută de acesta, prezentarea punctului de vedere al actualei guvernări de la Budapesta față de aceste probleme, nu poate decât să fie salutară. Ceea ce este însă deranjant este pretenția nejustificată de asumare a rolului de laborator și model pentru alții.

Să revenim însă la Stratfor și să vedem ce au înțeles analiștii agenției din discursul domnului Orban. În primul rând, aceștia au considerat că „patru din cele șase teze au fost dedicate relevării eșecului modelului post-național european și incapacității acestuia de a oferi stabilitatea economică și politică promise”. Deși nu ni se spune care sunt aceste teze, lăsând la latitudinea noastră să le ghicim, în continuare se precizează că „nu este întâmplător faptul că Orban a ales să facă aceste afirmații în Marea Britanie, o sursă tradițională a euroscepticismului și unde retorica anti-europeană a revenit în actualitate în ultimele luni.” Citind cu atenție textul discursului premierului ungar, oricât am vrea, nu putem însă susține că poziția acestuia este de contestare a proiectului reprezentat de Uniunea Europeană, cele mai categorice afirmații ale acestuia referindu-se doar la eșecul statului bunăstării generale și necesitatea restructurării din temelii a UE.

Cu toate că Viktor Orban nu a făcut nicio referire la Rusia, autorii analizei Stratfor nu se sfiesc să aducă în discuție faptul că „spectrul Moscovei este ceva mult prea familiar pentru el, în întreaga sa carieră politică”. Plecând de la această prezumție, se lansează apoi într-o serie de aprecieri fără acoperire, de felul: „Orban presupune că în condițiile unui nucleu european tot mai distant, Ungaria nu poate evita o eventuală confruntare sau negociere cu Rusia” sau „Centralizarea puterii va consolida poziția Budapestei pentru ceea ce Orban consideră ca o deschidere inevitabilă față de Est”.

Toate acestea, pentru a putea să susțină concluzia de mult timp promovată de discipolii lui George Friedman, conform căreia „Realitatea geopolitică în spațiul geografic care se întinde de la Marea Baltică la Marea Neagră este că Europa se dezintegrează, Rusia se reafirmă, iar Statele Unite sunt în mare măsură duplicitare”. Precizăm că nu respingem în totalitate această concluzie, ci doar că nu suntem de acord cu modul în care experții americani încearcă în mod forțat

susținerea ei. Există o serie întreagă de analize ale Stratfor, care sunt mult mai convingătoare din acest punct de vedere.

Poate că, atunci când analiștii Stratfor s-au grăbit să susțină că „*Viktor Orban este un personaj mai complex și mai nuanșat, care cu toate defectele sale, înțelege inconvenientele dilemelor geopolitice și dorește să găsească soluții pentru acestea*”, ar fi trebuit să citească lucrarea remarcabilului diplomat și germanist rus Iulii Kvinițkii, intitulată „*Rusia – Germania: amintiri despre viitor*”, în care acesta dezvăluie un aspect mai puțin cunoscut despre percepția Ungariei din timpul URSS:

„Foșnetele faldurilor rochiei Fortunei au început să se facă simțite la Bonn încă de la sfârșitul verii anului 1989, când în RFG a sosit o delegație a ceea ce doar cu numele mari era Ungaria socialistă.

Pe tot parcursul istoriei sale postbelice, conducerea ungară s-a implicat în tot felul de reforme ciudate, dar care în mod constant au eșuat. După fiecare eșec, ungarilor ni se adresau cu cereri de ajutor economic de urgență. Astfel de ajutoare le erau acordate cu generozitate, ocazie cu care, plângând de bucurie pe umărul lui Brejnev, ne jurau prietenie veșnică. Bineînțeles, până la eșecul următor.

În anul 1989, ungarilor au făcut un nou experiment, de această dată ceva legat de economia de piață și, ca de obicei, au ajuns în impas. Economia Ungariei era în pragul prăbușirii, iar prezența oficialilor unguri la Bonn viza obținerea unui credit, deoarece de această dată, ca urmare a perestroikăi, Uniunea Sovietică era în incapacitate de plată.

Aveau ce oferi Bonn-ului în schimbul banilor de care aveau nevoie, trădarea RDG. S-au oferit să deschidă granița lor cu Austria pentru ca mii de turiști din RDG să poată fugi în Occident. Cu alte cuvinte, ungarilor le-au propus guvernanților de la Bonn să facă o gaură în Zidul Berlinului, dar pentru care au cerut 1 miliard de mărci. Acest miliard le-a fost acordat.”⁴⁰

Revenind la realitatea zilelor noastre din Ungaria, descrisă în culori atât de roz de actualii guvernanți, ca și de lăudătorii lor de peste ocean, corespondentul la Budapesta al prestigioasei publicații britanice The Economist, Adam LeBor, a făcut recent o pertinentă radiografie a regimului Orban.⁴¹ Ziaristul atrage atenția asupra discursului programatic al lui Viktor Orban de la congresul Partidului Fidesz, din luna septembrie 2013, în care premierul ungar a declarat că formațiunea politică pe care o conduce este de orientare centru-dreapta. În realitate, în spatele acestei afirmații se ascunde însă viziunea unei Ungarii asediate de forțe externe rău intenționate și care nu are nimic de-a face cu valorile europene, dar pe care partizanii Fidesz o consideră ca fiind o „*valoare tradițională*” a Ungariei. „*Bancheri care vorbesc ademenitor, multinaționale lacome, birocași UE și lacheii lor din Ungaria*” se vor uni împotriva Ungariei – și-a avertizat auditoriul

⁴⁰ Kvinițkii Iulii, *Rusia – Germania: Amintiri despre viitor* („Россия - Германия. Воспоминания о будущем”), 2008

⁴¹ Adam LeBor, *Viktor merge la Londra* („Viktor goes to London”), din 08.10.2013, The Economist

Viktor Orban - „*Dar noi nu vom fi servitorii Europei, băncilor sau marilor companii*”.⁴²

Cu o asemenea retorică, emanând de la vârful guvernării de la Budapesta, nu este de mirare că cel mai detestat cuvânt din Ungaria a devenit „*multî*” – prescurtare de la „*multinațional*”, chiar dacă companiile multinaționale, spre deosebire de cei mai mulți angajatori ungari, plătesc taxe și impozite, inclusiv de asigurări sociale. De asemenea, mai remarcă ziaristul britanic, contrariază retorica anti-elitistă practică de Orban, deși este de notorietate faptul că o nouă clasă de oameni de afaceri a prosperat în timpul guvernării Fidesz. Legăturile cu acest partid și susținerea lui politică, pot și decid soarta succesului sau eșecului unei firme, în special atunci când este vorba de licitații publice și obținerea de contracte din partea statului. Semnificativ în acest sens este faptul că, anul trecut, Transparency International a relevat că în Ungaria există o „*relație simbiotică între elita politică și cea din domeniul afacerilor*”, iar statul ungar a devenit „*captiv al grupurilor de interese private*”.

În ciuda introducerii unor modificări fiscale și care aparent favorizează familia, guvernul Orban nu a reușit să reducă semnificativ decalajul dintre săraci și bogați. Un studiu realizat de Eurostat, în ianuarie 2013, evidențiază că 31% din cetățenii Ungariei se află la limita sărăciei și excluderii sociale.

În final, ziaristul britanic susține că actuala guvernare de la Budapesta nu are nimic de-a face cu conservatorismul, în sensul în care vest-europenii înțeleg acest termen. Este mai degrabă vorba, susține acesta, de o încercare de a edifica, de sus în jos, un stat supra-centralizat, în care fuzionează elementele ale socialismului bunăstării, populismului, toate asezonate copios cu sosul unei retorici naționaliste.

Concluzionând, în opinia noastră considerăm că în istoria Europei sunt destule cazuri de regimuri politice care și-au arogat rolul de „*laboratoare*” și, din păcate, știm foarte bine cu s-au soldat acestea tentative. Din păcate, Ungaria este un exemplu în acest sens.

Cu toate acestea, se mai găsesc unii, care propun cu cinism astfel de experimente, ca fiind „*modele de urmaș*”.

Alexandru B.

⁴² Orbán says Fidesz won't be servant to EU, banks, din 30.09.2013, Politics.HU

VENEZUELA ÎN EPOCA POST CHAVEZ

(II)

4. Mediile politice apreciază, în mod just, că Maduro nu are carismă, inspirația de moment și talentul oratoric al fostului președinte, dar spre deosebire de Chavez, el este un „om al dialogului” ascultă cu atenție interlocutorii, analizează și acceptă, după caz, și alte opinii, trăsături care nu erau comune predecesorului său.

Provenit din mișcarea sindicală, Maduro dovedește tenacitate și pasiune în ceea ce întreprinde și, de regulă, finalizează ceea ce își propune. Îndelungata sa activitate în fruntea diplomației i-a permis să cunoască bine și să negocieze direct cu majoritatea șefilor de state latino-americane, cât și cu miniștrii de externe, cu mulți dintre ei menținând relații de prietenie și contacte personale apropiate.

Atât el cât și familia nu sunt acuzați sau suspectați de acte de corupție și trafic de influență, așa cum este cazul rudelor apropiate ale fostului șef al statului sau actualului președinte al Adunării Naționale, D. Cabello, suspiciunat inclusiv de narcotrafic.

* N. Maduro s-a afiliat curentului „chavist” în anii ‘90, prin intermediul actualei soții, Cilia Flores, fost Procuror General, până în mai 2013. Între 1992 - 1993, Flores a fost avocata care i-a apărat pe foștii militari implicați în lovitura de stat din 1992, între care și Lt.col,pe atunci, Hugo Chavez. În aceste ocazii, Maduro l-a cunoscut pe Chavez, devenind unul dintre cei mai loiali și ferenți susținători ai primului, până la decesul acestuia.

Tot în 1992, Maduro s-a afiliat „Mișcării Bolivariene Revoluționare” fiind și lider al importantei organizații sindicale a conducătorilor auto din Caracas. Membru al unei formații de rock, recunoscute în Caracas, el participa la toate activitățile culturale organizate de MBR și sindicate, fiind simpatizat și apreciat de publicul prezent.

În 1998 este inclus în campania electorală a lui Chavez și desfășoară o bună strategie de acțiune, contribuind decisiv la câștigarea alegerilor prezidențiale de către acesta.

Autodidact, receptiv și disciplinat, Maduro avansează rapid în ierarhia politică, profitând desigur și de relația sa apropiată cu Chavez.

În anul 2000 este ales deputat în Adunarea Națională, pe lista PSUV iar în 2006 este propus și votat ca președinte al parlamentului.

Peste câteva luni renunță la aceasta funcție pentru a deveni membru al guvernului și este numit ministru al relațiilor externe, funcție pe care o deține până în octombrie 2012, când este desemnat de Chavez vicepreședinte executiv al Venezuelei.

În perioada cât a condus Ministerul Relațiilor Externe, el a acționat pragmatic și eficient în reorganizarea Centralei și reprezentanțelor externe, combătând

birocrația, indisciplina și mai ales traficul de influență și recomandările politice în promovarea cadrelor și numirea de ambasadori, poziții apreciate public chiar și de către reprezentanții opoziției.

Maduro a fost cel care a finalizat câteva succese notabile ale diplomației venezuelene, între care parafarea tratatelor de constituire a UNASUR și CELAC, semnarea Acordului de asociere a Venezuelei la MERCOSUR în 2012, după 6 ani de negocieri, precum și încheierea tratatelor de cooperare bilaterală cu Rusia, China și Iran. În rândurile PSUV a avut contacte și relații bune cu toate eșaloanele, fără a-și face „dușmani declarați”, așa cum a procedat Cabello.

* Aceste calități umane, rezultatele concrete obținute în activitatea politică și guvernamentală, cât și loialitatea față de fostul președinte, l-au determinat pe Chavez să-l numească succesor politic și candidat unic la funcția supremă, decizie care n-a surprins mediile politice naționale și internaționale, în contextul în care boala primului se agrava.

De altfel, după cum rezultă și din interceptările wikileaks, diverse analize și comunicări diplomatice confidențiale îl identificau, încă din 2011, pe Maduro ca fiind „potențialul succesor„ al lui Chavez, în competiția sa internă din PSUV cu Diosdado Cabello Rondon și fostul vicepreședinte și actualul ministru de externe, Elias Jaua Milano.

5. Scrutinul electoral din aprilie a.c. a evidențiat o opoziție politică mai bine organizată și mai precisă în platforma sa politică, comparativ cu prezența și modul său de acțiune la alegerile prezidențiale din 1998 și octombrie 2012.

Dacă la precedentele alegeri, candidații s-au prezentat individual, în februarie 2013 se constituie alianța electorală MUD, care decide să desemneze un candidat unic, prin procedura alegerilor primare, ce urma să intre în competiție cu ceilalți candidați, oficiali sau independenți.

Câștigătorul, în persoana lui Henrique Capriles Radonski a fost un real beneficiu pentru MUD, prin experiența sa politică și administrativă, ca fost deputat și președinte al Adunării Constituante în 1998 și actual guvernator al statului Miranda, ales pentru un al doilea mandat. În timpul campaniei, el a conlucrat eficient cu nucleul MUD, format din Antonio Ledezma, primarul orașului Caraças, deputata Maria Corina Machado, de origine columbiană, liderul grupului parlamentar al opoziției și Leopoldo Lopez, fost primar municipal, președintele partidului „Premier Justicia”.

Definindu-se ca „antichivistă”, contrară prezenței și oricăror forme de cooperare cu Cuba și Iran, favorabilă unei strategii neo-liberale de depășire a crizei economice interne, consolidarea rolului sectorului privat în economie, acordarea de facilități capitalului străin, oprirea imediată a exproprierilor, crearea de noi locuri de muncă, eficientizarea activității industriei petroliere, continuarea programelor de

asistență socială, educație și sănătate, MUD a atras de partea sa un număr considerabil de susținători din rândul tineretului, micilor întreprinzători, profesori, cadre medicale, casnice etc fără a reuși însă să treacă pragul electoral de cca 8 milioane de votanți, planificat inițial și care i-ar fi asigurat câștigarea alegerilor prezidențiale.

În ciuda unei campanii ofensive și extinse teritorial, Capriles n-a putut convinge alegătorii, îndeosebi pe cei din segmentul sărac al populației că „tranziția societății venezuelene spre dreapta, nu le va afecta bunurile și facilitățile acordate de către regimul chavist. În sfârșit, violențele grave din 13 - 18 aprilie a.c. în Caracas, precum și statele Barinas, Tachira, Bolivar etc., produse de către grupuri MUD scăpate de sub controlul centrului au afectat serios imaginea opoziției. Imagini cu cele 12 persoane decedate, precum și cca 20 răniți, din rândul membrilor sau simpatizanților PSUV au fost prezentate zile de-a rândul de către mass-media guvernamentală, articole preluate ulterior și de către presa continentală.

De asemenea, prezentarea de către ministrul de interne, Miguel Rodriguez Torres de acuze publice la adresa MUD cu motivul că „a cerut sprijin militar din partea cercurilor de extremă dreaptă din Columbia și Honduras cu scopul de a comite asasinat și dezordine socială”, a avut impact negativ în rândul populației.

Modul ezitant și insuficient fondat de reacție al MUD la comunicatul Consiliului Național Electoral a afectat, la rândul său, încrederea și aprecierea de care s-a bucurat inițial opoziția în mediile politice din țări latino-americane „moderate”, cum ar fi Chile, Panama, Mexic și Costa Rica. Vizitele întreprinse, în zilele imediat următoare alegerilor, în Columbia, Peru, Brazilia și Chile de către H. Capriles, precum și la Washington, de către M. Machado și câțiva parlamentari din opoziție s-au finalizat doar cu declarații de sprijin, fără măsuri de sancțiuni imediate împotriva autorităților de la Caracas, așa cum și-ar fi dorit MUD.

Tribunalul Suprem de Justiție a comunicat, la 7 august a.c. că „urmare cererii MUD, instanța a verificat rezultatele votului din 14 aprilie și conchide că 99,98% dintre voturi sunt valabile, motiv pentru care se respinge cererea opoziției de a declara nulitatea recentelor alegeri, pe motiv de fraudă”. Hotărârea TSJ a închis astfel orice cale juridică de atac din partea opoziției, pe tema fraudării alegerilor și repetării acestora.

Liderii MUD au reacționat imediat, anunțând că vor face apel la „organisme internaționale și regionale, ONG-uri și foruri mondiale care militează pentru respectarea drepturilor omului”, cărora li se va prezenta „vicierea rezultatelor votului și ilegalitatea actualului președinte și echipei sale guvernamentale”.

În perioada septembrie - noiembrie a.c., H. Capriles, însoțit de delegații MUD au vizitat Brazilia, Mexic, Chile, s-au întâlnit cu Secretarul General ONU, cu Papa Francisc, cu conducerea și înalți reprezentanți ai OSA, ocazii cu care s-au prezentat

interlocutorilor străini „criza instituțională din Venezuela și propunerile MUD de detensionare a situației interne și relansarea economiei naționale”. MUD insistă cu obstinență cu privire la „necesitatea anulării rezultatelor alegerilor din aprilie a.c. și organizarea unui nou scrutin prezidențial”, propunerea fiind susținută frenetic de către comunitățile de venezueleni din exterior dar mai puțin de către factorii politici internaționali sau regionali, menționați mai sus.

Rămâne de văzut cum se vor organiza forțele de opoziție pentru o altă apropiată confruntare electorală importantă, alegerile municipale, din 8 decembrie a.c. și care vor configura harta politică teritorială a Venezuelei, pentru viitorii 4 ani.

6. Deși candidatul oficial a câștigat alegerile, în rândurile noii conduceri de la Caracas există o reală preocupare față de scorul strâns cu care s-a încheiat competiția cu opoziția, având în vedere că estimările inițiale prognoza o diferență de minim 5% în favoarea PSUV.

Victoria opoziției în 8 din cele 23 de state, precum și în unele cartiere de tradiție „chavistă” ale Capitalei au produs reală îngrijorare în palatul Miraflores față de pierderea unui electorat important, îndeosebi din rândul sectorului privat, cadrelor medicale, profesorilor, casnicilor și unui segment important din rândul tineretului.

De altfel, în prima sa declarație oficială, după instalarea ca președinte, N. Maduro a salutat victoria „chavismului”, subliniind însă că el „trebuie urgent adaptat la cerințele actuale și urgente ale populației, cu prioritate în plan economic al securității cetățenilor”. La rândul său, D. Cabello a apreciat că „rezultatele alegerilor ne impun o autocritică serioasă asupra modului cum PSUV a aplicat, până în prezent, politicile economice și sociale”.

* Criza prelungită de alimente de bază, care continuă încă din decembrie 2012; creșterea productivității sectorului petrolier, baza exporturilor; eficientizarea producției agricole, în vederea asigurării a cca 85% din consumul intern; accelerarea re tehnologizării industriei naționale; dezvoltarea mineritului modern, cu protecție corespunzătoare pentru mediul ambiant, îndeosebi la zăcămintele de aur „Las Cristinas” printre cele mai mari din lume, exploatate în cooperare cu China; măsuri fiscale și monetare de întărire a monedei naționale, bolivarul; stoparea creșterii galopante a inflației, prognozată la cca 23% pe anul în curs; relansarea rolului sectorului privat în economia națională; menținerea actualului ritm de creștere economică, proiectat de 5%, pentru 2013; combaterea contrabandei și economiei paralele; a crimei organizate; întărirea capacității de apărare și consolidarea rolului de lider regional al țării; refacerea unității naționale, în contextul actualei polarizări -50,5% pro-chavistă și 49,5% anti- ; continuarea programelor de asistență socială și construirea de „locuințe sociale”; diminuarea numărului celor aflați în starea de sărăcie extremă sunt ambițioasele obiective de

acțiune pe termen scurt și mediu, pe care și le propune actuala echipă prezidențială și executivă în perioada mandatului său de guvernare 2013 - 2019.

* Numindu-l vicepreședinte al țării pe Jorge Arreaza, ginerele lui Chavez și fost ministru în guvernările anterioare, Maduro și-a asigurat sprijinul și simpatia familiei și fanaticilor chaviști din PSUV.

* A format un executiv stufos, cu 33 miniștri, majoritatea tineri, loiali lui Maduro, păstrând însă la apărare pe amiralul Diego Molero, la petrol pe expertul recunoscut internațional, R. Ramirez, promovând la externe pe E. Jaua, la interne pe Miguel Rodriguez Torres, fost șef al serviciului de informații militare. Portofoliul finanțelor a fost preluat de către Nelson Merentes iar cel al economiei de Jorge Giordani

A inițiat un sistem nou, denumit „guvernul străzii,, care își propune organizarea periodică a ședințelor guvernului, în afara sediului, în unități productive, municipii, zone rurale, pentru o rezolvare operativă a problemelor. În acest scop, primele reuniuni s-au ținut deja la sediul PDVSA, cu petroliștii și, respectiv, la Comandamentul reunit al forțelor armate, soluționandu-se mai multe probleme organizatorice și financiare stringente.

A renunțat la practica încetățenită de Chavez de a participa la emisiuni de radio și TV ore în șir, pentru a dialoga în direct cu ascultătorii, ascultă problemele cu care se confruntă și încearcă să le rezolve operativ, apreciind că sistemul s-a dovedit a fi puțin eficient.

Cu participarea miniștrilor de finanțe și ai economiei, Maduro a avut, la începutul lunii august ac, o reuniune cu reprezentanții sectorului particular, prima de acest gen în ultimii ani. S-a negociat un prim set de măsuri comune pentru depășirea crizei alimentare și comercializarea de medicamente. Primii pași ar urma să fie făcuți de grupul „Polar,, cel mai mare producător de făină și produse de panificație din țară.

* Începând cu a doua decadă a lunii mai a.c. s-a instituit planul „Patria segura” cu obiectivul de „a se întări securitatea națională, de a combate mai ofensiv violența și a asigura o mai bună securitate cetățenilor”. În aplicarea planului au fost desfășurate importante forțe militare și de poliție în Capitală și municipii mai importante, cu sarcina de a conlucra permanent cu „gărzile bolivariene” (civili înarmați) în rezolvarea misiunilor.

Planul dispune, de asemenea, ca guvernorii civili aleși din cele 23 de state să fie asistați de așa-numiți guvernatori militari, care n-au drept de decizie sau responsabilități politice și administrative ci doar sarcina de „a supraveghea activitatea curentă a instituțiilor locale, de a sesiza președinția și conducerea Ministerului Apărării asupra pericolului apariției unor „situații ce pot destabiliza ordinea și activitatea instituțiilor locale”.

De asemenea, în fiecare primărie s-a creat un „comitet popular”, care monitorizează activitatea edililor locali, putând anula inclusiv deciziile acestora, în situațiile când „ele aduc atingere intereselor comunității locale”.

MUD a reacționat ferm la aprobarea planului, apreciind că „obiectivul real al acestor măsuri ar fi urmărirea activității opoziției, ceea ce denotă îngrădirea drepturilor și libertăților politice ale cetățenilor Venezuelei”.

7. În plan extern, Venezuela se manifestă drept susținătoare a conceptului de multipolaritate a puterii mondiale, concept care a fost acceptat și promovat și de către președintele Nicolas Maduro. În baza acestui principiu, Venezuela își focalizează interesele externe spre China, SUA, Rusia, Franța și Spania, din grupul marilor puteri mondiale. Principalele domenii de cooperare economică bilaterală sunt cel energetic, infrastructura, re tehnologizarea și modernizarea principalelor porturi, aeroporturi și complexe industriale, telecomunicațiile, inclusiv cele spațiale, precum și domeniul militar.

În perioada imediat următoare instalării sale oficiale ca șef al statului, Maduro a inițiat un intens program de vizite externe sau primiri de înalți demnitari și delegații străine la Caracas.

* Primele vizite au fost realizate în capitalele țărilor latino-americane cu care Venezuela are încheiate TLC de o bună perioadă de timp, aliați tradiționali, respectiv Bolivia, Cuba, Ecuador și Nicaragua. Discuțiile bilaterale au avut drept scop analiza modului de îndeplinire a dispozițiilor tratatelor și confirmarea deciziei părților de a prelungi valabilitatea acestor documente bilaterale. Un punct important de pe agenda discuțiilor a fost identificarea unor posibilități de accelerare a plății restanțelor din datoriile pe care aceste țări le au față de Venezuela.

Din tematica energetică, construirea unei rafinării în Nicaragua, de către Venezuela, rămâne cel mai ambițios proiect de cooperare, între cele două țări, în perioada imediat următoare.

* Al doilea grup de state vizitate au fost cei 3 membri importanți ai MERCOSUR, Brazilia, Argentina, Uruguay, în contextul în care Venezuela deține președinția pro-tempore a organizației, până la sfârșitul anului în curs.

Întrucât membrii organizației trebuie să respecte ad-literam reguli financiare dar și politice (garantarea proprietății private, limitarea rolului statului în controlul prețurilor și circulația valutei, rate reduse la inflație etc) Venezuela are obligația să se supună cât mai curând acestor reglementări, având în vedere că primirea sa în MERCOSUR a fost mai degrabă o decizie politică decât una economico-financiară.

* Primul său turneu european a inclus vizite oficiale la Paris, Lisabona și Vatican.

La întâlnirile cu președinții Hollande și Cavaco, Maduro a primit confirmări verbale, la cel mai înalt nivel, de recunoaștere oficială ca președinte nou ales al Venezuelei, exprimându-se dorința Franței, cât și a Portugaliei de a dezvolta cooperarea bilaterală cu Venezuela, preponderent în domeniile energetic și turistic.

În discuțiile cu Papa Francisc, Maduro a transmis decizia de a menține o mai bună relație cu reprezentanții ecleziastici catolici de la Caracas, recunoscând și solicitând sprijinul bisericii în refacerea unității societății venezuelene.

* Primirea la Caracas a vicepreședintelui chinez Li Yuan Chao, în mai a.c., cât și vizita la nivel înalt la Beijing, în septembrie, au semnat momentul reconfirmării prieteniei și cooperării politice și economice tradiționale între cele două țări. În prezent, China este al doilea partener comercial al Venezuelei, în anul 2012 volumul schimburilor economice înregistrând cca 20 miliarde dolari. În ultimii 10 ani, Venezuela a beneficiat de împrumuturi de cca 45 miliarde dolari din partea Chinei. Venezuela asigură 20% din necesitățile petroliere ale Chinei, cu un export de cca. 650.000 barili/zi, cantitate ce ar urma să se dubleze începând cu 2015, după intrarea în funcțiune a oleoductului Orinoco - Portul Tunaco, de la Oceanul Pacific. China va finanța cu cca 750 milioane dolari construirea unui port maritim, la Moron, destinat industriei petrochimice venezuelene. De asemenea, va participa cu 700 milioane dolari la re tehnologizarea exploatarea miniere de aur „Las Cristinas”, cea mai mare din lume, la ora actuală.

* În același timp, vizitele recente la Caracas ale ministrului de externe, S. Lavrov și, respectiv, al apărării, A. Petrușka au avut drept scop jalonarea și extinderea cooperării politice și economice dintre Venezuela și Rusia, în viitorii 5 ani.

Domeniul principal al cooperării este cel militar, Rusia, alături de China, Brazilia, Belarus și Iran fiind potențialii furnizori de logistică ultramodernă pentru forțele armate din Venezuela.

* Deși în plan comercial cooperarea cu SUA decurge normal, ele fiind principalul importator de țiței venezuelean, normalizarea relațiilor politico-diplomatice este lentă, iar rezultatele negocierilor neoficiale între cei doi miniștri de externe nu sunt încă semnificative. Expulzările reciproce de diplomați, în septembrie a.c., reținerea - pentru 48 ore, la 9 noiembrie - de către autoritățile venezuelene a corespondentului ziarului „Miami Herald”, Jim Wyss și acuzarea acestuia de „culegere de informații”, tergiversarea acordării dreptului de survol pentru avionul prezidențial venezuelean, în septembrie a.c. sunt câteva fapte care afectează serios climatul negocierilor.

Mai mult, recent, președintele Nicolas Maduro a adus acuze publice serviciilor de informații americane care ar „coordona, cu cercuri de extremă dreaptă din Columbia și unii membri ai emigrației ilegale venezuelene și cubaneze din

Miami, comiterea unor acte de violență în Venezuela, în perioada desfășurării viitoarelor alegeri municipale, din 8 decembrie a.c.”.

La rândul lor, o bună parte a membrilor Congresului susțin ideea că Administrația Obama „nu trebuie să recunoască legitimitatea regimului de la Caracas atâta timp cât el continuă să fie un factor destabilizator pentru regiune, permisiv narcotraficului și cu serioase derapaje de la democrație și respectarea drepturilor omului”.

În concluzie, Venezuela, unul dintre primii producători și exportatori de petrol din lume traversează o perioadă de acută criză economică, în ciuda bogățiilor naturale imense de care dispune, criză similară celei din 1988 - 1990, după cum apreciază analiștii economico-financiar.

Cheltuielile publice exorbitante, cele militare, centralizarea excesivă a fiscalității, corupția, economia subterană etc. sunt factorii principali care au generat această situație, pe fondul menținerii la conducerea țării a unui regim autocratic, timp de peste 14 ani.

Noua echipă prezidențială a lansat, în prima jumătate a lunii octombrie a.c. o serie de măsuri de revigorare a importurilor de produse de primă necesitate, îndeosebi din Argentina, Columbia, Brazilia, Uruguay, Nicaragua, dar sistemul de plată practicat - prin „bonuri PDVSA” - în lipsă de lichidăți în valută este privit cu reticență de către exportatorii latino - americani, în condițiile în care producția internă de țigări se diminuează permanent. Volumul propus pentru anul în curs, de 3 milioane de barili/zilnic nu va putea fi atins, așa după cum spera guvernul. În prezent, PDVSA este unicul agent economic național care dispune de fonduri nelimitate de valută și care asigură cca 90% din încasările externe de valută.

Concomitent, s-au intensificat măsurile de combatere a corupției din aparatul administrativ statal, în noiembrie a.c. făcându-se mai multe arestări, inclusiv membri ai PSUV, implicați în deturnări de fonduri și falsuri în documente vamale.

Recent, Banca Națională a transmis un comunicat oficial în care se precizează că „Venezuela își va menține solvența financiară după achitarea sumei de cca 20 miliarde dolari în contul datoriei sale externe, pe anul 2013”.

Analiștii politici externi, cât și majoritatea populației așteaptă însă noi și urgente măsuri de reformă politică, a sistemului judiciar, fiscal, de stabilizare a economiei și stoparea crizei de bunuri de primă necesitate, precum și adoptarea de norme democratice de garantare și apărare a drepturilor omului și libera exprimare.

Virgiliu Faur

IDENTITATEA NAȚIONALĂ, LA ORDINEA ZILEI ÎN MARAMUREȘ

Le-a plăcut și le place tare mult maramureșenilor să-și cânte neamul, să-și apere obârșiile și să-și consolideze identitatea. Ne înclinăm în fața acestei atitudini!!

Iată că inițiativa lor depășește "frontierele locale" și se răsfrânge asupra identității și spiritualității tuturor românilor. Primul "Colocviu Național dedicat arhetipurilor spiritualității românești" a avut loc în urmă cu două luni la Baia Mare, din convingerea "*necesității protejării valorilor arhetipale ale identității noastre*".

Am avut o discuție îndelungată cu "sufletul" acestei "mișcări", eruditul istoric George Cadar.

MICUL GHID – ARHETIPAL – AL MARAMUREȘULUI

MARAMARISA
MARA MA AR ISA
(Curgerea, întinderea pământului Marci,
Mariei)
sau
„GRĂDINA MAICII DOMNULUI”

POIENILE ZILEI MARAMUREȘ
13 octombrie 2013

Către

ACADEMIA ROMÂNĂ

MEMORANDUM

Noi, porte a intelectualității române, reprezentanți ai „Asociației Române de Studii Semiotice” împreună cu notabilități ale județului Maramureș și cu slujbași de cinste ai clerului ortodox, după o prealabilă și adâncă analiză în urma primului *Colocviu Național dedicat arhetipurilor spiritualității românești*, desfășurat la Baia Mare în zilele de 11-13 octombrie 2013, am ajuns la convingerea necesității protejării valorilor arhetipale ale identității noastre naționale. Aceste valori se reflectă în milenara tradiție a porului și mblesciurilor, a simbolisticii inegalabile, pe cale de a se pierde dacă nu o protejăm și nu o transmitem mai departe urmașilor.

Maramureșul, această enclavă vie a spiritualității noastre, adăpostește cel mai important simbol arhitectural al luminii închegată în lemn, „NODUL DACIC” sau „NODUL MARAMUREȘEAN”.

Noi, toți cei de față, dorim să paternalizăm acest simbol cosmic și în acest sens dorim să-l protejăm prin mijloacele legale corespunzătoare pentru a nu fi instrăinat. Dorim de asemenea să punem bazele unei „Școli Naționale de învățare a limbii Bătrâne a Zimbri-Geșilor și a Științei Decriptării Simbolurilor și Inscricțiilor”. Pentru toate acestea solicităm sprijinul înțelepților Academiei Române.

Impresionantele convingeri ale acestui om că dacii, părinții Europei, își pot proba identitatea l-au determinat să aibă inițiative de admirat și susținut precum cea a "Colocviului" despre care am amintit și a "Memorandumului" adresat Academiei Române ce poartă semnături ale unor intelectuali de mare valoare și, deosebit de elocvent, având susținerea autorităților locale.

Ne limităm, în acest număr al revistei noastre, să semnalăm evenimentul (a se vedea facsimilele alăturate) și să le promitem maramureșenilor că vom reveni asupra incomensurabilului lor demers. Succes!

Petru NEGHIU

În aceste vremuri, tobură marcate de o disoluție a valorilor tradiției și identității noastre, pentru a salva cât se mai poate din tezaurul arhitecturii strămoșești, am hotărât astăzi, 13 octombrie 2013, punerea pietrei de temelie a ȘCOLII IDENTITĂȚII NAȚIONALE „ARITIA POENARU” la Poienile Izei în județul Maramureș. Ne-am întrunit în aceeași saal și rădăcinii noastre deosec spre a ne remage în glorie vîrtoșile pierdute de-a lungul mileniiilor de apăsare și spre a erica lumii al rădăcî, părinții Europei, își pot proba identitatea.

Cu respectul cuvenit anuțăm semnălișle tuturor celor prezenți care au convănit ca astăzi, 13 octombrie 2013, să punem temelie ȘCOLII IDENTITĂȚII NAȚIONALE „ARITIA POENARU”.

Acad. Mircea Ciubriți	Ing. Mircea Anghel
Acad. Liviu Rotaru	Dr. Călin Tertan
Gen.dr. Mircea Chelaru	Prof. Serghei Doșta
Prof.dr. T. Iulian Gălățelaru	Ec. Nistor Libet
Prof. dr. Dădă Ciucă	Prof. George Telesoc
Prof. dr. Mircea Neghî	Comisar șef Marian Baroș
Prof. dr. Iona Mărcuș	Liliana Simrad
Prof. dr. Paul NEDBÎJ	Mircea Baboș
Proot Parah Iona Pop	Mircea Lockerean
Invatator Jovita Copră	Istoric George Cadar

 Anca Robian Județul Maramureș	 Emil Marinaciu Vicepreședinte Consiliul Județean Maramureș	 Cătălina Cherecheș Primar Municipalitate Maramureș
---	---	--

Inuțim: Istoric George Cadar

VITRINA CĂRŢILOR

Lansări la Bucureşti și Tulcea**1. Carol Roman – „Miracole”**

La 16 octombrie 2013, la Librăria „Mihail Sadoveanu” din Bucureşti a fost lansat volumul „*Miracole*”, având ca subtitlu „*Carte de răs de ei și de noi*”, autor Carol Roman, cunoscut scriitor și publicist, distins prieten și colaborator al revistei „Periscop”. O carte plină de umor trist, un pamflet la adresa noilor moravuri ale nesfârșitei tranziții românești spre limanurile democrației și prosperității mult dorite. Printre vorbitori s-a numărat și redactorul șef al revistei „Periscop”, Ioan C. Popa, care a subliniat următoarele:

Citind scrierile domnului Carol Roman, primate de-a lungul unei cariere prodigioase, am frecvent impresia că autorul seamănă în multe privințe cu acel personaj al lui Voltaire care, în pofida deziluziilor de tot felul, rămâne neconținut la credința că lumea noastră – lumea în care trăim la un moment dat, pentru că și epocile se schimbă cu destulă repeziciune la scară istorică – este cea mai bună dintre lumile posibile.

În copilărie, familia are la un moment dat iluzia unui El Dorado în Răsărit; după încercări dramatice, revine în București. Mai târziu, își va aminti cu nostalgie de această epocă, descrisă în romanul autobiografic „Să te încrezi în vise”.

În tinerețe, imediat după război, pornește cu un nou elan pe drumul destinului, răzbate cu greu, dar și cu mult succes, în hășișul noii vieți ce se edifica în România (Una din cărțile remarcabile ale acestei perioade se intitulează „Există un secret al celebrității? O anchetă internațională de Carol Roman”). Treptat, i se întărește convingerea că noua epocă, în care crezuse la început, este un nou eșec, o nouă deziluzie, la scară generală, în primul rând, și în mod firesc la scara personală a fiecăruia.

La maturitate, participă cu un elan renăscut la noua etapă de reconstrucție a țării: se angrenează de la început, cu inteligență și curaj, să susțină clarificarea misterelor revoluției române, despre care realizează cu operativitate un remarcabil rechizitoriu asupra evenimentelor din decembrie 1989. Treptat, începe să apară îndoiala, să se cuibărească dezamăgirea că noua epocă nu e nici așa de nouă și nici atât de promișătoare cum se anticipase și se exprimaseră fără echivoc speranțele românilor. Din noile dezamăgiri s-au născut alte cărți. Una dintre ele, cea mai recentă și în multe privințe situată în topul creației dlui. Carol Roman, este cea lansată astăzi („Miracole...”). O carte remarcabilă, dar care reprezintă un episod dintr-un lung șir de cărți care au elemente comune.

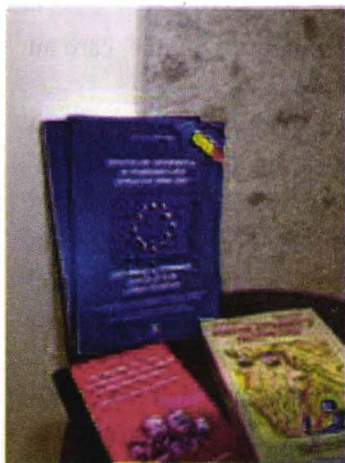
Încercând să sintetizez, aș menționa trei însușiri perene ale autorului:

Optimismul incurabil: *Fără a fi marxist ortodox, Carol Roman are în forul său interior o deviză de tinerețe a lui Marx: Să ne despărțim de trecut râzând! Carol Roman se desparte de fiecare etapă de viață, de fiecare epocă, cu zâmbetul pe buze. Chiar îndeamnă, la un moment dat, parafrazănd o anecdotă italiană: „cât suntem sănătoși să zâmbim!” Aducă însă imediat: „Numai să avem de ce”, expresie care provoacă un nou zâmbet, cam amărui, ce-i drept.*

Ironia pamfletului: *Carol Roman este mereu critic, înșeapă ori de câte ori are prilejul. Înșeapă cu ironia, dar această ironie nu este veninoasă, nu este născută din spirit de ură sau de batjocură. Nu. Domnul Carol Roman dorește să facă educație, să dezvăluie diverse apucături și metehne nu pentru a pedepsi, ci pentru a le ridiculiza și a le îndrepta. Este calitatea ziaristului de vocație, de a afirma lucruri inteligente, care îndeamnă la perfecționarea morală.*

Curajul de a spune lucrurilor pe nume, *indiferent despre cine este vorba și de epoca în care se petrec evenimentele relatate. Să ne oprim de pildă la medalionul intitulat „Un vis urât”, despre maghiarizare în Ardeal. Autorul pornește domol, ardelenește, cu o povestioară literară. Gravitatea întâmplărilor la care se referă îl obligă să părăsească însă tărâmul literar și să coboare în decorul realității concrete: Parlamentul european, Laszlo Tokeș, maghiarizare forțată îndelung exersată... În fața unui asemenea pericol, Carol Roman afirmă răspicat: „În acest caz s-ar părea că epoca pamfletelor ar trebui să fie depășită”.*

Concluzionând, *aș vrea să spun că, în opinia mea, optimismul incurabil și ironia fină îl propulsează pe Carol Roman pe terenul literaturii, al creației artistice. Pe de altă parte, curajul de a trimite la fapte, epoci și perioade cunoscute, identificabile, poartă pecetea unui jurnalism de excepție. Acest joc permanent între literatură și jurnalism reprezintă unul din elementele care dau farmec creației lui Carol Roman.*

2. Petre Repcaru – „Gramatica germană explicată în limba română”

La 2 noiembrie 2013, la Institutul cultural găzduit de frumoasa casă „Avramide” din centrul orașului Tulcea a avut loc o întâlnire cu reprezentanți ai intelectualității locale – cadre didactice, elevi și studenți, oameni de afaceri, reprezentanți ai mass-media.

Cu această ocazie, dl. Petre Repcaru, prieten și colaborator al revistei „Periscop”, și-a prezentat volumul recent ieșit de sub tipar – „Deutsche grammatik in rumanischer sprache erklart/ Gramatica germană explicată în limba

română”, făcând ample referiri la valorile culturii germane și importanța instrumentului lingvistic în dialogul și colaborarea pe termen lung dintre România și Germania.

Prezent la eveniment ca invitat, Ioan Popa, redactor șef al revistei „Periscop”, membru al Consiliului Național al Uniunii Ziaristilor Profesioniști, a avut o intervenție privitoare la autorul „Gramaticii germane”, precum și o expunere succintă despre aparatul de represiune al fostei URSS și crimele în masă comise de regimul stalinist în provinciile istorice românești de la frontiera de nord și de est a statului român – Bucovina și Basarabia.

Întâlnirea, desfășurată pe parcursul a două ore, a stârnit interesul participanților, care au pus numeroase întrebări și au solicitat explicații celor doi autori.

Târgul de carte „Gaudeamus”

Derulată în perioada 20-24 noiembrie 2013, noua ediție a târgului „Gaudeamus” a prilejuit numeroase lansări de carte ale unor distinși prieteni și colaboratori ai revistei „Periscop”. Mulți dintre membrii Asociației noastre au onorat cu prezența manifestările de la târg. Iată câteva secvențe:

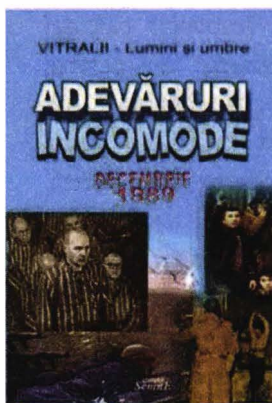
1. Aurel Rogojan : „*Apusul Agorei – Românii sub al șaselea...Escu*”

O participare numeroasă și selectă a fost martora unei dezbateri incitante asupra unei cărți

cu subiecte de asemenea incitante și dense, așa cum ne-a obișnuit de mai multă vreme colegul nostru Aurel Rogojan, care sublinia în final: „*Am afirmat în acest volum că familiile politice, structurate în clanuri de putere transpartinice, sunt cancerul democrației noastre. Ele au devenit substitutul pluralismului și au instituit o nouă dictatură. Clanocrația*”. Este numai una din concluzii, care invită la lectură.

2. Vitralii – „*Adevăruri incomode. Decembrie 1989*”

La fel de atractiv s-a dovedit și standul Editurii și Tipografiei Semne, care au tipărit și

găzduit lucrarea colectivă realizată de confracții noștri de la Revista *Vitralii*, patronată de ACMRR-SRI. Cartea înmănuchează materiale publicate în ultimii ani despre evenimentele din Decembrie 1989, care pun în lumină cu mult curaj și grijă pentru adevăr diverse aspecte, în marea lor majoritate inedite, despre ce s-a întâmplat atunci în România.

„*Este numai un început*”, după cum menționa E.S. academician Dinu C. Giurescu într-o consistentă Postfață la volumul *Adevăruri incomode*. Cu un astfel de început, însă,

„drumul spre reconstituirea adevărului se află, posibil, pe calea cea bună”.

3. Ambasador profesor Dumitru Chican – mai multe lucrări dedicate universului politic și cultural al lumii arabe

După cum ne-a obișnuit de mai mulți ani, ambasadorul Dumitru Chican și Editura Proema au lansat în acest an o paletă mai largă dedicată lumii arabe: *Ascultând cum râde Dumnezeu. Din Lirica mistică sufică a Islamului, Nebun de dor de Layla... Din lirica arabă de dragoste, Confluențe poetice. Selecție din lirica modernă română și kuveitiană (volum bilingv, româno-arab) și Noul Orient Mijlociu. Între primăvara arabă și haosul constructiv* în colaborare cu Emanuel Peterliceanu.

Tematica variată și calitatea cărților au constituit un argument în plus pentru prezența președintelui Institutului Cultural Român, Lilian Zamfiroiu, și a unui număr mare de diplomați din zona Orientului Mijlociu și a Golfului Persic la dezbaterile subiectelor puse în discuție de autor și editura baimăreană *Proema*.

(Redacția)

PACEPA, ZOE ȘI ... "LIPITURA"

Viu sau mort, despre generalul trădător de patrie, Mihai Ion Pacepa, continuă să se scrie, dar mai ales să se vorbească. Multe și de toate. Majoritatea se referă la caracterul infam al celui care zeci de ani a reușit să ducă de nas sute de oameni care au crezut în loialitatea lui. Unii dintre aceștia, chiar cu funcții de conducere și mari responsabilități în viața social-politică a țării. Și, ce s-a dovedit a fi mai grav, printre ei ei s-au numărat și ofițeri cu grade mari și o bogată experiență în munca de informații și contrainformații.

Târziu de tot, după schimbările social-politice ce au avut loc în țara noastră, au apărut unele date și informații din care rezultă că la vremea respectivă ar fi fost, totuși, unele semnale cu privire la activitatea sa de trădător de patrie. Atunci însă nimeni n-a avut curajul să tragă până la capăt firul ghemului de bănuieli care ar fi dus, poate, la demascarea trădătorului și trimiterea lui în fața justiției.

Cauzele acestei crase lipse de responsabilitate patriotică, din partea unora, de superficialitate și delăsare profesională, din partea altora, au fost multe. Una singură o întâlnim însă în toate cazurile: teama de a nu eșua în verificarea și cercetarea sesizărilor cu privire la trădarea generalului înfipt bine pe lângă conducătorii de atunci ai țării. Mai exact, pe lângă Elena Ceaușescu, binecunoscuta consoartă malefică a președintelui din acele vremuri, pe care reușise să o îmbrobodească bine de tot, căpătând încrederea oarbă a acesteia.

Să ne amintim de cele afirmate chiar de Nicu Ceaușescu, beizadeaua prezidențială, cel care ar fi spus cam așa: "*Pacepa a fost creația mamei*". După părerea noastră, această declarație se referă nu la activitatea de spion-trădător a dezertorului, ci la faptul că acesta a ajuns "sus de tot", având posibilitatea să cunoască absolut tot ce se petrecea la conducerea statului: cine conducea și urma să conducă departamentele și sectoarele importante din stat și economie, deficiențele din politica internă și externă ale României etc.

Pacepa reușise să câștige totalmente încrederea Elenei Ceaușescu, astfel încât orice s-ar fi spus despre el era respins, catalogat ca minciună, calomnie etc, iar "îndrăznețul" mazilit imediat. Despre felul în care licheaua a reușit acest lucru s-au scris multe, dar nu totul, după cum se va vedea în continuare.

Așadar, Elena Ceaușescu era convinsă că lui Pacepa poate să-i încredințeze orice sarcină, indiferent de ce natură, acesta fiind în stare să o rezolve exact așa cum își dorea ea. Așa se face că, într-o bună zi, "tovarășa" își deschide sufletul de mamă și-i spune lui Pacepa, sfetnicul său de mare încredere, că are mari probleme cu fiica sa Zoe care, deși se realizase pe plan intelectual și profesional, ajungând o bună matematiciană, se afla într-o derivă periculoasă a comportamentului moral cerut

unei odrasle prezidențiale, deja în rândul populației circulând o serie de zvonuri pe această temă.

Se cunoaște că, în unele privințe, mai ales în chestiuni ce priveau copiii săi, Elena Ceaușescu nu se prea consulta cu soțul său, preferând să rezolve problemele ivite de una singură sau cu ajutorul unor cadre de conducere din partid și stat în care avea deplină încredere, precum Emil Bobu, Tudor Postelnicu sau generalii Nicolae Pleșiță și Ion Mihai Pacepa. Din această cauză nu de puține ori Nicolae Ceaușescu, în văzul unora, își repezea nevasta căutând să o pună la punct pentru a o aduce la un numitor comun cu el.

Încheind șirul relatărilor cu privire la necazurile pe care i le pricinuia Zoe cu haimanalăcul și aventurile sale amoroase, Elena Ceaușescu îi spune lui Pacepa că a ajuns la concluzia că cel mai bine ar fi s-o căsătorească cu un ofițer de securitate. Acesta însă, a continuat ea, va trebui să fie un om capabil și de perspectivă politică și profesională, bine pregătit, serios, cu dosar bun. Ar prefera un inginer cu posibilități certe de afirmare în carieră. Desigur, să mai fie prezentabil și atrăgător ca bărbat, să aibă calități pentru munca de relații, având toate șansele să lucreze mai mult în exterior. Pentru a înlesni apropierea între cei doi, Elena a sugerat trimiterea acestora undeva în străinătate pentru o perioadă de timp, pe lângă o reprezentanță diplomatică a țării noastre.

În final, mama Elena, care credea că se cuvine să facă orice, îi cere lui Pacepa s-o ajute să găsească un asemenea viitor ginere care să merite calitatea de membru al familiei prezidențiale. Bineînțeles, că generalul a acceptat imediat și au stabilit de comun acord cum să demareze acțiunea.

Zis și făcut. Generalul lasă totul baltă pentru un timp și trece la elaborarea unui plan, care urma să se desfășoare în prima parte în țară, iar în cea de-a doua în exterior, la Paris.

Pacepa s-a angajat ca mai întâi să caute și să găsească urgent candidatul la "lipitura" solicitată, exact cu înfățișarea și calitățile fizice și intelectuale dorite de Elena Ceaușescu. Considerând că a găsit omul care-i trebuie, Pacepa, conform înțelegerii cu Elena, s-a prezentat la Cabinetul acesteia cu un tânăr ofițer inginer electronist, căruia însă nu-i spusese nimic din planul ce i se urzea în legătură cu perspectiva sa de a deveni ginere al familiei prezidențiale. El, sărmanul tânăr, fusese instruit să se comporte normal și relaxat întrucât nu era vorba decât de o verificare TO mai specială a spațiilor Cabinetului 2 (control de descoperire a eventualei tehnici operative - microfoane - introduse pentru interceptarea discuțiilor - n.n.).

Pe timpul cât Pacepa și tânărul inginer și-au executat sarcinile prin birourile și spațiile Cabinetul 2, Elena l-a studiat discret cu mare atenție pe cel vizat să-i fie, spera ea, ginere. Tot conform unei înțelegeri anterioare, la un moment dat, ea i-a făcut semn generalului Pacepa că-i place băiatul.

De-acum atmosfera parcă se mai destinsese, Elena devenind mai prietenoasă și atentă cu tânărul inginer aflat acolo, chipurile, pentru un control TO. A urmat un schimb concis de cuvinte. Deși acesta a fost foarte scurt, auzindu-l cineva avizat și-ar fi dat seama că Elena tot căuta să afle cât mai multe date din biografia tânărului inginer specialist în probleme de apărare TO. Desigur că anterior studiasse și dosarul său de cadre, pus la dispoziție de Pacea.

În final, mama lui Zoe a părut mulțumită de rezultatul investigațiilor întreprinse până atunci. Evident că și Pacea, la rândul său, era bucuros de selecția făcută și modul în care acesta se prezentase în fața posibilei viitoare soacre. Numai tânărul ofițer era total nedumerit de câte i se întâmplase. Nimeni nu-i spusese nimic în legătură cu ce avea să-l pască. Cel mult, se gândea el la o posibilă avansare în grad sau funcție.

Pacea și Elena Ceaușescu au continuat însă intriga, trecând la a doua etapă a planului lor pentru măritișul zvăpăiatei odrasle ceaușiste: plecarea la Paris a acesteia pentru două-trei săptămâni, avându-l ca însoțitor pe tânărul ofițer inginer electronist. De data aceasta ordinul său de misiune, care n-a fost întocmit niciodată, ci transmis numai verbal, cuprindea multe și diverse sarcini. De la a o păzi pe Zoe de hoți, provocatori și răufăcători de tot felul, până la a o însoți și a o ajuta să se descurce cât mai bine și cât mai agreabil, peste tot pe unde aveau să meargă - muzee, expoziții, teatre, restaurante, baruri de zi și de noapte.

Bani la discreție, cât aveau nevoie, eventual putând apela și la visteria oficiului diplomatic român din Paris dacă va fi nevoie. Ambasadorul Constantin Flitan primise dispoziții în acest sens, tot el ocupându-se și de închirierea, undeva nu departe de ambasadă, a unui apartament de primă clasă, unde cei doi tineri - Zoe și inginerul - au fost invitați să locuiască împreună pe toată perioada cât se vor afla în capitala Franței. Mașină cu șofer au avut tot timpul la dispoziție, imediat după ce au aterizat pe Orly.

Se părea că de toate au avut grijă Elena Ceaușescu, Pacea și Flitan, care apoi au urmărit îndeaproape ca totul să decurgă cât mai bine pentru ca acțiunea, respectiv "lipitura" între cei doi tineri să se realizeze cu succes și cât mai repede. Totuși, un lucru, poate cel mai important, le-a scăpat: nu au făcut cunoscut tânărului ofițer adevăratul scop al acestor aranjamente; nimeni nu i-a spus acestuia ce se dorea de fapt de la el chiar de către "tovarășa".

Așa stând lucrurile, tânărului inginer în nici un moment nu i-a trecut prin gând să facă un gest de apropiere față de Zoe, deși uneori aceasta i-a făcut unele avansuri evidente, în afară de unul plin de respect, cât mai oficial și reverențios. Așa cum scrie la Regulament că trebuie să se comporte ofițerul față de "obiectivul" care i s-a încredințat pentru protecție.

Mai trebuie adăugat că, pe lângă toate acestea, tânărul inginer, prin natura și

caracterul său nativ, nu era un tip prea îndrăzneț, interesat de o relație mai specială, amoroasă, cu femeile. Cu atât mai mult în situația dată, când se afla într-o misiune cu totul și cu totul deosebită. De ce și-ar fi complicat situația, cu toate că uneori Zoe îi dădea de înțeles că-l "simpatizează"?

În finalul perioadei petrecute împreună la Paris, tânărul s-a gândit să facă un gest de tandrețe față de Zoe. I-a cumpărat dintr-un mare magazin parizian de bijuterii ceva care spera să-i aducă aminte acesteia de perioada petrecută împreună. În afara altor gânduri și intenții sugestive decât cele pur oficiale, lipsit de inspirație, inginerul electronist a ales o bijuterie fără vreo semnificație de tandrețe dar care să-i amintească Zoiei de vizita făcută în Orașul Lumină - anume un cocoș în miniatură. După cum se știe, cocoșul galic este emblema națională a francezilor. Într-adevăr, bijuteria era frumoasă, lucrată cu gust artistic, având încrustate pietre prețioase, fără îndoială o piesă de valoare. Păcat însă că Zoiei nu-i sugera nimic din ceea ce, probabil, că ar fi așteptat ofițerul electronist. Așa că zvăpăiata de Zoe a primit cu indiferență prețioasa bijuterie întrebând: Și ce să fac cu el?

Mai târziu, în țară, când s-a analizat rezultatul acțiunii, acest cocoș l-a scos din sărite pe Pacepa, întrucât abia atunci și-a dat seama de omisiunea de care se făcea vinovat în pregătirea și instruirea ofițerului, precum și de faptul că nu-și selectase omul potrivit. Ironia sorții i-a jucat o festă: tocmai el, infailibilul Pacepa, care semnase sute de ordine de misiune, să omită ceea ce era cel mai important pentru trimiterea tânărului ofițer electronist în misiune "de luptă" cu Zoia Ceaușescu?

Cele prezentate mai sus reprezintă doar o scurtă istorioară despre "misiunile speciale" încredințate de Cabinetul 2, pe care n-a avut curajul să o menționeze în memoriile sale. Recent el a lansat o carte în colaborare despre dezinformare ca metodă a serviciilor secrete, în care a fost inițiat de mentorul său generalul sovietic Saharovski. Evident, omisiunea menționării unei asemenea "misiuni", dar și a altora, face parte din metoda sa de a-și prezenta activitatea în Serviciul de spionaj românesc.

Vasile Dumitru Fulger

LIMBA NOASTRĂ CEA UITATĂ

Mă gândeam – se mai întâmplă, nu? – mă gândeam că dacă aş încerca să vorbesc cuiva, unuia dintre cetăţenii români ai mileniului al treilea, în graiul strămoşilor mei din Moldova sau Banat, sau cu vorbele părinţilor mei băjenii la Bucureşti cu şi pentru carte, în primul pătrar al secolului trecut, mă gândeam aşadar, că poate mulţi, foarte mulţi nu m-ar înţelege. De ce oare? S-o fi stricat așa de tare limba noastră cea veche? S-o fi înnoit așa de tare? S-o fi tras în rândul limbilor evropeneşti cu prea multe neologisme? S-o fi ... Sau, poate, limba aceea, vorbele acelea, gândurile acelea nu erau bune ... Şi de aceea au fost schimbate, înnoite! Oare? Nu erau bune? Nu erau „plastice”, nu erau expresive? Să vedem:

La apa neîncepută se spunea apă **tăcută**,
 La spicele de grâu li se spunea **barba Lui Dumnezeu**,
 La flacăra mare se spunea **bobotă**,
 La pivniţă se spunea **boltă**,
 La vasul cu mirodenii se spunea **cătuie**,
 La găleata fântânii se spunea **ciutură**,
 La vătraiul de jar se spunea **cociorvă**,
 La varză se spunea **curechi**,
 Flăcăului i se spunea **dănac**,
 Dis-de-dimineţă se spunea **desniţă**,
 Femeii păcătoase i se spunea **drăcoaie**,
 Găinii i se spunea **galiţă**,
 La vreascuri se spunea **găteje**,
 La coşul de fum se spunea **hogeag**,
 Neîncetat se spunea **hojma**,
 La lumânare se spunea **lumină**,
 La făcăleţ se spunea **melesteu**,
 Vremea călduţă se numea **molăşniţă**,
 Buruienii de dragoste i se zicea **năvalnic**,
 Folosul se numea **priinţă**,
 Dopul sticlei se numea **stupuş**,
 Tava de mâncare se chema **tabla**,
 Secolul era pentru noi **vac**,
 Belşugul, norocul se numea **zloată**,
 Şi mama – **mumă**.

Ce-am putea scrie cu, şi mai ales ce-am înţelege unii dintre noi, folosind aceste cuvinte? Cam cum ar suna ele, legate în fraze? Să încercăm.

„Miercuri desniţă, se sculă drăcoaia de vecină, luă apă tăcută din ciutură, barba Lui Dumnezeu – făcută la seceriş – din cuiul casei, stropşi focul cu cociorva

de ridică bobota cât statul de om și, după ce boteză stâlpii și pietrele bolții, puse la foc ceaunul cel mare și negru să facă o zamă de galiță și curechi. Gătejele ardeau tare și fumul ieșea hojma pe hogeag, de ziceai că-i pară-n curtea ei. Dintr-o latură, de pe un țol, se ridică și muma a bătrână care, cu o cățuie într-o mână și cu lumină în alta se plecă asupra pruncului și-i ursi să ajungă dănac. După o vreme, după fiertul zămii, luă melesteul și bătu făina de păpușoi în apa hierbinte până se-ntări mămăliga așa, ca o pită mare, galbenă și aburindă. Atunci scoase totul în tindă, puse pe masă o scoarță cu arnici, pe ea tablaua cu merinde, scoase stupușul de la țuică, făcu trei cruci, bău șe dete și lehuzei: Bea femeie și gândește-te de bine, ca să-ți vină tată la copchil, să fie de priiță, să aibă zloată în tot vacul! Cu năvalnic să-ți chemi omul și toată vremea vieții voastre molașniță să fie!”

Ei, ce spuneți cetățeni ai noului mileniu? Înțelegeți? Merita să renunțăm la astfel de cuvinte pentru ... Pentru ce? Frumoasă limbă avem, măcar din când în când să mai lăsăm la o parte telecomanda ca să mai prindem sub acoperișul lămpii lumina Rebrenilor, Sadovenilor, Stăneștilor și – la ceas de sărbătoare – a unicului Eminescu.

Se poate întâmpla, nu?

Mihai Miron

REVISTA PERISCOPE ÎN OGLINDA MASS-MEDIA

(8-14 noiembrie 2013)

Prin Periscop, de la Nistru înspre Tisa...

Recent, am intrat în posesia ultimului număr al revistei **Periscop** editată trimestrial de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe. Pe lângă tematica de specialitate (deosebit de interesantă pentru amatorii de senzații, care, vor constata că e ceva firesc, în lupta pe frontul nevăzut al inteligențelor) am avut bucuria să descopăr preocuparea pentru informarea cititorilor cu probleme de interes general din domeniul politicii, istoriei, sociologiei, culturii și artei. În acest sens, ne-a atras atenția articolul *Transnistria tot mai departe de Republica Moldova* semnat de tânara Luiza Popa a cărei competență în analiză geopolitică este confirmată de un premiu acordat de revista *Pulsul Geostrategic* și de un masterat în relații internaționale, analiză și soluționarea conflictelor (SNSPA). Într-un reușit reportaj prilejuit de o proaspătă vizită turistică la Tiraspol, autoarea constată *de visu* că nimic nu s-a schimbat în cei peste douăzeci de ani de la încheierea conflictului transnistrean. Aceleași formalități la controlul vamal, întreinând impresia că pătrunzi în alt *stat*, impresie statornică de faptul că nu vei întâlni pe parcursul vizitei niciun indicator în limba română! Și ca lucrurile să fie *bine orânduite* primești aceleași sfaturi de a nu vorbi românește ori în engleză pentru a nu atrage atenția că nu ești *nistrean*! (Marian Teodorescu)

BUCUREȘTIUL
LITERAR ȘI ARTISTIC

REVISTA LITERARĂ • Fundatori: Corneliu Săbău și Florința Popescu
Anul II, nr. 6 (9), iunie 2012

*Dintre sute de
reviste*

Revista **Periscop** editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe cuprinde subiecte grele, importante, la ordinea zilei, frizând uneori (prin specific!) surpriza și exotismul. Reținem din sumarul numărului 2(22), anul VI, aprilie-iunie 2013, teme ca: „Lumea în criză multidimensională”, „Cominternul și spionajul sovietic”, „România și Vaticanul”, „Regionalizarea într-o Europă

a contrastelor” , „Globalizarea, criza mondială și România post-decembriștă”, „Ultima concluzie: Ion Pacepa, trădător de țară”, „O voce a exilului : Ion Rațiu”, „Femeile și arta obținerii informațiilor secrete”. O impresie puternică produce interviul cu col.(r) Toader Leon (partea I), fost consul al României în Grecia, a cărui contribuție privind reluarea legăturilor cu Sfântul Munte (Athos) a fost esențială. (**Ion Andreiță**)

GRĂIUL
MARAMUREȘULUI

(vineri 8 noiembrie 2013)

Ce mai fac spionii noștri ?

Editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe, apărută în urmă cu șase ani din ambiția a doi „tineri rezerviști” SIE (Petru Neghiu și Alexandru Omeag), condusă în prezent de Ioan Popa, revista **Periscop** s-a impus în peisajul publicistic , fiind deschisă unor teme generale, terorism, globalizare, însă cea mai provocatoare rămâne cea dedicată „serviciilor speciale”, autorii lăsându-se „trădați ” cu măsură de activitatea lor trecută.

În ultimul număr al revistei **Periscop** apar articole precum „Spionii lui Stalin...” (autor V. Maieran), „Rolul CIA și Mossad în atacurile teroriste din 11 septembrie 2001” (Alexandru Omeag), „Sub faldurile Cominternului..(Ioan Românul). Atenția ne este reținută și de articolele „Analize politico-strategice”: „Războiul de Yom Kippur, O victorie cât o mare înfrângere”, de Mihai Cozma (din Baia Mare!) și „Transnistria, tot mai departe de Republica Moldova” de Luiza Popa.

Istoricii beneficiază de două noi surse de informare: documentele serviciilor de informații (pe măsură ce se desecretizează) și literatura memorialistică, orizontul de așteptare fiind mai mare față de memoriile celor care erau destinați să nu memoreze nimic. (dr. **Ilie Gherheș**)

DIN ACTIVITATEA ACMRR

- La 23 octombrie 2013, redactorul-șef al revistei "Periscop" a participat la conferința organizată de **Cercul Militar Național** dedicată dezbaterii celor două volume apărute recent sub egida Fundației Europene Titulescu: "*România. Supraviețuire și afirmare prin diplomație în anii Războiului Rece*".

Moderatorul dezbaterii a fost gl.dr. Mihai Ionescu, directorul Institutului de teorie militară, iar protagoniști – ambasadorul Nicolae Ecobescu și istoricul George G.Petre, director executiv al Fundației Europene Titulescu.

- La data de 24.10.2013 a avut loc sărbătorirea membrilor ACMRR-SIE care au împlinit 70, 75, 80 și 85 de ani în primul semestru al anului 2013.

Sărbătorirea a avut loc la Restaurantul "Mărgineni" din Șoseaua Fundeni nr.185.

Au participat 52 de persoane. Ca invitați au fost reprezentanții autorităților din cadrul Sectorului 2 București.

- La data de 31 octombrie 2013 a avut loc, la sediul ACMRR-SIE întâlnirea președinților a 8 asociații ale cadrelor militare în rezervă și în retragere.

Au fost analizate activitățile desfășurate în comun de cele 8 asociații și s-a stabilit un program de activități pentru anul 2014, care urmează a fi definitivat în luna ianuarie

- La 21 noiembrie 2013, la Hotelul Intercontinental din București s-a desfășurat Gala premiilor oferite de Revista **Balcanii și Europa**, condusă de scriitorul și publicistul Carol Roman. Printre invitați s-au numărat și membri ai Asociației noastre – generalul Iulian Vlad, col. Ion Pavel și redactorul șef al revistei "Periscop", Ion Popa.

- În zilele de 13-14 decembrie 2013, la București s-au desfășurat lucrările ediției a III-a a Forumului Românilor de Pretutindeni, în organizarea MAE – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni (D.P.R.R.P.). Au participat conducerea Departamentului, mai mulți membri ai guvernului, precum și un număr însemnat de reprezentanți ai comunităților românești din afara granițelor.

La lucrări a participat, ca invitat, și redactorul-șef al revistei "Periscop".

Gheorghe Iordache

O ZI CU SEMNE BUNE

La 17 octombrie 2013, împreună cu domnia gl.bg. (r) Constantin Neacșu și col (r) Gheorghe Iordache, membrii în Consiliul Director al ACMRR, am participat la deschiderea, în localitatea Băicoi, jud. Prahova, a celui de-al doilea Centru Tehnologic al societății MAZAROM IMPEX SRL, reprezentanta companiei japoneze YAMAZAKI MAZAK în România.

Mă gândeam că manifestarea la care urma să participăm se va desfășura în stilul bine cunoscut: întâmpinarea invitaților, discursurile unor reprezentanți ai firmei, eventual oficialități locale, bufet suedez și toată lumea este mulțumită că a mai bifat o acțiune.

Aveam să fiu însă captivat din momentul sosirii la locația Centrului Tehnologic de clădirea modernă construită prin forțe proprii de către firma MAZAROM, arealul bine amenajat, iar interiorul compartimentat cu spații de expunere și săli de curs.

MAZAROM IMPEX SRL colaborează cu firma YAMAZAKI MAZAK din 1992 și până în prezent a vândut în România peste 480 de mașini-unelte MAZAK.

De-a lungul timpului, MAZAK a dezvoltat în premieră mondială o serie de produse noi, ale căror principii au fost ulterior preluate și de către alte companii de profil. Dintre aceste produse sunt de menționat: sistemul de programare interactivă (MEZATROL-MATRIX, MEZATROL-SMART), tipurile de mașini-unelte MULTIPLEX și INTEGREGX, precum și o serie de mașini-unelte NEXUS și SMART.

MEZATROL este primul echipament CNC (control comandă numerică) din lume la care este integrat un calculator de tip PC. Principalul avantaj al acestui sistem este posibilitatea comunicării bidirecționale între PC și CNC, rezultând un CNC inteligent care poate oferi răspunsuri, rapoarte, sugestii și poate evolua.

Am fost cu toții impresionați de activitatea colectivului de la MAZAROM, care este implicat nu numai în comercializarea produselor, ci și în întreaga gamă de activități legate de mașinile-unelte MAZAK: instruire, service, aplicații tehnice etc.

Cu ocazia participării la această acțiune, am avut plăcerea să-l cunosc pe Directorul General al firmei MAZAROM IMPEX SRL, domnul dr. ing. Adrian TOTU, un om cu un spirit managerial deosebit, care a reușit să realizeze, pas cu pas, o afacere durabilă și de perspectivă în economia românească.

În cazul Domniei sale, cuvintele de elogiare nu sunt suficiente pentru a scoate în evidență ceea ce a reușit să realizeze, atât pentru afacere, cât și pentru echipa sa. Am sesizat că a preluat din stilul japonez nu numai dorința de a face ceva trainic și de durată și în ritmul dezvoltării tehnologice actuale, ci și pe linia formării unui

colectiv alcătuit din specialiști, printre care profesori universitari, șefi de promoții, dedicați profesiei, pentru care locul de muncă este a doua casă.

Din ceea ce am văzut cu ocazia manifestării menționate și modul în care domnul Director General Adrian Totu este implicat în afacerea pe care o conduce, sunt convins că România mai are oameni care îi doresc binele și care îl și înfăptuiesc.

Proverbul *omul sfințește locul* se adeverește în acest caz!

Gheorghe Bărbulescu

MARAMURES, MULTUMIM ...SI LA ANUL IAR VENIM!

Hai la lupta cea mare... Joi, 7 noiembrie 2013, ACMRR-SIE și Compania „Spartan Security” au organizat, la Biblioteca județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, simpozionul cu tema „Spionajul și contraspionajul românesc: o singură misiune – apărarea interesului național”. La dezbaterile ce au avut loc sub deviza „Cultura de securitate și securitatea națională” au participat cu expuneri tematice gl.bg(r). Petru Neghiu, col(r).Alexandru Omeag și, dintre localnici, col(r). Mihai Cozma.

Stăpânul inelelor. Rolul de „pion împins” în toată această acțiune, de la afișe, invitații, mobilizare și tot tacâmul l-a avut o cunoștință mai veche de-a noastră, col(r). Mihai Cozma, omul care face și desface orice în zona Maramureșului, prieten bun cu toți băimărenii, un munte de om cu o inimă pe măsură și „Deșteaptă-te române” pe soneria de apel a telefonului mobil.

Sponsor al multor manifestări culturale și om de cultură la rândul său, Mișu nu ne-a dezamăgit nici de această dată: abia dezmeticiti după o călătorie obositoare, la orele serii, ne-a și luat în primire, prezentându-ne pas cu pas ceea ce avea să se întâmple în următoarele două zile. Și iată, pe scurt, cum s-au petrecut evenimentele...

Ai carte, ai parte! Căldura și eleganța sălii de conferințe a Bibliotecii județene „Petre Dulfu”, amabilitatea și calmul băimărenilor statornici iubitori de neam și țară...și, în general, atmosfera de sărbătoare a sufletului cu care ne-au întâmpinat participanții la simpozion, ne-au făcut să uităm repede frigul și ploaia morocănoasă de afară.

Am fost plăcut surprinși să vedem în sală parlamentari, autorități locale, cadre active sau în rezervă/retragere din toate componentele structurilor de forță, profesori universitari, cercetători, studenți și elevi, dar și reprezentanți ai presei și posturilor regionale de radio și televiziune.

Un primar cu...lipici! Abia întors din străinătate, Cătălin Cherecheș, primarul Municipiului Baia Mare, ne-a onorat cu prezența la manifestare, în pofida agendei încărcate și a multitudinii problemelor acumulate în scurta sa lipsă de la birou. Ne-au impresionat tineretea, modestia și carisma edilului și, de ce să nu recunoaștem, maturitatea gândirii unui politician în plină ascensiune, despre care mulți afirmă că „...vom mai auzi!”

Poate că asemenea calități, dar și consistența alocuțiunii rostite de edilul băimărean în deschiderea lucrărilor simpozionului, l-au incitat pe subsemnatul-moderator să-l întrebe pe primar dacă „ia în calcul și o eventuală carieră în serviciile secrete”. Roșind ușor și puțin emoționat, Cătălin Cherecheș și-a revenit rapid, replicând diplomatic că, deocamdată, se mulțumește să colaboreze instituțional cu acestea. Reținem că tânărul edil a evitat să spună un NU hotărât, strecurând în răspuns un încurajator „deocamdată”.

Senatorul-procuror. Sosit discret, fără gardă de corp și...fără consilierii pe probleme de servicii secrete, domnul senator Valer Marian, parlamentar de Satu Mare, a ținut să adreseze câteva întrebări reprezentanților rezerviștilor din Serviciul de Informații Externe, la care avea, deja, suntem siguri, și răspunsurile. Dialogul a fost unul calm și civilizată, ceea ce ne face să credem că, de această dată, s-a exprimat senatorul și mai puțin fostul procuror justițiar care, nu de mult, a scăpat și de...gherțoiul-consilier (sic!).

Domnul senator Valer Marian a confiat că urmărește cu preocupare activitatea unor structuri de informații și că ar dori să afle și opinia conducerii ACMRR-SIE în legătură cu unele probleme sensibile, dar într-un alt cadru, eventual la București. Vă așteptăm cu drag, domnule senator!

A patra putere-n stat a fost prima! Tema colocviului și prezența la Baia Mare a unor foste cadre SIE au trezit, cum era și firesc, interesul nedisimulat al mass-media locale și regionale, ai căror trimiși i-au „hărțuit” zi și noapte pe bătrânii, dar rezistenții noștri colegi. Incisivi și agasați uneori, dar serios documentați și cu întrebări bine țintite, ziariștii de la „Informația”, „Graiul-on line” sau „Emaramureș”, dar și reporterii TV „e-Maramureș” și „Tele+” au acoperit cu profesionalism un eveniment despre care se va vorbi mult timp.

Secrete bine păzite! Periplul nostru prin Baia Mare a îmbinat utilul cu plăcutul, astfel că, a doua zi după terminarea lucrărilor simpozionului, „spartanul” nostru localnic ne-a făcut un tur al orașului, după care ne-am trezit tocmai la...Lăpușel, într-o fermă ecologică, înconjuțați de păsări și animale. Bucuros de oaspeți, inginerul Ioan Tătăran, proprietarul ranchului, ne-a servit cu o pălincă și ne-a invitat apoi să degustăm câteva dintre produsele tradiționale din Maramureș.

Ziua bună începea de dimineață...și tot așa avea să continue seara, când istoricul-cercetător George Cadar ne-a invitat în...parc! Surpriza a fost enormă când, printre castani și arțari am pătruns într-un „bastion” al plăcintelor cu verdeață, patronat chiar de cel care și-a dedicat întreaga viață studierii „limbii bătrâne”.

Mai lungă-mi pare calea acum, la-ntors acasă... Ce-a fost bine și frumos a trecut repede și iată-ne, din nou, într-un interregio ce avea să ne aducă în cele din urmă acasă! Și spun „în cele din urmă” pentru că timp de 14 (!!!) ore am suportat cu stoicism „glasul roșilor de tren”, încercând din când în când să fredonăm timid unul dintre hiturile Maramureșului – Rău mă dor ochii, mă dor – baladă de care ne-am îndrăgostit după ce am ascultat-o în autoturismul soției colonelului (r). Nelu Roșca, fostul șef al Poliției băimărene.

Ar fi multe de reținut și povestit, însă, modești cum suntem, încheiem aici, spunând din suflet, așa cum am și început, *Maramureș, mulțumim...și la anul iar venim!*

Alexandru Omeag

Materialele publicate în PERISCOP nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe. Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora.

PERISCOP

Publicație a Asociației

Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.

Telefon/Fax: 021.210.9936; www.acxie.ro; e-mail: office@acxie.ro

Articolele pot fi reproduse numai cu permisiunea editorului.

ISSN 1843 – 8962

Tipografia Semne '94 SRL. www.semneartemis.ro

